

Ekspertīze

par bezdarbnieku re-integrācijas darba tirgū sistēmas efektivitāti Latvijā un iespējamām uzlabojumiem

Projekts „Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības administratīvās kapacitātes stiprināšana”

Iepirkums „Normatīvo aktu un politikas dokumentu ekspertīze „Sociālā un darba tirgus attīstība” (identifikācijas numurs LBAS 2009/ESF – 15-7-19)

Uzņēmuma līgums par pakalpojuma sniegšanu Nr. 15-9-26

Pirmais nodevums

Rīga, 2011. gada 31. marts

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Šis pētījums ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu.

Par saturu atbild Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība.

Saturs

Saturs.....	2
Ievads.....	3
1. Nodarbinātība un bezdarba situācija valstī.....	5
1.1. Nodarbinātības un bezdarba portrets.....	5
1.2. Jaunākās tendences darba tirgū.....	13
1.3. Kopsavilkums.....	21
2. Bezdarbnieku re-integrācijas sistēma, tās mērķi un rezultāti.....	23
2.1. Pamatinformācija.....	23
2.2. NVA piedāvājums.....	23
2.2.1. Apmācību pasākumi.....	24
2.2.1.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi.....	27
2.2.1.2. Neformālās izglītības ieguve.....	31
2.2.1.3. Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi.....	34
2.2.1.4. Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai.....	36
2.2.1.5. NVA inspektoru asistentu apmācība un prakse.....	37
2.2.2. Apmācības bezdarba riskam pakļautām personām.....	37
2.2.2.1. ESF projekts <i>Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām</i>	37
2.2.2.2. Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām.....	39
2.2.3. Nodarbinātības pasākumi.....	41
2.2.3.1. Pasākums noteiktām personu grupām.....	42
2.2.3.2. Kompleksi atbalsta pasākumi (ESF projekts).....	43
2.2.3.3. Jauni pasākumi 2011.....	46
2.2.3.4. ESF projekts <i>Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai</i>	47
2.2.4. Bezdarba samazināšanas pasākums <i>Karjeras konsultācijas</i>	50
3. Bezdarbnieku re-integrācijas sistēmas saistība ar norisēm tautsaimniecībā.....	52
3.1. Vispārējs vērtējums.....	52
3.2. Pakalpojumu pietiekamība.....	53
3.3. Progresīvu procesu virzība.....	53
3.4. Emigrācija.....	54
3.5. Tirgus kropļojums/ pabalstatkarības veicināšana.....	55
4. Esošās sistēmas rezultātu atbilstība mērķim un iespējamās nepilnības.....	57
5. Esošās sistēmas vērtējums un iespējamie uzlabojumi (secinājumi).....	58
Pielikums.....	61

Ievads

Šis ziņojums ir uzņēmuma līguma par pakalpojuma sniegšanu Nr. 15-9-26, kas noslēgts starp Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību no vienas puses un SIA EPC no otras puses 2011. gada 31. janvārī, **pirmais nodevums**. Iepirkuma identifikācijas numurs: **LBAS 2009/ESF – 15-7-19**

Iepirkuma priekšmets ir normatīvo aktu un politikas dokumentu ekspertīze „Sociālā un darba tirgus attīstība”, kas tiek veikta Eiropas Savienības Struktūrfondu 2007. - 2013. gada plānošanas perioda pirmās darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.5. prioritātes „Administratīvās kapacitāte stiprināšana”, 1.5.2. pasākuma „Cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana”, 1.5.2.2. aktivitātes „Sociālo partneru, nevalstisko organizāciju un pašvaldību kapacitātes stiprināšana”, 1.5.2.2.1. apakšaktivitātes „Sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana” projekta „Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības administratīvās kapacitātes stiprināšana” ietvaros.

Šajā ziņojumā, atbilstoši līgumam, sniegta ekspertīze par bezdarbnieku re-integrācijas darba tirgū sistēmas efektivitāti Latvijā un iespējamiem uzlabojumiem.

Ekspertīzes nodošanas termiņš ir 2011. gada marts.

Ekspertīzes mērķis un rezultāts:

- izpētīt bezdarbnieku re-integrācijas sistēmu, tās mērķus un rezultātus,
- novērtēt bezdarbnieku re-integrācijas sistēmas saistību ar norisēm tautsaimniecībā,
- novērtēt rezultātu atbilstību mērķim un iespējamās nepilnības,
- sagatavot vērtējumu par esošo sistēmu un iespējamiem uzlabojumiem.

Ekspertīzes rezultātā **konstatēts**, ka par bezdarbnieku re-integrāciju atbildīgā valsts organizācija – Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA), piedāvā plašu pakalpojumu klāstu dažādām bezdarbnieku kategorijām un bezdarba fāzēm, to skaitā bezdarba riskam pakļautām personām. Viss piedāvājums dalīts četrās grupās – (1) apmācību pasākumi, (2) apmācības bezdarba riskam pakļautām personām, (3) nodarbinātības pasākumi un (4) karjeras konsultācijas.

Pakalpojumu klāstā finansējuma aspektā 2009. gadā lielāko daļu aizņēma apmācības pasākumi, bet 2010. gadā – nodarbinātības pasākumi, iesaistes aspektā – apmācības pasākumi. Vislielākais finansējums uz vienu iesaistīto ir nodarbinātības pasākumos. Viena iesaistītā apmācībai izmantoto līdzekļu apjoms 2009. gadā un 2010. gadā bija gandrīz vienāds, turpretī vienas bezdarba riskam pakļautas personas apmācībai pieauga vairāk kā divas reizes un pārsniedza parasto apmācības programmu izdevumus uz vienu apmācāmo par 66%.

Pasākumus beigušo atgriešanās darba tirgū pasākumu grupās atšķiras. Programmās, par kurām ir dati par re-integrācijas pakāpi, zemākais re-integrācijas līmenis ir 5% (latviešu valodas programmas), augstākais ir tuvu 40%. Vislielākā iesaiste ir programmās, kuras izveidotas pēc darba devēju pasūtījuma.

Atbilstoši tautsaimniecības vajadzībai NVA modificē piedāvājumu mērķgrupām un piedāvājuma apjomu. NVA uzdevums pēc būtības ir darba spēka piedāvājuma un pieprasījuma nesaderības seku likvidēšana. Vērtējot pēc apmācību programmu satura redzams, ka NVA savās programmās veic arī vispārējās izglītības organizāciju funkcijas (piemēram, latviešu valodas apmācība, valodas pamatzināšanu apmācība), un šajās programmās re-integrācijas rezultāts ir zems. Savukārt nodarbinātības programmās var pamanīt noslieci uz sociālās funkcijas izpildi. Šīs programmas drīzāk uzskatāmas par bezdarbnieka pabalsta papildinājumu nekā iespēju saglabāt vai par uzlabot darba spējas un piemērotību darba tirgum.

Darba tirgus tendenču analīze liecina, ka neatkarīgi no NVA piedāvājuma, bezdarbs seko tautsaimniecības stāvoklim, un tas savukārt ir atkarīgs no ārējiem apstākļiem (ārējais pasūtījums Latvijas mikrouzņēmumiem). Tāpēc bezdarba ierobežošanas svarīgākais uzdevums ir ar izglītības, ekonomiskās politikas un NVA pakalpojumu palīdzību rosināt uzņēmējdarbības iniciatīvu, sevišķi jauniešu vidū. NVA to ir sākusī, taču bezdarbnieka pārkvalifikācija un pārorientācija neko nedod, ja ekonomiskā vide kopumā nav labvēlīga uzņēmējdarbībai. Ja NVA klienti pēc pakalpojuma saņemšanas atstāj Latviju, pakalpojuma derīgais efekts Latvijas tautsaimniecībai ir zudis.

Lielākie riski ir pabalstatkarības stiprināšana, tirgus konkurences kropļošana, sevišķi augstākajā izglītībā un uzņēmējdarbības uzsākšanā, līdzekļu neefektīva izmantošana (piemēram, sagatavojot darbam un nodokļu maksāšanai ārvalstīs), nodarbinātības dienestam neraksturīgu funkciju veikšana un darba vietu trūkums bezdarbniekiem atgriežoties darba tirgū pēc apmācības beigšanas. Šo risku novēršana ir ne tikai NVA, bet kopējās tautsaimniecības vadības un struktūrpolitikas uzdevums.

Neatkarīgi no konkrēto reintegrācijas pakalpojumu rezultativitātes un finanšu efektivitātes, pakalpojumi sekmē cilvēkresursu attīstību ilgtermiņā. Bez tam, pēdējo gadu taupības politikas apstākļos, NVA nodarbinātības pakalpojumi ir nozīmīgākie sociālās palīdzības pakalpojumi valstī.

Uzlabojot bezdarbnieku re-integrācijas politiku, ir vērts ņemt vērā, piemēram, Vācijas pieredzi bezdarba izplatības aizkavēšanai krīzes laikā. Laikā, kad krīzes ietekmē Vācijā iekšzemes kopprodukts samazinājās par vairāk kā 4,5%, nodarbinātības pasākumus piedāvāja darbā esošai personai, nevis bezdarbniekam, tādejādi palīdzot uzņēmējiem saglabāt uzņēmējdarbību un darbiniekiem ierasto darba vietu.

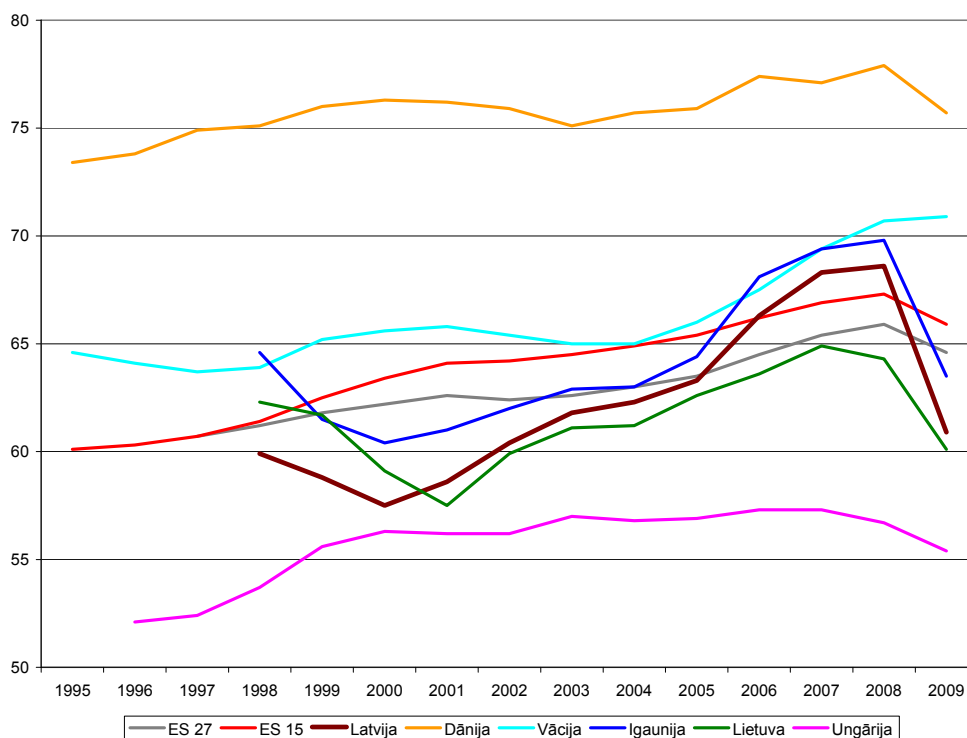
Ekspertīzē izmantoti *Eurostat*, Latvijas Statistikas statistisko datu resursi. NVA mājas lapā un NVA ziņojumā *Pārskats par Nodarbinātības valsts aģentūras darbības rezultātiem 2010. gadā* (prezentācija 2011. gada 19. janvārī) publicētā informācija. Informācija par Vācijas bezdarba ierobežošanas pieredzi iegūta Starptautiskās darba organizācijas (ILO) 2011. gada publikācijā *Studies on Growth with Equity: Germany - a job centred approach* (autori: Verónica Escudero, Byungjin Ha, Sameer Khatiwada un Steven Tobin).

Ekspertīzi veica akad., Dr. ekon., SIA EPC valdes locekle Raita Karnīte.

1. Nodarbinātība un bezdarba situācija valstī

1.1. Nodarbinātības un bezdarba portrets

Salīdzināmie Eiropas Savienības valstu (ES) nodarbinātības rādītāji ir pieejami līdz 2009. gadam un bezdarba rādītāji ir pieejami līdz 2010. gadam. Eurostat dati liecina, ka nodarbinātības līmenis¹ Latvijā līdz 2008. gadam ir tuvinājies ES vidējiem rādītājiem un pat pārsniedzis tos, bet 2009. gadā krasi pazeminājies (1. attēls). No valstīm, kas izvēlētas salīdzinājumam Latvijā nodarbinātības rādītāji pasliktinājušies visvairāk.

1. attēls Nodarbinātība atsevišķās ES valstīs.

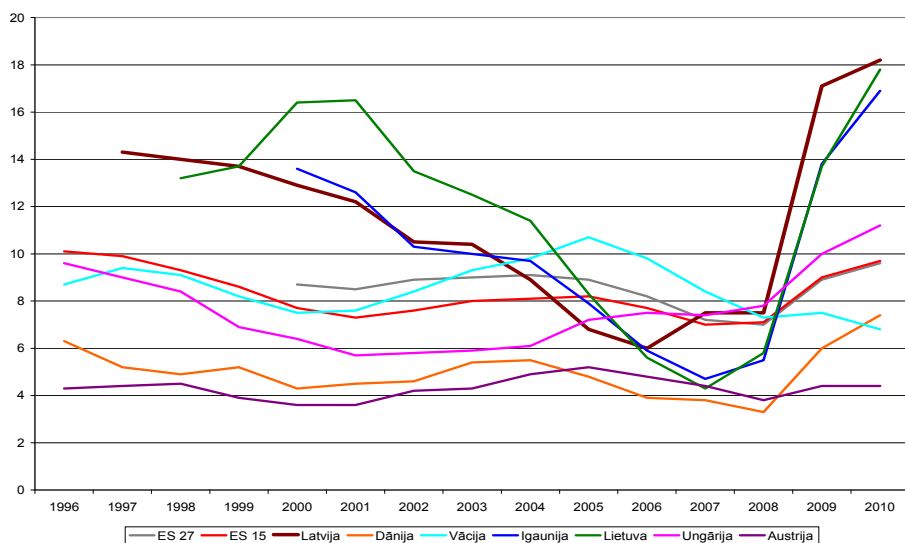
Avots: Eurostat.

Kā redzams 1. attēlā, nodarbinātības līmenis ES valstīs atšķiras. Ziemeļeiropas valstīs raksturīgs ļoti augsts nodarbinātības līmenis, izņemot Īriju, kur tas ir zemāks (augsts jauniešu īpatsvars iedzīvotāju struktūrā). Šveicē ir ļoti augsts nodarbinātības līmenis – 2010. gadā tas bija 79%. Dienvideiropas valstīs raksturīgs zems nodarbinātības līmenis. Baltijas valstīs nodarbinātības tendences ir līdzīgas, nodarbinātība ir vidēji augsta un nodarbinātības līmenis līdz 2008. gadam auga, turpretī Ungārijā nodarbinātības līmenis ir zems un paaugstinājās lēni.

ES vidējie rādītāji ES 15 valstu kopā uzlabojas vairāk un straujāk tuvojas ES kopējiem nodarbinātības mērķa rādītājiem kā ES 27 valstu kopā.

Arī bezdarba situācija un dinamika ES valstīs ir ļoti atšķirīga (2. attēls).

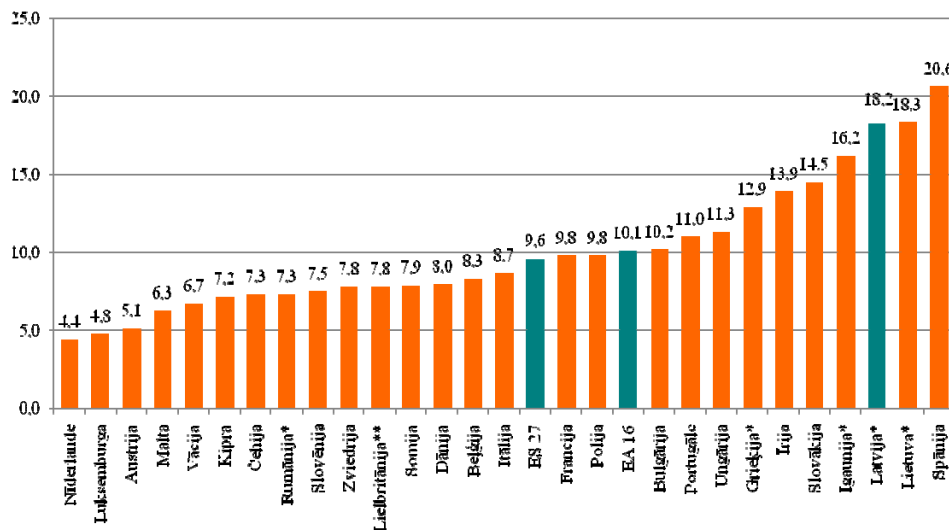
¹ Nodarbinātības līmeni rēķina kā nodarbināto skaita attiecību pret iedzīvotājiem vecumā 15 – 64 gadi.

2. attēls. Bezdarba līmeņa dinamika atsevišķās ES valstīs.

Avots: Eurostat.

2. attēlā redzams, ka laika gaitā bezdarba līmenis² Baltijas valstīs ir gan pazeminājies, gan paaugstinājies visvairāk – tas liecina par nestabilu tautsaimniecību. Ungārijā, neskatoties uz zemo nodarbinātības līmeni, bezdarba līmenis turas zems. Stabili zems bezdarba līmenis ir Dānijā un Austrijā. 2010. gada beigās Latvijā bija viens no augstākajiem bezdarba rādītājiem ES valstīs (3. attēls).

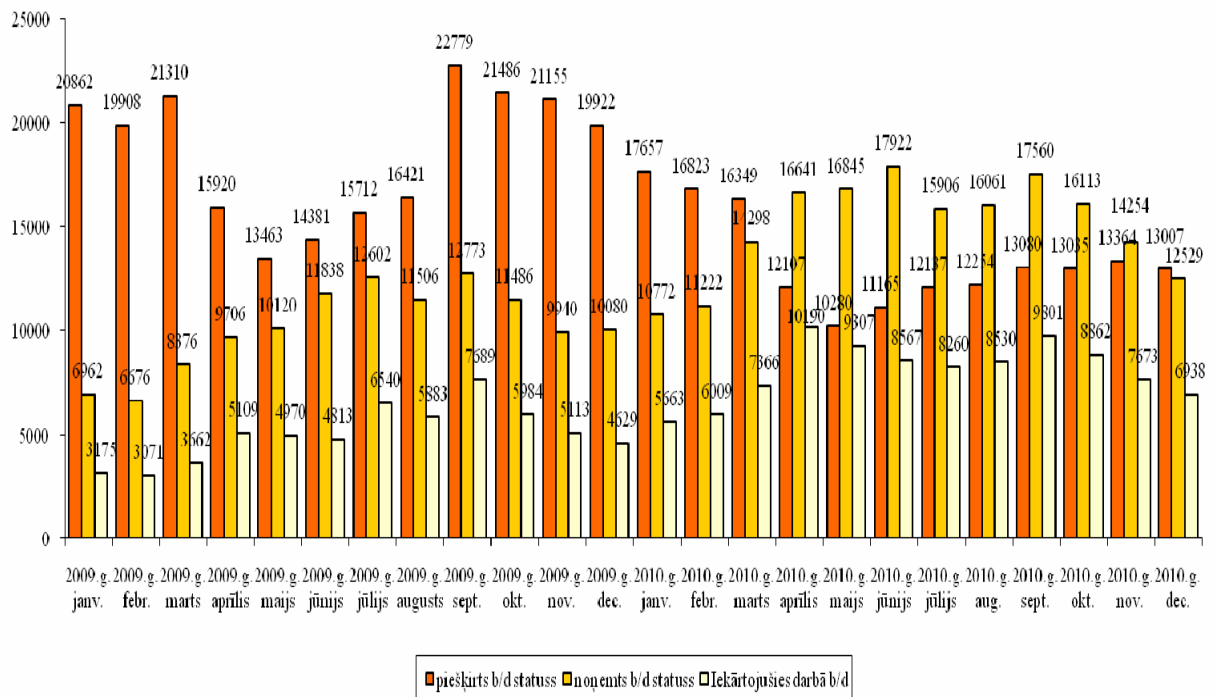
* 2010.gada 3.ceturksnis, ** 2010.gada septembris

3. attēls. Bezdarba līmenis 2010. gada novembrī ES valstīs.

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī, Eurostat.

² Bezdarba līmeni rēķina kā darba meklētāju skaita attiecību pret ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu.

Atbilstoši NVA datiem, 2010. gada janvārī un februārī bezdarbnieku skaits Latvijā palielinājās un bezdarba līmenis turpināja paaugstināties, bet kopš marta pakāpeniski samazinājās. Kopš 2010. gada oktobra bezdarbs ir nostabilizējies 14,3% līmenī. 2011. gada janvārī bezdarbs atkal nedaudz pieauga.

4. attēls. Reģistrēto bezdarbnieku kustība Latvijā 2009. - 2010. gadā.

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī.

Paskaidrojums. 2009. gadā bezdarbnieka statuss piešķirts 223319 cilvēkiem (2008. gadā - 112131), bet darbā iekārtojušies 60638 (2008. gadā - 54188). 2010. gadā bezdarbnieka statuss piešķirts 161258 cilvēkiem, darbā iekārtojušies 97166 bezdarbnieki.

Līdz 2010. gada martam personu skaits, kam piešķirts bezdarbnieka statuss ievērojami pārsniedza personu skaitu, kam atņemts bezdarbnieka statuss (4. attēls), jo 2009. gadā bezdarbs strauji pieauga. 2010. gada aprīlī attiecība mainījās - pēdējo skaits sāka pārsniegt pirmo skaitu, bet decembrī atgriezās iepriekšējā attiecība. Darbā iekārtojušos dinamika ir viļņveida - vasarā darbā iekārtojas vairāk cilvēku. 2010. gadā darbā iekārtojās salīdzinoši vairāk cilvēku nekā 2009. gadā. Tā kā situācija darba tirgū nemainās, palielinās ilgstošo bezdarbnieku proporcija bezdarbnieku kopumā (1. tabula).

1. tabula. Bezdarbnieku sadalījums pēc bezdarba ilguma.

	2009. gada 31. martā	2010. gada 31. decembrī
Līdz 6 mēnešiem	76.6	39.4
6-12 mēneši	15.2	20.8
12-36 mēneši	5.9	35.5
Vairāk par 36 mēnešiem	2.3	2.3

Avots: NVD ziņojums 2011. gada 19. janvārī.

2010. gada 31. decembrī 37.9% bezdarbnieku bija bez darba vairāk kā vienu gadu. Sprotams, ka arī darbā iekārtojušos bezdarbnieku vidējais bezdarba ilgums palielinās.

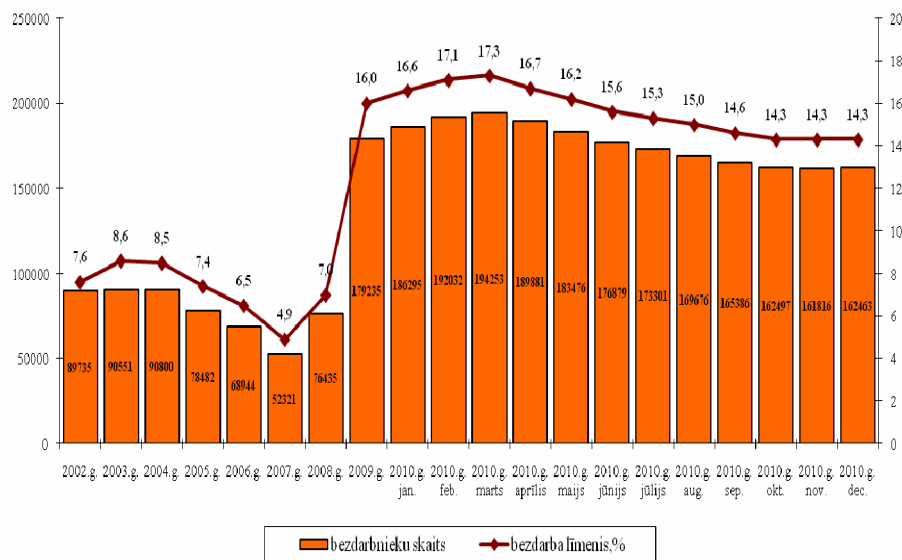
Visvairāk bezdarbnieku ir personas aktīvajā darba vecumā – 25 - 34 gadi – 20.7% no bezdarbnieku kopskaita, 35 – 44 gadi (27%), 45 – 54 gadi (27%). Sievietēm atšķirībā no vidējā sadalījuma un vīriešu sadalījuma vecuma grupās, visvairāk bezdarbnieču bija starp iedzīvotājiem 45 – 54 gadu vecumā, mazāk jaunākā vecuma grupā – 25 – 34 gadi vecumā, un 35 – 44 gadu vecumā, taču atšķirība starp bezdarbnieku sadalījumu vecuma grupās nav tik nozīmīga, ka tai vajadzētu pievērst uzmanību politikas veidošanā.

Jauniešu bezdarbs (2010. gada 31. decembrī 14.3% no kopējā bezdarbnieku skaita) ir nozīmīga problēma.

No kopējā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita atbilstošajā izglītības grupā, visvairāk bezdarbnieku ir pamatzglītības grupā (27,8%), nedaudz mazāk ir vispārējās vidējās izglītības grupā (15,5%) un arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības grupā (14,4%) un vismazāk augstākās izglītības grupā (6%). 2009. gadā, kad sākās taupības pasākumi, uz īsu brīdi bezdarbs strauji pieauga augstākās izglītības grupā.

Vairāk kā piektā daļa bezdarbnieku pēdējā darba vietā ir veikuši darbu, kas atbilst vienkāršai un vispārīgai profesijai (palīgstrādnieks, pārdevējs, apkopējs, sētnieks utt), un arī darba devēji visvairāk pieprasa šādas profesijas. Vienkāršo profesiju daļa bezdarbnieku vidū paliek nemainīgi augsta.

Lai izvērtētu bezdarba raksturu Latvijā un bezdarbnieku re-integrācijas politikas un pasākumu efektivitāti, bezdarbu jāanalizē **ilgstošākā periodā**. Latvijas statistika sniedz ticamus nodarbinātības datus kopš 2002. gada.

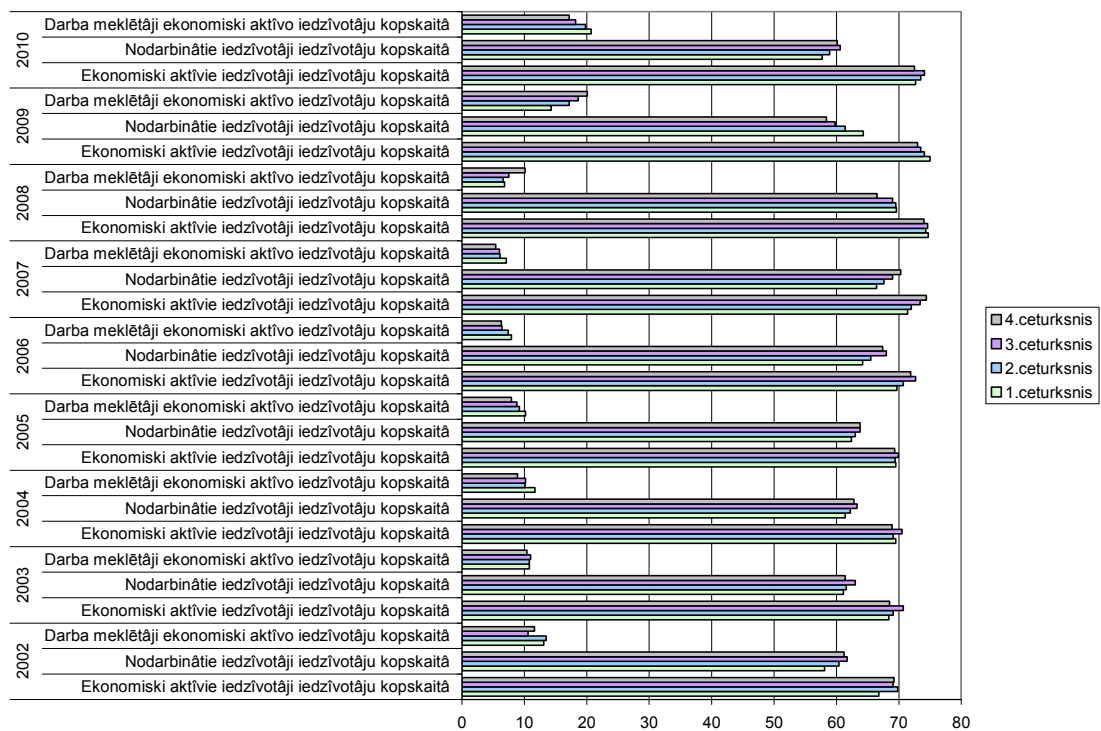

5. attēls. Reģistrētā bezdarba līmenis un reģistrēto bezdarbnieku skaits perioda beigās.

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 10. janvārī. NVA operatīvie dati: Reģistrētā bezdarba līmenis 2011. gada 17. janvārī – bezdarbnieku skaits ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā 14,4%, reģistrēto bezdarbnieku skaits – 163051.

2. un 5. attēlos redzams, ka bezdarba situācija Latvijā ir cieši saistīta ar tautsaimniecības stāvokli – gados, kad tautsaimniecības attīstības tempi bija strauji, bezdarbs bija nenozīmīgs. Reģistrētā bezdarba dinamika atšķiras no darba meklētāju dinamikas – to iespaido ne tikai darba tirgus situācija, bet arī bezdarbnieku reģistrācijas noteikumi. 5. attēlā redzams, ka 2002. – 2004. gadā, kad Latvijas tautsaimniecību neietekmēja ārēji apstākļi, reģistrēto bezdarbnieku skaits bija gandrīz nemainīgs (bezdarba līmenis % pret ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem pat pieauga). Kopš 2005. gadā, kad tautsaimniecību sāka ietekmēt intensīvi ieplūstošais finansējums, reģistrēto bezdarbnieku skaits un bezdarba līmenis samazinājās. Kopš 2008. gada, kad ārējais finansējums apsīka, reģistrēto bezdarbnieku skaits un bezdarba līmenis strauji pieauga un samazinājums kopš 2010. gada marta ir nenozīmīgs. 2011. gada janvārī – martā reģistrēto bezdarbnieku skaits pat pieauga. Reģistrēto bezdarbnieku skaits parasti ir mazāks kā pēc Eurostat metodoloģijas aprēķināto bezdarbnieku (darba meklētāju) skaits.

6. attēlā uzrādīts darbspējas vecuma iedzīvotāju sadalījums pēc ekonomiskās aktivitātes.

6. attēls. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju³ un nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars 15 – 64 gadus vecu iedzīvotāju kopskaitā un darba meklētāju⁴ īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā.

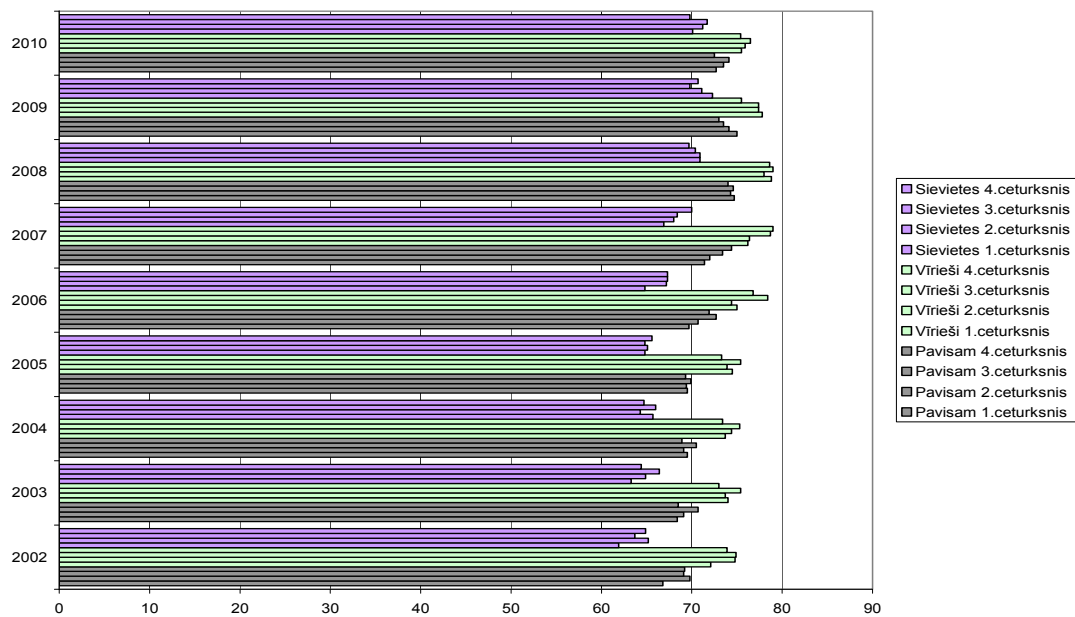
Avots: CSP

³ *Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji* jeb darbaspēks ir nodarbinātās personas un personas, kuras aktīvi meklē darbu.

⁴ *Darba meklētāji* ir personas, kuras pārskata nedēļā nekur nestrādāja un nebija pagaidu prombūtnē no darba (atvaļinājums, slimība u.c.), pēdējo četru nedēļu laikā aktīvi meklēja darbu un darba atrašanas gadījumā bija gatavas tuvāko divu nedēļu laikā sākt strādāt. To skaitā ir gan Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrētie bezdarbnieki, gan personas, kuras meklēja darbu, izmantojot citas darba meklēšanas iespējas.

Attēlā redzams, ka darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā parasti gada beigās samazinās, bet, sākoties krīzei, šī īpatnība izzūd. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars darbaspējas vecuma iedzīvotāju kopumā līdz 2007. gada ceturtajam ceturksnim pieauga, 2008. gadā bija nemainīgs, 2008. un 2009. gadā samazinājās un 2010. gadā nostabilizējās. Nodarbināto īpatsvars darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaitā līdz 2007. gadam pieauga, 2008. un 2009. gada samazinājās un 2010. gadā atkal pieauga.

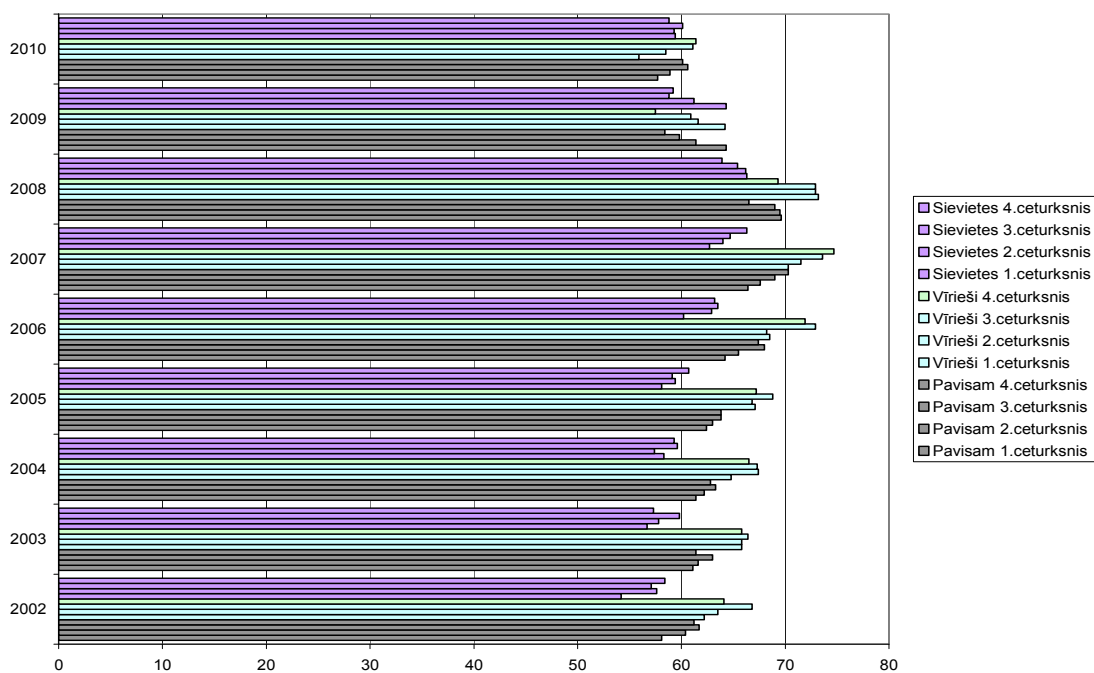
7. attēlā redzams **ekonomiski aktīvo iedzīvotāju** īpatsvars darbaspējas iedzīvotāju kopā dzimuma aspektā. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars vīriešu vidū tradicionāli ir augstāks kā sievietē.

7. attēls. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars 15 – 64 gadus vecu iedzīvotāju kopskaitā dzimuma aspektā.

Avots: CSP

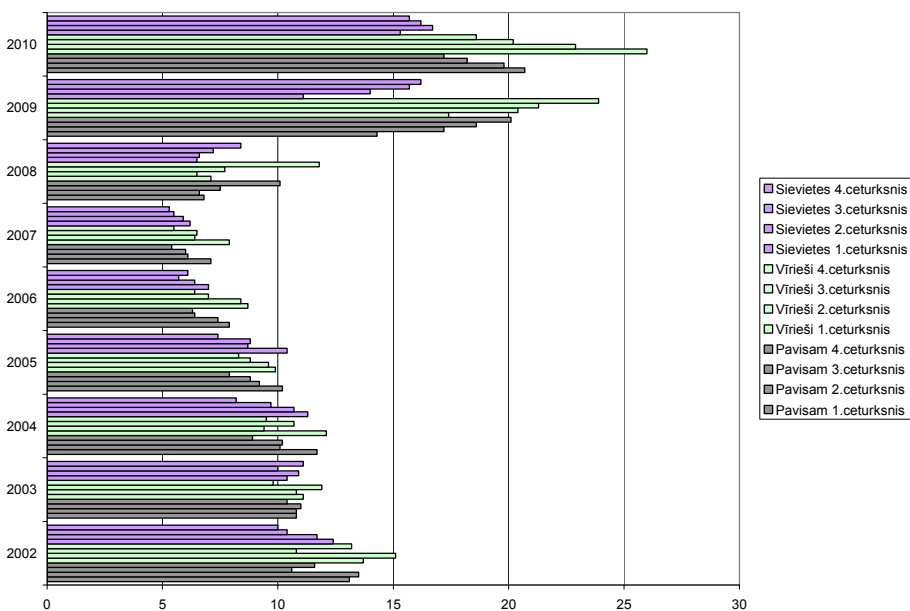
8. attēlā uzrādīts **nodarbināto iedzīvotāju** īpatsvars 15 – 64 gadus vecu iedzīvotāju kopskaitā dzimuma aspektā. Nodarbināto vīriešu īpatsvars 15 – 64 gadus vecu vīriešu kopskaitā ir lielāks nekā sievietē, taču krīzes gados nodarbināto īpatsvara atšķirības izzūd.

8. attēls. Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars 15 – 64 gadus vecu iedzīvotāju kopskaitā dzimuma aspektā.

Avots: CSP.

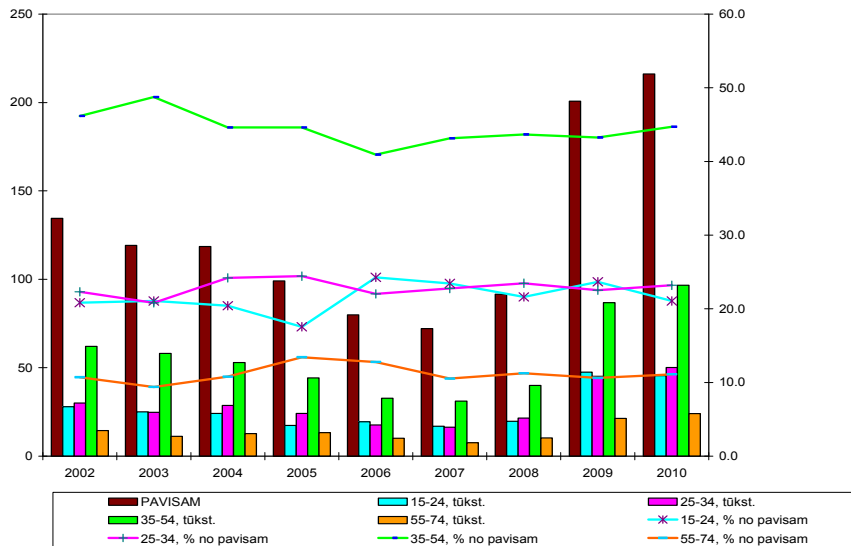
9. attēlā uzrādīts **darba meklētāju** īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā dzimuma griezumā. Krīzes laikā vīriešu vidū daba meklētāju ir vairāk kā sieviešu vidū.

9. attēls. Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā dzimuma griezumā.

Avots: CSP

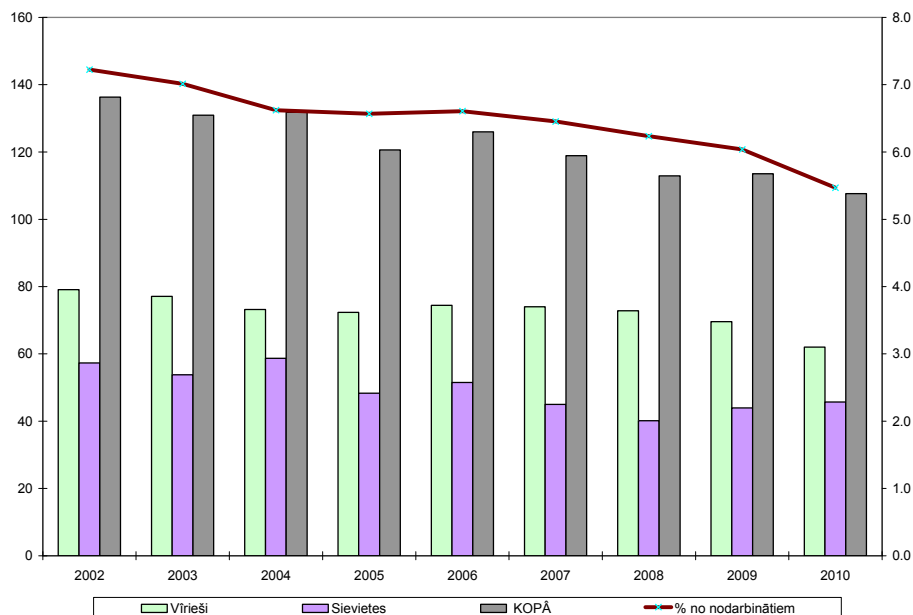
10. attēlā uzrādīts darba meklētāju sadalījums pēc vecuma. Attēlā redzams, ka arī ilgtermiņā darba meklētāju kopumā lielāko daļu veido cilvēki vecumā no 35 līdz 54 gadiem. Kopumā darba meklētāju vecuma struktūra (līniju izvietojums grafikā) ir stabila.

10. attēls. Darba meklētāju sadalījums pēc vecuma tūkst. cilvēku un % no kopējā darba meklētāju skaita.

Avots: CSP.

11. attēlā parādīta pašnodarbināto skaita un dzimuma struktūras dinamika. Redzams, ka neskatoties uz plašo pašnodarbinātības un mazā biznesa veicināšanas programmu, ko īsteno Ekonomikas ministrija un netieši atbalsta nodarbinātības politika, pašnodarbinātība samazinās.

11. attēls. Pašnodarbināto skaita un dzimuma struktūras dinamika.

Avots: CSP.

Bezdarbnieku skaits kopš 1998. gada pārsniedz reģistrēto brīvo darba vietu skaitu. Izņemot īsu laikposmu no 2005. gada līdz 2007. gadam, **brīvo darba vietu skaits pret bezdarbnieku skaitu ir nenozīmīgs.**

1.2. Jaunākās tendences darba tirgū

2010. gada martā CSP ir publicējusi darbaspēka apsekojuma rezultātus par 2010. gadu.⁵ Apsekojuma datu vispārināšanai izmantots iedzīvotāju skaits 2010. gada sākumā.

2010. gadā, salīdzinot ar 2009. gadu, **ekonomiski aktīvo iedzīvotāju** skaits ir samazinājies par 2,6%. 65,3% iedzīvotāju vecuma grupā 15 – 74 gadi bija ekonomiski aktīvi (69,5%, vīriešu vidū, 61,5% sieviešu vidū).

Kopumā valstī bija **nodarbināti** 940,9 tūkst. cilvēku (53,1% no iedzīvotāju kopskaita vecumā no 15 līdz 74 gadiem). 51,7% no tiem bija sievietes un 48,3% vīrieši. 5,3% no nodarbinātajiem nestrādāja (atvaļinājums, slimība, bērna kopšanas atvaļinājums, mācības).

Salīdzinot ar 2009. gadu, 2010. gadā samazinājās gan nodarbināto iedzīvotāju skaits, gan nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā (2009. gadā attiecīgi 986,7 tūkst. cilvēku un 55,2%). Saskaņā ar darbaspēka apsekojuma metodoloģiju, nodarbināto iedzīvotāju skaitā ir iekļauti 23,3 tūkst. cilvēki, kuri, saglabājot bezdarbnieka statusu, pārskata nedēļā bija nodarbināti (iesaistījās NVA organizētajos kompleksajos atbalsta pasākumos, piedalījās aktīvajā nodarbinātības projektā *Pasākums noteiktām personu grupām*, kā arī programmā *Darba praktizēšana pašvaldībās ar 100 LVL stipendiju*).

Apsekojuma laikā respondenti uzrādīja vairākus ienākumu avotus. Gandrīz pusei (46,8%) iedzīvotāju minētajā vecuma grupā būtiskākais ienākumu avots bija darba samaksa. 42% strādājošo darba samaksa nepārsniedza 200 LVL un 23,9% saņēma minimālo darba algu vai mazāk.

2. tabula. Darba ņēmēju sadalījums pēc mēneša neto (pēcnodokļu) darba samaksas lieluma pamatdarbā, procentos.

Darba ņēmēju darba alga, LVL		2009	2010
Līdz 200,00		34,9	42,0
tai skaitā:	saņēma minimālo darba algu vai mazāk*	18,9	23,9
200,01–300,00		26,5	25,5
300,01–500,00		23,5	19,7
500,01–1000,00		9,4	6,2
1000,01 un vairāk		0,9	0,9
Netika aprēķināta vai izmaksāta		2,6	3,6
Netika uzrādīta		2,2	2,1

Avots: CSP.

* Neto darba alga aprēķināta no minimālās bruto algas (2009. - 2010. gadā 180 LVL).

⁵ Apsekoti 15 tūkst. māsaiņniecību, aptaujāti 29,6 tūkst. cilvēku vecumā no 15 līdz 74 gadiem.

2010. gadā 18,7% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (216,1 tūkst. cilvēku) bija **darba meklētāji**. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2010. gadā palielinājies gan darba meklētāju skaits (2009. gadā 200,7 tūkst. cilvēku), gan darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā (2009. gadā 16,9%). Tas ir tāpēc, ka, salīdzinot ar 2009. gadu, gandrīz divas reizes (par 44,4 tūkst. cilvēku) ir palielinājies ilgstošo darba meklētāju skaits. Gandrīz puse (97,3 tūkst. cilvēku, 45%) no darba meklētāju kopskaita bija **ilgstošie darba meklētāji**. Ekonomiski aktīvo vīriešu vai sieviešu skaitā attiecīgi darba meklētāju vīriešu īpatsvars (21,7%) bija augstāks nekā sieviešu (15,7%).

Pēc NVA datiem aprēķinātais **reģistrētais bezdarba līmenis** 2010. gadā bija 15,6%.

2010. gadā 190,2 tūkst. cilvēku (88% no darba meklētāju skaita, ļoti augsts īpatsvars) bija darba meklētāji ar darba pieredzi (2009. gadā 176,9 tūkst. cilvēku (88,1%)).

2010. gadā **ekonomiski neaktīvi**⁶ bija 615,8 tūkst. cilvēku – par 2,8% vairāk kā 2009. gadā.

2010. gadā 44,3% no ekonomiski neaktīvajām personām bija pensionāri, 28,4% bija skolnieks vai students, kurš mācījās pa dienu un pārskata nedēļā nestrādāja, 10% sevi uzskatīja par māsaimnieku/-ci, 7,9% bija ilgstoši slimojošs iedzīvotājs vai invalīds. 51,9 tūkst. cilvēku (8,4% no ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita) bija zaudējuši cerības atrast darbu (par 13,1 tūkst. cilvēkiem vairāk kā 2009. gadā).

3. tabula. Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji Baltijas valstīs.

	Nodarbinātības līmenis, % no 15-64 gadus veciem		Darba meklētāju īpatsvars, % no 15-74 gadus veciem	
	2009	2010	2009	2010
Latvija	61,1	59,3	16,9	18,7
Lietuva*	60,1	57,8	13,7	17,8
Igaunija**	63,2	60,7	13,8	16,9

Avots: CSP.

* www.stat.gov.lt

** www.stat.ee

3. tabulā redzams, ka Latvijā nodarbinātības līmenis ir zemāks kā Igaunijā, bet augstāks kā Lietuvā. Skaidrojums var būt apstākļi, ka valstis atrodas dažādos ekonomiskās krīzes laikposmos – Igaunijā pēckrīzes uzlabojums ir sācies ātrāk, bet Lietuvā vēlāk. Visās valstīs ir iespējams un nepieciešams kāpināt nodarbinātību, lai sasniegtu *Europe 2020* noteiktos nodarbinātības kritērijus, tomēr jāsaprot, ka visas Baltijas valstis ir mazas valstis un procentu ietilpība te nav liela, turpretī tautsaimniecības attīstība stipri atpaliek no vēlamā attīstības līmeņa. Tāpēc nodarbinātības palielināšanas uzdevums līdz *Europe 2020* mērķiem, izmantojot vietējos darba resursus, var nenovest pie vēlamo labklājības mērķu sasniegšanas un tādejādi nav galīgais uzdevums nodarbinātības jomā.

⁶ **Ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji** ir darbaspējas vecuma iedzīvotāji, kuri nav ne nodarbināti, ne darba meklētāji. Ekonomiski neaktīvos iedzīvotājus neuzskata par darbaspēku.

CSP dati liecina, ka 2010. gada ietvaros (ceturtais ceturksnis salīdzinot ar pirmo ceturksni) **aizņemto darbvietu skaits**⁷ ir pieaudzis par 21,1 tūkst. (2,8% līdz 778,3 tūkst.): privātajā sektorā par 17,6 tūkst. (3,7%), sabiedriskajā sektorā – par 3,5 tūkst. (1,3%). 2010. gada ceturtajā ceturksnī, salīdzinot ar 2009. gada ceturto ceturksni, aizņemto darbvietu skaits valstī ir pieaudzis par 10,3 tūkst (1,3%): privātajā sektorā darbvietu skaits palielinājās par 5,3 tūkst. jeb 1,1%, savukārt sabiedriskajā sektorā attiecīgi – par 5,1 tūkst. jeb 1,8%.

Tas nozīmē, ka 2009. gada ceturtajā ceturksnī ir bijis vairāk darba vietu kā 2010. gada pirmajā ceturksnī, savukārt 2010. gada laikā darba vietu skaits sākumā ir pieaudzis, bet gada beigās - samazinājies. Tāpat kā iepriekš, **brīvo darbvietu skaita** palielinājums ir nenozīmīgs.

4. tabula. Aizņemto un brīvo darbvietu skaits pa sektoriem, ceturkšņu beigās.

	2009 IV cet.	2010 I cet.	2010 II cet.	2010 III cet.	2010 IV cet.	2010 IV cet. izmaiņas % pret	
						2010 III cet.	2009 IV cet.
Kopā							
Aizņemtās darbvietas, tūkst.	767.9	757.1	776.9	794.7	778.3	-2.1	1.3
Brīvās darbvietas	1732	1650	1783	2247	2322	3.3	34.1
Privātajā sektorā							
Aizņemtās darbvietas, tūkst.	487.1	474.8	493.8	504.7	492.4	-2.4	1.1
Brīvās darbvietas	441	443	573	485	522	7.6	18.4
Sabiedriskajā sektorā							
Aizņemtās darbvietas, tūkst.	280.8	282.3	283.0	290.0	285.9	-1.4	1.8
Brīvās darbvietas	1292	1207	1210	1762	1800	2.2	39.3

Avots: CSP.

⁷ Datus par aizņemtām un brīvām darbvietām iegūst no komercsabiedrību, individuālo komersantu, valsts un pašvaldību budžeta iestāžu, nodibinājumu, biedrību un fondu iesniegtajiem ceturkšņu statistiskās pārskatiem, kā arī no administratīvajiem datu avotiem. No zemnieku un zvejnieku saimniecībām iekļauj tikai tās, kurās nodarbināto skaits ir 50 un vairāk. Datus par privātā sektora statistiskajām vienībām ar nodarbināto skaitu zem 50, nodibinājumiem, biedrībām un fondiem iegūst pēc izlases veida apsekojuma, iegūtos datus ar svaru palīdzību vispārinot uz ģenerālkopu, kā arī no administratīvajiem datu avotiem. Saskaņā ar apsekojuma metodoloģiju brīva darbvieta ir tā, kurai ceturkšņa beigās pretendents nav izvēlēts un līgums nav noslēgts, un darba devējs aktīvi meklē tai piemērotu pretendentu un gatavojas to aizpildīt nekavējoties vai tuvāko 3 mēnešu laikā. Brīvo darbvietu īpatsvaru aprēķina procentos, dalot brīvo darbvietu skaitu ceturkšņa beigās ar kopējo darbvietu skaitu ceturkšņa beigās (aizņemtās + brīvās darbvietas). Sabiedriskais sektors ir valsts un pašvaldību iestādes un komercsabiedrības, kā arī komercsabiedrības ar valsts vai pašvaldību kapitāla daļu 50% un vairāk, nodibinājumi, biedrības un fondi, un to komercsabiedrības.

Aizņemto darbviētu skaits 2010. gada ceturtajā ceturksnī, salīdzinot ar 2009. gada ceturto ceturksni, **visstraujāk pieaudzis** apkalpojošo un administratīvo dienestu darbības nozarē – par 5,7% (1,3 tūkst.), izglītībā – par 5,5% (5,1 tūkst.), veselības un sociālās aprūpes nozarē – par 4,4% (2,2 tūkst.). Reālajā ekonomikā - apstrādes rūpniecībā darba vietu skaits palielinājies par 5,0% (4,9 tūkst.).

5. tabula. Aizņemtās un brīvās darbvietas pa saimniecisko darbību veidiem (NACE 2.red. klasifikācija), IV ceturkšņa beigās.

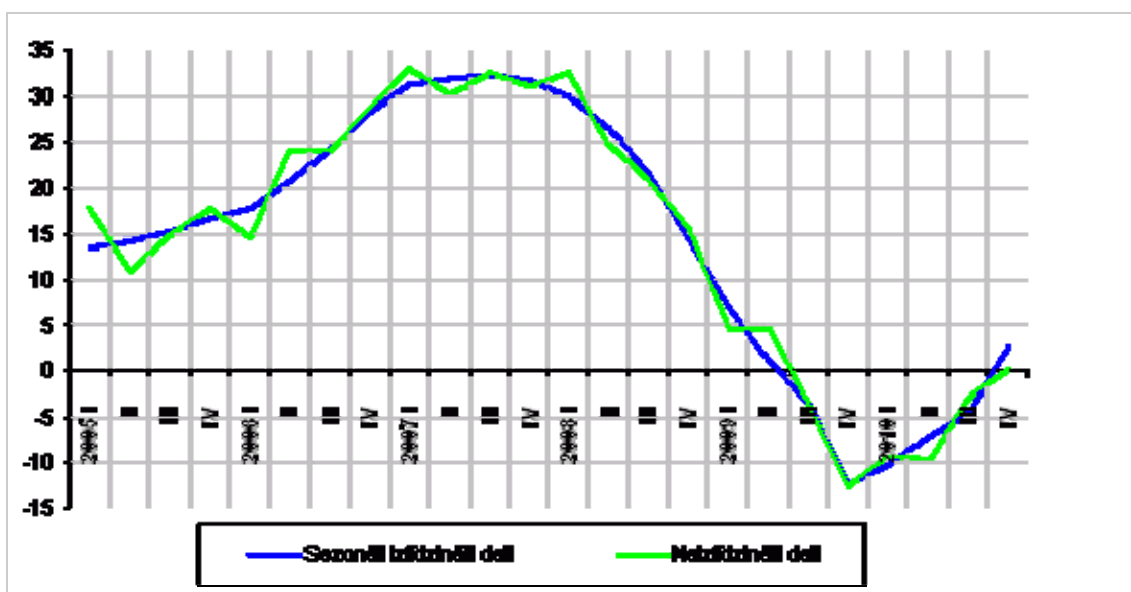
	Aizņemtās darbvietas, tūkst.			Brīvās darbvietas		
	2009	2010	Izmaiņas,%	2009	2010	Izmaiņas, %
Pavisam	767.9	778.3	1.3	1732	2322	34.1
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	16.7	16.8	0.8	17	9	-47.1
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	2.0	2.0	-2.2	14	11	-21.4
Apstrādes rūpniecība	98.3	103.2	5.0	123	150	22.0
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	13.5	13.5	0.5	43	71	65.1
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	6.8	6.8	-0.1	11	14	27.3
Būvniecība	45.6	44.5	-2.4	25	58	132.0
Vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība; automobiļu/motociklu remonts	138.7	137.9	-0.5	90	124	37.8
Transports un uzglabāšana	65.0	66.6	2.5	142	106	-25.4
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	22.4	22.9	2.0	24	19	-20.8
IK pakalpojumi	18.2	18.1	-0.6	10	29	190.0
Finanšu un apdrošināšanas darbības	20.4	19.7	-3.5	51	89	74.5
Operācijas ar nekustamo īpašumu	25.9	25.0	-3.5	42	37	-11.9
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	28.0	27.1	-3.2	18	13	-27.8
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	24.0	25.3	5.7	96	80	-16.7
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	62.2	62.1	-0.1	775	1308	68.8
Izglītība	93.8	98.9	5.5	43	35	-18.6
Veselība un sociālā aprūpe	51.4	53.6	4.4	158	149	-5.7
Māksla, izklaide un atpūta	21.6	20.8	-3.8	26	12	-53.8
Citi pakalpojumi	13.5	13.2	-2.1	25	9	-64.0

Avots: CSP.

Valsts pārvaldē un aizsardzībā lielākais brīvo darbviētu skaits 2010. gada beigās bija sabiedriskās kārtības un drošības uzturēšanas iestādēs, ugunsdzēsības dienestos, kā arī tieslietu iestādēs.

Vienas stundas darbaspēka izmaksas⁸ kopš 2005. gada auga un kopš 2006. gada auga ļoti strauji, sasniedzot augstāko robežu 2007. gada trešajā ceturksnī (12. attēls). 2008. un 2009. gadā darbaspēka izmaksas strauji samazinājās. 2010. gadā salīdzinot ar iepriekšējiem diviem gadiem, samazinājuma tempi bija kritušies un 2010. gada beigās vienas stundas darbaspēka izmaksas pietuvinājās 2009. gada ceturta ceturkšņa līmenim (CSP dati).

Pēc sezonāli izlīdzinātiem⁹ datiem 2010. gada ceturtajā ceturksnī, salīdzinot ar 2009. gada ceturto ceturksni, vienas stundas darbaspēka izmaksas palielinājās par 2,7%.

12. attēls. Vienas stundas darbaspēka izmaksu izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, %.

Avots: CSP.

⁸ Darbaspēka izmaksas ietver bruto darba samaksu un pārējās darbaspēka izmaksas. Darba samaksa ir regulāra un neregulāra tiešā darba samaksa – pamatalga (mēneša, amata alga), samaksa par nostrādāto laiku vai veikto darba apjomu, regulāras un neregulāras piemaksas un prēmijas, samaksa par nenostādātām dienām (atvaļinājumu un citām dienām, kurās nestrādā), valsts sociālo apdrošināšanas obligāto iemaksu, ko maksā strādājošie, un iedzīvotāju ienākuma nodokļu summas. Saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem, darba samaksas sastāvā iekļauta darba samaksa natūrā (preces un pakalpojumi, ko darba devējs nodrošina darbiniekiem par brīvu vai par pazeminātām cenām, dzīvojamās platības, mobilo telefonu, transporta apmaksu u.c.). Pārējās darbaspēka izmaksas ietver valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ko maksā darba devējs, darba devēja brīvprātīgās sociālās apdrošināšanas iemaksas (papildus pensiju, veselības, dzīvības apdrošināšanas iemaksas u.c.), darba devēja pabalstus, balvas, dāvanas, darbnespējas lapu A apmaksu, atlaišanas pabalstu, uzņēmējdarbības riska valsts nodevu.

Vienas stundas darbaspēka izmaksas aprēķinātas, darbaspēka izmaksu summu dalot ar faktiski nostrādāto stundu skaitu.

Šajā informācijā nav iekļauti dati par lauksaimniecību, mežsaimniecību un zivsaimniecību.

⁹ Novērsta sezonas un darba dienu skaita ietekme.

2010. ceturtajā ceturksnī, salīdzinot ar 2009. gada ceturto ceturksni, straujāks darbaspēka izmaksu pieaugums bija šādās nozarēs: izglītība (4,9%), administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība (4,8%), ūdens apgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija, transports un uzglabāšana (4,2%), elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (3,7%). Samazinājums ir bijis būvniecībā (-6,9%), ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē (-4,7%), mākslas, izklaides un atpūtas nozarē (-3,8%).

6. tabula. Vienas stundas darbaspēka izmaksas un to izmaiņas pa darbības veidiem (sezonaļi neizlīdzināti dati), IV ceturksnī, LVL.

	2009	2010	Izmaiņas, %
Pavisam bez lauksaimniecības un zivsaimniecības	3.66	3.67	0.2
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	4.62	4.41	-4.7
Apstrādes rūpniecība	3.38	3.42	1.4
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	5.09	5.27	3.7
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	3.74	3.90	4.2
Būvniecība	3.69	3.44	-6.9
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	3.08	3.06	-0.7
Transports un uzglabāšana	4.01	4.18	4.2
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	2.35	2.33	-0.8
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	6.76	6.55	-3.0
Finanšu un apdrošināšanas darbības	7.98	7.73	-3.1
Operācijas ar nekustamo īpašumu	2.99	2.96	-0.9
Profesionālie zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	4.73	4.85	2.5
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	3.35	3.51	4.8
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	4.47	4.48	0.2
Izglītība	2.89	3.03	4.9
Veselība un sociālā aprūpe	3.24	3.26	0.7
Māksla, izklaide un atpūta	3.03	2.91	-3.8
Citi pakalpojumi	2.84	2.82	-0.4

Avots: CSP.

Darbaspēka izmaksu pieaugumu ir izraisījis galvenokārt **darba samaksas** kāpums par 1,3%, savukārt pārējās darbaspēka izmaksas 2010. gada ceturtajā ceturksnī, salīdzinot ar

2009. gada ceturto ceturksni, samazinājās par 3,8%. CSP to skaidro ar atlaišanas un citu darba devēja izmaksāto pabalstu, kā arī brīvprātīgo sociālās apdrošināšanas izmaksu apjoma samazinājumu.

7. tabula. Darbaspēka izmaksas, nostrādātās stundas un to izmaiņas (sezonāli neizlīdzināti dati), IV ceturksnī.

		2009	2010	Izmaiņas, %
Darbaspēka izmaksas pavisam, milj. LVL		1075.8	1089.2	1.2
tai skaitā	darba samaksa	843.0	862.9	2.4
	pārējās darbaspēka izmaksas	232.8	226.2	-2.8
Nostrādātās stundas, milj.		293.8	297.0	1.1
Darbaspēka izmaksas pavisam stundā, LVL		3.66	3.67	0.2
no tām	darba samaksa stundā	2.87	2.91	1.3
	pārējās darbaspēka izmaksas stundā	0.79	0.76	-3.8

Avots: CSP.

2010. gadā, salīdzinot ar 2009. gadu, **mēneša vidējā bruto darba samaksa**¹⁰ samazinājās par 3,5% - no 461 līdz 445 latiem, taču ceturtajā ceturksnī, salīdzinot ar trešo ceturksni pieauga par 7 LVL (kopā par 1,5%, sabiedriskajā sektorā par 2,5%, privātajā par 0,7%). Sabiedriskajā sektorā samazinājums bija 6,8% (no 505 līdz 470 latiem), no tā vispārējās valdības sektorā – 8,2% (no 472 līdz 433 latiem), privātajā sektorā – 1,4% (no 433 līdz 427 latiem).

8. tabula. Mēneša vidējā bruto darba samaksa pa sektoriem, LVL.

	2009	2009 IV cet.	2010	2010 I cet.	2010 II cet.	2010 III cet.	2010 IV cet.	2010 izmaiņas % pret 2009	2010 IV cet. izmaiņas% pret 2009 IV cet.
Pavisam	461	440	445	432*	444	448*	455	-3.5	3.4
Privātajā sektorā	433	424	427	421	423	430	433	-1.4	2.1
Sabiedriskajā sektorā	505	463	470	446	474	475	487	-6.8	5.1
no tā, vispārējās valdības sektorā	472	420	433	410	436	438	448	-8.2	6.7

Avots: CSP.

¹⁰ Sabiedriskais sektors ir valsts un pašvaldību iestādes un komercsabiedrības, kā arī komercsabiedrības ar valsts vai pašvaldību kapitāla daļu 50% un vairāk, nodibinājumi, biedrības un fondi, un to komercsabiedrības. Informācijā nav ietverti dati par nodibinājumiem, biedrībām un fondiem, un to komercsabiedrībām.

Vispārējās valdības sektors saskaņā ar Eiropas kontu sistēmu (EKS'95) ietver valsts un pašvaldību budžeta iestādes, sociālās apdrošināšanas fondu, valsts un pašvaldību kontrolētos un finansētos komersantus.

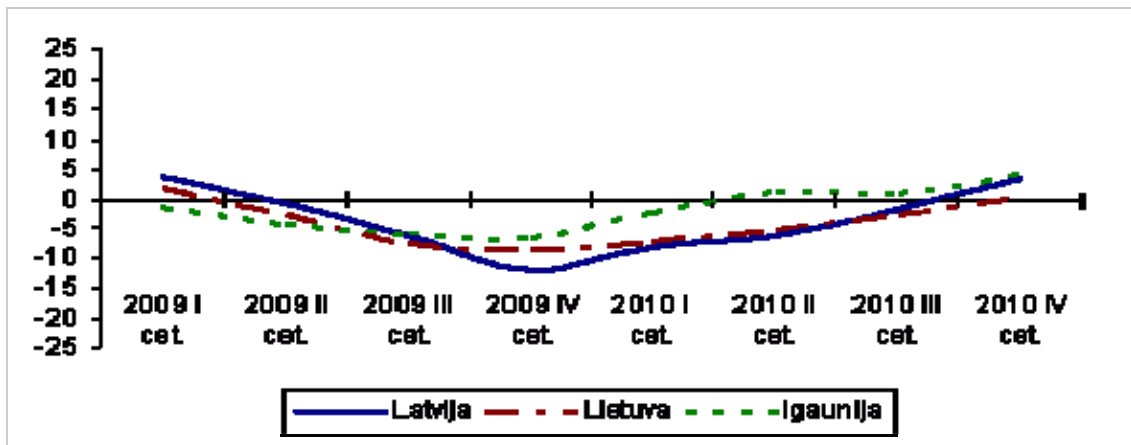
Salīdzinot ar 2009. gada ceturto ceturksni, mēneša vidējā bruto darba samaksa pieauga par 3,4% (no 440 līdz 455 latiem), sabiedriskajā sektorā – par 5,1% (no 463 līdz 487 latiem), privātajā – par 2,1% (no 424 līdz 433 latiem).

9. tabula. Mēneša vidējā bruto darba samaksa ceturksnī pa saimniecisko darbību veidiem, LVL.

	2009	2009 IV	2010	2010 I	2010 II	2010 III	2010 IV	Izmaiņas, %	
								2010 / 2009	2010 IV / 2009 IV
Pavisam	461	440	445	432	444	448	455	-3.5	3.4
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	392	392	415	392	403	424	438	5.8	11.7
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	503	524	509	513	503	500	522	1.0	-0.3
Apstrādes rūpniecība	405	396	406	391	403	412	415	0.1	4.9
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	614	608	647	575	639	739	643	5.5	5.9
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	450	440	453	429	451	454	476	0.5	8.1
Būvniecība	441	439	418	426	405	418	422	-5.3	-3.8
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	384	367	368	364	365	370	374	-4.0	2.0
Transports un uzglabāšana	498	485	499	484	511	497	504	0.2	4.0
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	284	280	285	275	286	291	287	0.1	2.2
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	791	807	760	752	733	752	803	-4.0	-0.5
Finanšu un apdrošināšanas darbības	968	932	929	920	949	927	920	-4.1	-1.3
Operācijas ar nekustāmo īpašumu	374	373	368	363	369	369	372	-1.5	-0.3
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	570	570	582	561	571	586	606	2.1	6.5
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	418	420	420	405	419	414	441	0.5	4.9
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	561	510	512	500	509	516	522	-9.0	1.8
Izglītība	439	370	391	362	397	398	409	-10.7	10.7
Veselība un sociālā aprūpe	440	410	420	402	421	418	437	-4.6	6.4
Māksla, izklaide un atpūta	385	371	369	368	369	366	373	-4.5	0.0
Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	461	440	353	349	348	358	356	6.6	2.2

Avots: CSP.

2010. gadā, salīdzinot ar 2009. gadu, mēneša vidējā bruto darba samaksa visvairāk samazinājusies izglītības nozarē – par 10,7%, valsts pārvaldē – par 9,0%, būvniecībā – par 5,3%. Pieaugums ir pārējo individuālo pakalpojumu nozarē - par 6,6%, lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā – par 5,8%, kā arī elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarē - par 5,5%.

13. attēls. Mēneša vidējās bruto darba samaksas izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu Baltijas valstīs (procentos).

Avots: CSP.

Baltijas valstīs 2010. gada ceturtajā ceturksnī visaugstākā mēneša vidējā bruto darba samaksa bija Igaunijā – 814 eiro, Latvijā - 647, Lietuvā - 614 eiro (13. attēls). Salīdzinot ar 2009. gada ceturto ceturksni, mēneša vidējā bruto darba samaksa pieauga visās Baltijas valstīs - visvairāk Igaunijā un Latvijā – attiecīgi par 3,9% un 3,4% , bet Lietuvā - par 0,2%.

Mēneša vidējā neto darba samaksa samazinājās straujāk nekā bruto – par 7,5% (no 342 līdz 316 latiem), jo no 2010. gada 1. janvāra iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme pieauga no 23% līdz 26% un no 2009. gada 1. jūlija mēneša neapliekamais minimums samazinājās no 90 līdz 35 latiem.

1.3. Kopsavilkums

Nodarbinātības un bezdarba izmaiņas Baltijas valstīs ir izteiktākas kā ES valstīs ar stabilu tautsaimniecību (Dānija, Austrija), Latvijā tās ir izteiktākas kā citās Baltijas valstīs.

Nodarbinātības līmenis ES valstīs ir gan augsts, gan zems, zems nodarbinātības līmenis var būt vienlaicīgi ar mērenu bezdarbu (parasti Dienvideiropas valstīs).

Baltijas valstu nodarbinātības rādītāji pirms krīzes strauji tuvojās ES vidējiem rādītājiem un pat pārsniedza tos, bet krīzes laikā nodarbinātības kritums un bezdarba kāpums ir vislielākais.

Latvijā nodarbinātība ir atkarīga no tautsaimniecības stāvokļa, savukārt tautsaimniecības stāvoklis ir pakļauts ārējai ietekmei.

Pēdējos gados bezdarbs ir nozīmīgs un uzlabojums ir neliels – pēc neliela uzlabojuma 2010. gadā, 2011. gada sākumā bezdarba rādītāji atkal pasliktinās

Saskaņā ar darbaspēka apsekojuma metodoloģiju, nodarbināto iedzīvotāju skaitā iekļauj cilvēkus, kuri, saglabājot bezdarbnieka statusu, ir nodarbināti NVA organizētajos kompleksajos atbalsta pasākumos: aktīvajā nodarbinātības projektā *Pasākums noteiktām personu grupām* vai programmā *Darba praktizēšana pašvaldībās ar 100 LVL stipendiju* – tas kropļo patieso nodarbinātības rādītāju.

Bezdarba vecuma struktūra saglabājas stabila, bet dzimuma struktūra krīzes ietekmē mainās.

Saglabājas augsts darba meklētāju īpatsvars, kuriem ir darba pieredze, tomēr bezdarbā tie ir nonākuši no vienkāršajām profesijām.

Dara tirgus situācija nav labvēlīga bezdarbnieku re- integrācijai.

Darba algas ir zemas, 2010. gadā un 2011. gadā neto alga ir samazinājusies straujāk kā bruto alga, jo pieauguši algas nodokļi.

Nodokļu pieauguma dēļ darba samaksa uz darba laika vienību pieaug – darbs kļūst dārgāks, tas kavē jaunu darba vietu radīšanu.

Nodarbinātības, darba izmaksu un darba samaksas dati liecina, ka valsts budžeta taupības pasākumi, iespējams, ir saistīti ar manipulācijām ar strādājošo skaitu un darba samaksu, kad gada sākumā cilvēkus atlaiž un algas samazina, bet gada laikā atjauno gan strādājošo skaitu, gan darba samaksu.

Bezdarbnieku skaits kopš 1998. gada pārsniedz reģistrēto brīvo darba vietu skaitu. Izņemot īsu laikposmu no 2005. gada līdz 2007. gadam, **brīvo darba vietu skaits pret bezdarbnieku skaitu ir nenozīmīgs. Tas nozīmē, ka bezdarba samazināšanai ir nepieciešama aktīva darba vietas rosinoša politika, nevis pasīva uz darba vietu pieprasījumu orientēta politika.**

Statistikas dati liecina, ka 2009. gada ceturtajā ceturksnī bija vairāk darba vietu kā 2010. gada pirmajā ceturksnī, savukārt 2010. gada laikā darba vietu skaits sākumā pieauga, bet gada beigās - samazinājās. Tāpat kā iepriekš, **brīvo darbvietu skaita** palielinājums ir nenozīmīgs.

Veidojot bezdarbnieku integrācijas politiku, jāņem vērā bezdarbnieku portrets – zema kvalifikācija, vidējā izglītība, un darba tirgus pieprasījums – vienkāršas profesijas.

2. Bezdarbnieku re-integrācijas sistēma, tās mērķi un rezultāti

2.1. Pamatinformācija

Bezdarbnieku re-integrācija darba tirgū ir Valsts Nodarbinātības aģentūras (VNA) atbildībā. Bezdarbnieku reintegrācijas pasākumi atbilst likumiem:

- *Darba likums,*
- *Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums,*
- *Izglītības likums (neformālā izglītība),*
- Ministru kabineta 2008. gada 22. decembra noteikumi Nr.1066 *Noteikumi par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.4.1.1.1.apakšaktivitāti „Kompleksi atbalsta pasākumi iedzīvotāju integrēšanai darba tirgū” (kompleksie atbalsta pasākumi),*
- Ministru kabineta 2008. gada 10. marta noteikumi Nr.166 *Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem (neformālā izglītība),*
- Ministru kabineta 2011. gada 25. janvāra noteikumi Nr.75 *Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem,*

un citiem spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

2.2. NVA piedāvājums

NVA grupē savu piedāvājumu četrās grupās:

- apmācību pasākumi (5 pasākumi, visi turpinās 2011. gadā),
- apmācības bezdarba riskam pakļautajām personām (2 pasākumi, no tiem viens 2011. gadā pārtraukts),
- nodarbinātības pasākumi (8 pasākumi, no tiem 2011. gadā divi pārtraukti un trīs uzsākti no jauna),
- karjeras konsultācijas (viens pasākums, turpinās 2011. gadā).

Bezdarbnieku re-integrācijas pasākumus finansē no ES Struktūrfondu (Eiropas Sociālā fonda) līdzekļiem un Latvijas valsts budžeta. Pakalpojums sniegšanu reglamentē iekšējie normatīvie akti, visas darbības tiek noformētas ar līgumiem, ko pakalpojuma sniedzējs vaiņēmējs slēdz ar NVA vai tās filiāli. Nodarbinātības pasākumos darba līgums ar darba devēju parasti netiek slēgts (ir paredzēts tikai vienā pasākumā).

NVA pakalpojumi parasti tiek dēvēti par pasākumiem, kaut gan jāatzīst, ka šis jēdziens neatbilst pakalpojumu būtībai. Bez tam, NVA pakalpojumu aprakstā terminoloģija ir

juceklīga (par vienu un to pašu objektu ir lietoti jēdzieni pasākums, projekts, dažkārt pasākums (drīzāk projekts vai pakalpojums) tiek raksturots ar pasākumu skaitu).

Pielāgojoties NVA dominējošam lietojumam, šajā ekspertīzē pēc iespējas lietots jēdziens „pasākums”.

NVA piedāvājuma plašpieejas aprakstā mērķgrupas formulējums nereti ir neskaidrs vai pārprotams. Piemēram, pasākuma mērķgrupa ir „bezdarbnieki un darba meklētāji”, bet mērķgrupas detalizācijā ir pieminēti tikai bezdarbnieki. Šajā ekspertīzē mērķgrupas izpratnes nianse nav analizētas un secinājumos nav ņemtas vērā, izņemot vienu – vai pakalpojumaņēmējam ir vai nav tiesības vienlaicīgi saņemt pasākumā paredzēto finansējumu un bezdarbnieka pabalstu (kā noteikts pieejamos avotos, neiedziļinoties pakalpojuma nolikumā un līgumu paraugos).

NVA piedāvājuma dalības, rezultātu un finansēšanas rādītāji apkopoti 10. tabulā.

2010. un 2011. gadā, salīdzinot ar 2009. gadu izmaiņas notikušas divās grupās.

Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautajiem un mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām faktiski apvienoti vienā pasākumā – mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām (neuzsverot faktoru – pakļauts bezdarba riskam).

Komplekso atbalsta pakalpojumu grupā (2009. gadā bija tikai darba izmēģinājumi pie darba devēja) 2011. gadā izvērsti trīs jauniešu nodarbinātību sekmējoši pasākumi papildus 2010. gadā uzsāktajam pasākumam *Jauniešu darba prakses*. Tie ir: *Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam*, *Darbnīcas jauniešiem* un *Jauniešu pirmā darba vieta*. Kā var saprast no NVA mājas lapas, ir pieteikts arī pakalpojums *Bērnu pieskatīšana grupās vai individuāli laikā, kad vecāki atrodas NVA pasākumos*. Algotie pagaidu darbi kopš 2010. gada netiek turpināti, bet ir uzsākta programma *Darba praktizēšana pašvaldībās ar 100 LVL stipendiju*.

2.2.1. Apmācību pasākumi

Apmācību pasākumus var grupēt šādi:

- profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem ar kuponu metodi,
- profesionālā apmācība elektroniskās apmācības formā, nodrošinot profesionālo rehabilitāciju,
- profesionālās augstākās izglītības ieguve bezdarbniekiem ar kuponu metodi,
- neformālās izglītības ieguve ar kuponu metodi,
- praktiskā apmācība (pie darba devēja).

10. tabula. NVA piedāvāto pasākumu dalības, rezultātu un finansēšanas rādītāji.

	Dalībnieki 2008						Finansējums, tūkst LVL 2010		Iekārtojušies darbā, % no programmas beidzējiem	
	2008	2009 (t.sk. pārejoši no 2008)		2010 (t.sk. pārejoši no 2009)		2011 (plāns)		Latvija (2009)		ES fondi (2009)
	Cilvēki	Cilvēki	% no vidējā b/d skaita	Cilvēki	% no vidējā b/d skaita	Cilvēki	% no vidējā b/d skaita	2010		2010
Apmācību pasākumi										
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana (t.sk. apmācība pie darba devēja, augstākās izglītības programmas)	2171	11294	8	13449 (4023)	8	8272	5	(7808,6) 10383,1	(341,7) 232,3	24.4 2682 personas
Neformālā apmācība (tai skaitā valsts valodas apguve)	6487	20326 (2)	15	44491 (1833)	25	28396	18	(5802,6) 10691,1	(502,8) 3669,7	24.4 10861 persona
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	17338	38720	29	59515	34	57075	36	(397,2) 593,8		16311 (ieskaitot iepriekšējos periodos pasākumu beigušie b/d, kopā iepriekšējos periodos beigušas 115573 personas)
Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	93	286 (20)	0,2	240 (100)	0	567	0	(194,7) 438,9		240 personas (2 līgumi laužti)
NVA inspektoru asistentu apmācība un prakse	-	-	-	82	0	144	0	119,8		
Apmācības bezdarba riskam pakļautām personām										
ESF projekts <i>Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām</i>		3253		5798		-			(529,7) 3182,3	
Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām.	-	-		5155		9564		821,1		
Nodarbinātības pasākumi										
Pasākums noteiktām personu grupām	1136	1949	1	2980 (848)	2	2368	1	(548,2) 1792,5	(1442,5) 1037,1	809 personas
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Darba izmēģinājumi</i>		3766	3	1535	1	-				
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Jauniešu darba prakse</i>	-	-		2614	1	2400	2	1697,1	87,5	

10. tabulas turpinājums. NVA piedāvājums, finansējums un rezultatīvie rādītāji.

	Dalībnieki 2008						Finansējums, tūkst LVL 2010		Iekārtojušies darbā, % no programmas beidzējiem
	2008		2009 (t.sk. pārejoši no 2008)		2010 ((t.sk. pārejoši no 2009)		2011 (plāns)		
	Cilvēki	% no vidējā b/d skaita	Cilvēki	% no vidējā b/d skaita	Cilvēki	% no vidējā b/d skaita	Cilvēki	% no vidējā b/d skaita	
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam</i>	-	-	-	-	1300	1			
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Darbnīcas jauniešiem</i>	-	-	-	-	1700	1			
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Jauniešu pirmā darba vieta</i>	-	-	-	-	1200	1			
Algotie pagaidu darbi		11884	9	-	-				
ESF projekts <i>Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai</i>		19295	14	68979 (16158)	39	32304	20	(7916,5) 26756,6	
Karjeras konsultācijas									
Bezdarba samazināšanas pasākums <i>Karjeras konsultācijas</i>	67939*			78404*		66295		379,0	

* Viena persona var saņemt karjeras konsultācijas gan kā bezdarbnieks, darba meklētājs, gan kā cita persona un viena persona var saņemt vairākas karjeras konsultācijas (kopumā 2010.gadā vidēji 1,4 karjeras konsultācijas).

** Prognozētais vidējais bezdarbnieku skaits 2011. gadā – 159 tūkstoši cilvēku.

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī, NVA interneta vietne.

2.2.1.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi

2.2.1.1.1. Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem ar kuponu metodi

Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem ar kuponu metodi ir ESF projekta *Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā – 2* pasākums.

Mērķgrupa: bezdarbnieki un darba meklētāji:

- bezdarbnieks, kuram nav iepriekš iegūta profesionālā kvalifikācija,
- bezdarbnieks, kura iepriekš iegūtā profesionālā kvalifikācija vai profesionālā pieredze nav pieprasīta darba tirgū,
- bezdarbnieks, kura iepriekš iegūtā profesionālā kvalifikācija neatbilst attiecīgajai profesijai noteiktajām prasībām, piemēram, nav saņemts normatīvajos aktos noteikts profesionālās pilnveides dokuments (sertifikāts), kas apliecina tiesības turpināt strādāt iepriekš iegūtajā profesijā,
- bezdarbnieks, kurš zaudējis profesionālās prasmes, jo nav strādājis iegūtajā profesijā vismaz trīs gadus vai veselības stāvokļa dēļ nevar turpināt būt nodarbināts iegūtajā profesijā.

Projekta mērķis: nodrošināt bezdarbniekiem un darba meklētājiem iespēju paaugstināt konkurētspēju; spēju pielāgoties mainīgajam darba tirgus pieprasījumam; palielināt iespēju integrēties darba tirgū.

Piedāvājums 2011. gadā: iespēja saņemt apmācību kuponu un iesaistīties:

- profesionālās tālākizglītības programmu apgūvē, kas dod iespēju iegūt profesionālo kvalifikāciju. Pēc programmas apguves bezdarbnieks kārto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Bezdarbniekam, kurš nokārtojis profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, izsniedz profesionālās kvalifikācijas apliecību,
- profesionālās pilnveides izglītības programmu apgūvē, kas dod iespēju pilnveidot profesionālo meistarību un apgūt mainīgajam darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes. Bezdarbniekam, kurš apguvis pilnveides programmu, izsniedz profesionālās pilnveides izglītības apliecību.

Pamatnosacījumi, īstenojot apmācību ar kuponu metodi:

Apmācību jomas un profesijas, kurās atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un tautsaimniecības nozaru attīstības prognozēm nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, nosaka Labklājības ministrijas izveidota komisija. Bezdarbniekam ir iespēja izvēlēties izglītības programmu no Labklājības ministrijas apstiprinātā un Internetā pieejamā *Apmācību jomu un profesiju saraksta* un izglītības iestādi.

Apmācību ilgums ir līdz 6 mēnešiem.

Bezdarbniekam tiek izsniegts kupons izvēlētajā izglītības programmas apmaksai. Kupona saņemšanai rindas kārtībā tiek pārreģistrēti bezdarbnieki, kuri izvēlētajai apmācību programmai pieteikušies iepriekšējā periodā, bet apmācībā nav iesaistīti. Kupons dod bezdarbniekam iespēju apmācību laikā saņemt stipendiju **70 LVL** apmērā par kalendāro mēnesi. Sīkas ziņas par kupona saņemšanu un izmantošanu sniedz tuvākā NVA filiāle.

2010. gadā pasākumā iesaistīti 7608 bezdarbnieki, kopā no projekta sākuma 12259 bezdarbnieki. 2011. gadā plānots iesaistīt 6243 bezdarbniekus.

11. tabula. Darbā iekārtošanās pēc profesionālās apmācības pabeigšanas 2010. gadā programmās ar vislielāko apmācības uzsākušo skaitu.

	2010 (TOP 20)			2009 (TOP 15)		
	Iesaistīti apmācībā	Atraduši darbu	%	Iesaistīti apmācībā	Atraduši darbu	%
Frizieri	850	214	25.2	251	74	29.5
Pavāri	845	207	24.5	328	86	26.2
Nagu kopšanas speciālisti	714	110	15.4	417	76	18.2
Komercedarbības pamati	616	117	19.0			
Aprūpētājs	611	114	18.7	174	29	16.7
Projektu vadītāji	608	102	16.8	352	47	13.4
Grāmatvedis				928	173	18.6
Specialitātēs ar apmācīto skaitu virs 600	4244	864	20.4	2450	485	19.8
Apdares darbu strādnieks	535	120	22.4	176	39	22.2
Lietvedis	496	132	26.6	186	51	27.4
Informācijas ievadišanas operators	481	73	15.2	289	42	14.5
Konditors	416	79	19.0			
Grāmatvedība - kvalifikācijas paaugstināšana	360	69	19.2	355	97	27.3
Lokmetinātājs ar mehānisko iekārtu aktīvas gāzes vidū	356	111	31.2	248	72	29.0
Florists	348	123	35.3			
Apsardzes darbs	337	101	30.0	761	203	26.7
Lokmetinātājs ar mehānisko iekārtu inertas gāzes vidē	317	76	24.0	183	39	21.3
Specialitātēs ar apmācīto skaitu virs 300	3646	884	24.2	2198	543	24.7
Pārdošanas darba organizācija/pārdevējs (2009)	259	15	5.8	613	161	26.3
Sanitārtehnisko iekārtu montētājs	202	54	26.7			
Autoatslēdznieks	173	51	29.5			
Galdnieks	168	29	17.3			
Autokrāvēja vadītājs	126	24	19.0			
Specialitātēs ar apmācīto skaitu zem 300	928	173	18.6	613	161	26.3

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī.

2010. gadā pēc darba devēju pieprasījuma atvērtas profesionālās tālākizglītības programmas *Ķīmisko procesu tehniķis* (apguva 48 personas), *Analītiskās ķīmijas tehniķis*

(12 personas), profesionālās pilnveides programmā *Farmācijas produktu pārdošana* (12 personas). Mācības pabeigusi 2009. gadā organizētā *Ķīmisko procesu tehniķu* grupa un visi tajā iesaistītie bezdarbnieki saskaņā ar noslēgto līgumu uzsākuši darbu.

Rezultātu analīze (avots: NVA ziņojuma dati, kas apkopoti 11. tabulā):

- NVA uzskata, ka darbā iekārtošanās rezultāts (darbā iekārtoto proporcija no apmācīto skaitā) – 24,4% ir laba,
- pēc NVA datiem TOP 20 programmās iekārtošanās darbā svārstās no 5,8% (pārdošanas darbu organizācija) līdz 35,3% (florists),
- vislabākais darbā iekārtošanās rezultāts ir speciālistu sagatavošanā pēc darba devēju pasūtījuma (piemēram, ķīmisko procesu tehniķis – 100%),
- 2010. gadā paplašināts programmu piedāvājums,
- darbā iekārtošanās rezultāts (darbā iekārtoto proporcija no apmācīto skaita) nav atkarīgs no apmācīto skaita profesijā, tomēr vidēji labāka atdeve ir profesijās ar vidēja lieluma apmācību apjomu,
- lielākas apmācības iespējas piedāvātas augstākas kvalifikācijas programmās – līdz 500 cilvēku apmācīti frizieru, pavāru, nagu kopšanas speciālistu, komercdarbības pamatu, projekta vadītāju un aprūpētāju specialitātēs, taču šajā programmu grupā darbā iekārtošanās rezultāts ir nedaudz sliktāks,
- pēc profesionālās apmācības pēc darba devēju pasūtījuma darbā iekārtošanas rādītājs ir augstāks – atsevišķās nelielās programmās no 46 līdz pat 100%.

2.2.1.1.2. Profesionālā apmācība elektroniskās apmācības formā, nodrošinot profesionālo rehabilitāciju

Mērķgrupa: NVA reģistrēti bezdarbnieki, jo īpaši personas, kurām noteikta invaliditāte.

Mērķis: dot iespēju apgūt profesionālās apmācības vai pārkvalifikācijas programmu e – apmācības formā un iegūt profesionālo kvalifikāciju, mazinot personu sociālās atstumtības risku un izlīdzinot iespējas iekļauties darba tirgū.

Piedāvājums: apgūt neklātienē profesionālo kvalifikāciju e-apmācības (tālmācības) programmā *Informācijas ievadīšanas operatora kvalifikācijas ieguve* (480 stundas) personām ar iepriekš iegūtu pamatizglītību un datorprasmēm lietotāja līmenī.

Pasākuma ilgums atbilst normālam profesionālās izglītības programmas ilgumam, bet ir paredzēts ievērot individuālu, katra bezdarbnieka – invalīda spējām atbilstošu izglītības programmas apguves tempu.

Pasākumu īsteno divās daļās:

- *profesionālā rehabilitācija* – pirms apmācības uzsākšanas - divas nedēļas - nodrošina iestāde, ar kuru NVA noslēdz līgumu par pakalpojuma sniegšanu;
- *profesionālās apmācības programmas apguve* – īsteno izglītības iestāde elektroniskās apmācības formā un nodrošina apmācību laikā materiāli – tehnisko aprīkojumu (bezdarbnieka dzīves vietā nodrošina datortehniku, interneta

pieslēgumu) un profesionālajā rehabilitācijā ergoterapeita noteiktos mācību vai prakses vietas pielāgojumus, ja tādi nepieciešami.

Mācību laikā izglītojamie saņem stipendiju – 70 LVL mēnesī.

Apmācība tiek organizēta darba tirgū pieprasītās profesijās, lai pēc kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas un profesionālo kvalifikāciju apliecināšanas dokumenta saņemšanas, bezdarbnieks varētu uzsākt darbu izvēlētajā specialitātē, strādājot pie darba devēja uzņēmumā vai iestādē, vai veikt uzticēto darbu mājās, kā arī strādāt nepilnu darba dienu, ja tam piekrīt darba devējs.

2.2.1.1.3. Profesionālās augstākās izglītības ieguve bezdarbniekiem ar kuponu sistēmu

Mērķgrupa: bezdarbnieki un darba meklētāji, kuriem:

- pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas apguvē - programmas apguve iepriekš bija sekmīgi uzsākta, bet vismaz vienu gadu pirms iesaistes nodarbinātības pasākumā pārtraukta (students izslēgts no studējošo saraksta (eksmatrikulēts)) un līdz izglītību apliecināšanas dokumenta saņemšanai palikuši ne vairāk kā 18 kalendārie mēneši,
- otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas apguvē -

a) ja izglītības programmas apguve **nav iepriekš uzsākta** - ir iegūta otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas apguvei nepieciešamā izglītība un izglītības programmas apguves laiks nav ilgāks par 18 mēnešiem,

b) ja izglītības programmas apguve **iepriekš ir sekmīgi uzsākta**, bet vismaz vienu gadu pirms iesaistes nodarbinātības pasākumā pārtraukta (students izslēgts no studējošo saraksta (eksmatrikulēts)) un līdz izglītību apliecināšanas dokumenta saņemšanai palikuši ne vairāk kā 18 kalendārie mēneši.

Bezdarbniekam pieteikšanās laikā jāatbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- vismaz trīs gadus pēc izglītības iegūšanas nav uzsācis darba tiesiskās attiecības jomā, kurā iegūta izglītība, vai ir uzsāktas darba tiesiskās attiecības jomā, kurā iegūta izglītība, taču darba tiesiskās attiecības ir izbeigtas,
- ir reģistrēts NVA kā bezdarbnieks ilgāk nekā vienu gadu.

Mērķis: dot iespēju bezdarbnieka tālākai izglītības līmeņa paaugstināšanai un pārkvalifikācijai augstākās izglītības programmās.

Izglītības iestādi bezdarbnieks izvēlas sadarbībā ar NVA karjeras konsultantu. Bezdarbnieka piemērotību konkrētās izglītības programmas apguvei nosaka izglītības iestāde. Bezdarbnieks var uzsākt vai turpināt izglītību akreditētā studiju programmā jebkurā akreditētā Latvijas augstskolā vai koledžā.

Pasākumā iesaistītais bezdarbnieks saņem kuponu **līdz 1000 LVL** vērtībā studiju programmas apmaksai. Ja studiju programma ir dārgāka par 1000 LVL, starpību sedz bezdarbnieks.

Studiju laikā bezdarbniekam ik mēnesi maksā stipendiju **70 LVL**. Stipendijas lielums var mainīties atkarībā no apmeklējuma.

2010. gadā augstākās izglītības apgūvē iesaistīti 690 bezdarbnieki. 2011. gadā pieteikšanās profesionālās augstākās izglītības ieguvei nav izsludināta.

Vērtējums par profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumiem

Apmācības programmas ir devīgas – dalībnieks saņem gan stipendiju, gan studiju maksu augstākās izglītības programmās.

Nav norādes, vai stipendiju var saņemt vienlaicīgi ar bezdarbnieka pabalstu, bet tas nav liegts.

Specialitāšu piedāvājuma paplašināšanas pamatojums ir jābalsta uz iepriekšējo programmu rezultātiem un konkrētiem darba devēju pieprasījumiem, bet to nevar balstīt uz darba vietu piedāvājumu un to nav jēgas paplašināt nemotivēti (piemēram, grāmatvedis – kvalifikācijas paaugstināšana).

Labāka iesaistīšanās darbā ir pēc apmācības profesionālajās specialitātēs nekā „dzīves specialitātēs” (projektu vadītāji komercdarbības pamati, pārdošanas darba organizācija).

Uz augstākas kvalifikācijas speciālistu sagatavošanu virzītu piedāvājumu ir vēlams saskaņot ar bezdarbnieku izglītību un iepriekšējo kvalifikāciju.

2.2.1.2. Neformālās izglītības ieguve

Mērķgrupa: bezdarbnieki un darba meklētāji.

Bezdarbnieku un darba meklētāju iesaista neformālās izglītības programmu apgūvē, ja viņa prasmes **neatbilst mainīgajām darba tirgus prasēm** (vai šīs prasmes ir nepietiekamas), **un šī iemesla dēļ ir grūti atrast darbu.**

Piedāvājums: neformālās izglītības programmas, kas ietver mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošu sistematizētu sociālo un profesionālo pamata prasmju kopumu (NVA formulējums).

Nosacījumi dalībai neformālās izglītības programmās (moduļos):

- personu var iesaistīt katras neformālās izglītības programmas apgūvē **tikai vienu reizi;**
- personu viena gada laikā var iesaistīt **ne vairāk kā divu neformālās izglītības programmu apgūvē.**

Nosacījumi apmācībai: 6 līdz 12 cilvēku grupās; 1 līdz 2 mēnešus; pēc noslēguma eksāmena nokārtošanas izsniedz programmā noteikto apliecību; **bezdarbniekam** apmācību laikā **maksā stipendiju 70 LVL mēnesī.**

Neformālās izglītības programmas (moduļi):

- 1 - 3. modulis – valsts valoda atbilstoši attiecīgi zemākajam, vidējam vai augstākajam valsts valodas prasmes līmenim;

- 5. – 6. modulis – angļu valoda attiecīgi bez priekšzināšanām vai ar priekšzināšanām;
- 7. modulis – datorzinības attiecīgi bez priekšzināšanām vai ar priekšzināšanām, specifisku programmu apguve;
- 9. – 10. modulis – projektu vadība attiecīgi bez priekšzināšanām vai ar priekšzināšanām;
- 12. – 15. modulis – attiecīgi „C”, „D1”, „D” un „E” kategorijas autovadītājs;
- 16. modulis – "B" kategorijas traktortehnikas vadītājs (visi traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika, buldozeri, pašgājējmašīnas);
- 17. – 18. modulis – vācu valoda attiecīgi bez priekšzināšanām un ar priekšzināšanām;
- 20. modulis – praktiskais mārketing (pārdošanas prasmes);
- 21. modulis – komercdarbība laukos, ES struktūrfondu piedāvājums;
- 22. modulis - vadības pamati;
- 23. modulis - saimniecības vadīšana;
- 34. – 36. modulis* - attiecīgi "G" kategorijas (ceļu būves mašīnas), "C" kategorijas (ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji), "F" kategorijas (meža izstrādes un kopšanas mašīnas) traktortehnikas vadītājs;
- 38. modulis - Autokrāvēja vadītājs;
- 39. modulis - krievu valoda;
- 41. – 47. modulis – speciāla programmatūra: *PC Schematic* (elektroinstalācija inženiertīkli, *AutoCAD* mērķa ekvivalents), *DWG Editor* (mehānika - *AutoCAD* mērķa ekvivalents); *Solid Work*; *MS Project*; *Corel Draw Graphics*; *Adobe Acrobat 6.0 Professional*; *Adobe Photoshop*; datora un interneta prasmes ar ECDL sertifikāciju.

* nepieciešama iepriekš iegūta transportlīdzekļa vai traktortehnikas vadītāja apliecība.

Informāciju par aktuālajiem neformālās izglītības kursiem klienti var iegūt savas NVA filiāles mājas lapas sadaļā "Apmācības".

Vērtējums par neformālās izglītības ieguvu

Programma papildus zināšanu ieguvei sniedz arī materiālu atbalstu – 70 LVL mēnesī.

Iesaistes kritērijs - prasmes **neatbilst mainīgajām darba tirgus prasmēm** (vai šīs prasmes ir nepietiekamas), **un šī iemesla dēļ ir grūti atrast darbu**, ir nepierādāms, bet neapšaubāmi liecina par vēlmi sagatavot personu iesaistei darba tirgū, turpretī faktiski iesaiste nav pārāk augsta - kopumā 20 lielāko programmu atdeve ir 18,2%.

Apmācību programmām ir samērā izlīdzināta atdeve (15 – 27%), izņemot valsts valodas programmas, kur atdeve ir ļoti zema (23,4% no visiem apmācītājiem, 11.5% no visiem, kuri iekārtojušies darbā).

Valsts valodas apmācība vāji sekmē atgriešanos darba tirgū - jāvērtē šādas apmācības saistība ar nodarbinātības dienesta funkciju un emigrāciju.

Datorzinību apmācība (izņemot *Adobe Photoshop*) nenodrošina atgriešanos darba tirgū, to skaitā speciālu programmu apguves rezultāts ir zems (jāvērtē apmācības kvalitāte, bezdarbnieku izglītības līmeņa atbilstību apmācības sarežģītībai un piedāvāto un iegūto zināšanu atbilstība vietējā tirgus vajadzībai).

12. tabula. Darbā iekārtošanās pēc neformālās izglītības moduļi apguves 2010. gadā moduļos ar vislielāko apmācības uzsākušo skaitu

	Iesaistīti apmācībā	Atraduši darbu	%	% no kopā TOP 20 - apmācīti	% no kopā TOP 20 - iesaistījušies darbā
Angļu valoda (bez priekšzināšanām)	5105	975	19.1		
Angļu valoda (profesionālā leksika)	1155	278	24.1		
Angļu valoda (profesionālā leksika ar priekšzināšanām)	421	83	19.7		
Angļu valoda ar priekšzināšanām - <i>Intermediate</i>	404	97	24.0		
Vācu valoda (bez priekšzināšanām)	1157	200	17.3		
Vācu valoda (ar priekšzināšanām)	421	109	25.9		
Kopā svešvalodās	8663	1742	20.1	27.0	29.9
Valsts valoda zemākā līmenī	3712	279	7.5		
Valsts valoda vidējā līmenī	2677	263	9.8		
Valsts valoda augstākā līmenī	1123	128	11.4		
Kopā valsts valoda	7512	670	8.9	23.4	11.5
Datorzinības (bez priekšzināšanām)	4916	782	15.9		
Datorzinības (ar priekšzināšanām) - specifisku programmu apguve	2150	398	18.5		
<i>Adobe Photos</i>	429	115	26.8		
Kopā datorzinības	7495	1295	17.3	23.3	22.2
C kat. Autovadītājs	2669	701	26.3		
B kat. autovadītājs	1432	387	27.0		
E kat. autovadītājs	868	280	32.3		
D kat. autovadītājs	846	206	24.3		
C kat. Traktorists (ekskavatori, pašizkrāvēji)	456	70	15.4		
Kopā autovadītāji	6271	1644	26.2	19.5	28.2
Projektu vadība (bez priekšzināšanām)	1676	371	22.1		
Praktiskais mārketingas (pārdošanas prasmes)	517	111	21.5		
Kopā uzņēmējdarbība	2193	482	22.0	6.82	8.26
Pavisam kopā	32134	5833	18.2	100.00	100.00

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī.

Svešvalodu zināšanas arī nenodrošina atgriešanos darba tirgū (jāvērtē iepriekšējās kvalifikācijas un izglītības atbilstība šādām programmām) – jāvērtē šādas apmācības saistība ar nodarbinātības dienesta funkciju un emigrāciju.

Vislielākā efektivitāte ir autovadītāju apmācībai un specializētai profesionālai apmācībai (angļu valoda – profesionālā leksika, *Intermediate*), datorzinības – *Adobe Photos*, arī pārdošanas iemaņas).

Ņemot vērā izmaksas (bezdarbniekam maksā stipendiju) un rezultātu (vāja iesaiste darba tirgū pēc programmas beigšanas) programmu var uzskatīt par papildinājumu bezdarbnieka pabalstam.

Apmācību programmās kursu (moduļu) tematika pārklājas.

2.2.1.3. Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi

Mērķa grupas: bezdarbnieki, darba meklētāji un bezdarba riskam pakļautās personas.

Piedāvājums: individuālas konsultācijas un grupu nodarbības (kursi, semināri, lekcijas):

- darba meklēšanas metožu apguvei,
- psiholoģiskam atbalstam,
- darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu apguvei.

Kursi (36, 24 vai 16 akadēmiskās stundas):

- Komunikācijas prasmju attīstīšana (36);
- Valsts valodas prasmju attīstīšana (36);
- Uzņēmējdarbības un komercdarbības pamati (36);
- Grāmatvedība un nodokļi uzņēmējdarbībā (36);
- Lietišķās rakstības prasmes (24);
- Darbs ES institūcijās - iespējas, pieteikšanās un sagatavošanās atlases konkursa kārtām (24);
- Mācīties kā jāmācās (24);
- Pašapziņas celšana un savas individualitātes apzināšanās (16);
- Mācīšanās un darba meklēšanas motivācija - veiksmīgas konkurētspējas pamats (16);
- Mācīšanās un darba meklēšanas motivācija - veiksmīgas konkurētspējas pamats (multiplikatoru sagatavošana) (16);
- Psiholoģiskās barjeras noņemšana cittautiešiem apgūstot valsts valodu (16);
- Sarunu vadīšana un argumentācijas māksla (16);
- E-pakalpojumu lietošana (īstenotājam jānodrošina tehniskais aprīkojums) (16);
- Pārdošanas prasmes pamati (16 akadēmiskās stundas);
- Ekonomiskā ābece Latvijas ģimenēm (16);
- Publiskās uzstāšanās prasmju veidošana jauniešiem (16).

Semināri (8 akadēmiskās stundas):

- Kā efektīvi atrast darbu;
- Kā sagatavoties darba intervijai;
- CV video veidošana;
- Darba piedāvājuma izvērtēšana un darba attiecību uzsākšana;
- Lietišķā etiķete;
- Prasmes strādāt pārmaiņu apstākļos;
- Pašnodarbinātās personas tiesiskie jautājumi;
- Ievads komercdarbības vai uzņēmējdarbības uzsākšanai;
- Biznesa plāna izveides pamati uzņēmējdarbības uzsākšanai;
- Grāmatvedības uzskaites pamatprincipi pašnodarbinātām personām;

- Mikrouzņēmumu dibināšana, attīstība un tiesības;
- Darījumu veidi uzņēmējdarbībā;
- Kā gūt panākumus tīkla mārketingā;
- Mājsaimniecības budžeta plānošana;
- Ģimenes budžets un uzkrājumu veidošana;
- Jaunietis un mūsdienu darba tirgus;
- Emocionālā inteliģence;
- Komunikācija un problēmu risināšanas spējas;
- Konflikts un efektīva saskarsme;
- Klientu apkalpošana pa tālruni.

Lekcijas (5 akadēmiskās stundas):

- sociālā tīkla aktivizēšana darba meklēšanas procesā;
- psiholoģiskās barjeras pārvarēšana darba meklēšanas procesā;
- kā jaunietim nopelnīt naudu?
- stress un tā pārvarēšana;
- darba tiesības;
- darba aizsardzība;
- sociālās tiesības.

Individuālās konsultācijas (1 akadēmiskā stunda): psihologs; jurists; sociālais darbinieks; maksātnešpējas konsultants; biznesa plāna konsultants.

2011. gadā paredzēts **papildināt** konkurētspējas paaugstināšanas pasākumus ar iespēju apgūt uzņēmējspējas kompetences:

- uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai;
- mikrouzņēmējdarbības uzsākšanai.

Vērtējums

Pasākumam ir liels pieprasījums - 2010. gada 12 mēnešos iesaistīti 59515 bezdarbnieki un darba meklētāji jeb 103% no plānotā skaita.

NVD ziņo, ka kopumā darbā iekārtojušies 16311 arī iepriekšējos periodos pasākumu pabeiguši bezdarbnieki un darba meklētāji, taču no pasākumu apraksta ir grūti iedomāties, kādas iegūtās zināšanas sekmētu nekavējošu iesaistīšanos darbā.

Kursu tematika rada šaubas par atbilstību pasākuma mērķim – piemēram, *Darbs ES institūcijās - iespējas, pieteikšanās un sagatavošanās atlases konkursa kārtām* (24 akadēmiskās stundas), ar ģimenes budžeta veidošanu saistītie kursi un semināri,

Kursu tematika dublējas ar citām programmām, piemēram, *Psiholoģiskās barjeras noņemšana cittautiešiem apgūstot valsts valodu*, valsts valodas mācība, grāmatvedība, uzņēmējdarbība.

Klausītāju iepriekšējā sagatavotība (bezdarbnieku struktūra pēc izglītības) neatbilst kursu tematikai.

2.2.1.4. Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai

Pasākums klasificēts kā aktīvais nodarbinātības pasākums.

Mērķgrupa: NVA reģistrētie bezdarbnieki ar iepriekšēju sagatavotību un ievirzi komercdarbības veikšanā, kuri:

- ir ieguvuši profesionālo vai augstāko izglītību uzņēmējdarbības, biznesa vadības vai citā šīm nozarēm pielīdzināmā jomā,
- bezdarbnieku profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu ietvaros apguvuši profesionālās izglītības programmas, kas nodrošina nepieciešamās zināšanas uzņēmējdarbības vadības jomā,
- ir ieguvuši profesionālo vai augstāko izglītību un konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu ietvaros apguvuši neformālās izglītības programmas ar uzņēmējdarbības vadību saistītā jomā.

Pasākuma mērķis: sniegt konsultatīvus un finanšu atbalsta pasākumus, kas palīdz uzsākt komercdarbību vai pašnodarbinātību un veiksmīgi darboties izvēlētajā jomā ne mazāk kā divus gadus.

Piedāvājums:

Pirmais solis - konsultācijas biznesa plāna sagatavošanā un izstrādāšanā (20 konsultācijas 6 nedēļu laikā);

Otrais solis - ja aģentūras izraudzīts eksperts devis pozitīvu slēdzienu par biznesa plāna dzīvotspēju un nepieciešamo NVA atbalstu:

- konsultācijas biznesa plāna īstenošanas pirmajā pašnodarbinātības vai komercdarbības gadā (20 konsultācijas),
- komercdarbības dotāciju biznesa plāna īstenošanai – **ne vairāk kā 2000 LVL** atbilstoši apstiprinātajai biznesa plāna tāmei,
- mēneša dotāciju pasākuma īstenošanas sākumposmā (pirmajos sešos mēnešos) - valstī noteiktās minimālās darba algas apmērā.

Konsultantu un ekspertu pakalpojumu sniedzējus NVA izvēlas iepirkuma procedūrā.

2010. gadā NVA plānoja pasākumā iesaistīt 350 bezdarbniekus, kas reģistrējušies NVA filiālēs visā Latvijas teritorijā un kuriem ir pasākuma nosacījumiem atbilstoša izglītība un sniegt atbalstu pēc ekspertu vērtējuma 117 labāko biznesa plānu īstenošanai. 2009. gadā NVA sniegusi atbalstu 250 bezdarbniekiem biznesa plānu sagatavošanai un izstrādei un atbalsta pakalpojumus 80 labāko biznesa plānu īstenošanai. 2008. gadā NVA sniegusi atbalstu 93 Latgales reģiona un Rīgas bezdarbniekiem biznesa plānu sagatavošanai un izstrādei un atbalsta pakalpojumus 20 labāko biznesa plānu īstenošanai.

Vērtējums

Pasākuma īstenošanu NVA vērtē kā daļēji sekmīgu, jo nav iesaistīts plānotais bezdarbnieku skaits - 2010. gadā no jauna pasākumā iesaistīti 139 bezdarbnieki (gada finansējums gan ir iztērēts pilnībā).

NVA ziņo, ka atbilstoši ekspertu atzinumiem 2008. un 2009. gadā atbalstīto biznesa plānu īstenošana atbilst pašreizējai ekonomiskai situācijai. Ar diviem atbalsta saņēmējiem lauzts līgums par atbalsta saņemšanu jo atbalsta saņēmēji biznesa plānu nav īstenojuši atbilstoši plāna nosacījumiem.

Būtisks aspekts ir finansētās NVA komercdarbības uzsākšanas programmas ietekme uz tirgus konkurenci.

2.2.1.5. NVA inspektoru asistentu apmācība un prakse

Aktīvas nodarbinātības pasākums. Pasākums sākts 2010. gadā.

Mērķgrupa: jaunieši bezdarbnieki.

Pasākuma mērķis: cilvēkresursu attīstība, paaugstinot bezdarbnieku konkurētspēju, spēju pielāgoties mainīgajam darba tirgus pieprasījumam un palielinot iespēju integrēties darba tirgū.

Piedāvājums: darba prakses NVA ar šādiem nosacījumiem:

- 40 akadēmisko stundu apmācība, ko īsteno 5 darba dienu laikā;
- 11 mēnešu prakse NVA, saņemot nepieciešamās apmācības un praktisko sagatavošanu prakses vadītāja vadībā;
- darba laiks - piecas dienas nedēļā un astoņas stundas dienā;
- prakses laikā pasākuma dalībnieki strādā kā atbalsta personāls darbā ar klientu, nodrošinot filiāļu pieejamību atbilstoši klientu plūsmām, tādējādi nodrošinot kvalitatīvāku un operatīvāku NVA pakalpojumu;
- prakses laikā jauniešiem paredzēta stipendija 150 LVL mēnesī.

2010. gadā pasākumā piedalījās 82 dalībnieki, 2011. paredzēts sagatavot 144 dalībniekus.

Vērtējums

Piedāvājums gūst bezdarbnieku atbalstu, 2010. gadā iesaistītas 82 bezdarba riskam pakļautas personas - par 14% vairāk kā plānots.

66 inspektoru (nodarbinātības aģentu) asistenti turpina darba praksi, 16 pārtraukuši dalību pasākumā. Lai nodrošinātu asistentus 72 prakses vietās NVA filiālēs, praksi pārtraukušo bezdarbnieku vietā, tiek iesaistīti citi bezdarbnieki,

Labs risinājums NVA palielinātās darba slodzes segšanai ar mazām izmaksām, kvalitatīvs, bet īslaicīgs darbs, pasākuma laikā iegūst labas administratīvā darba iemaņas.

2.2.2. Apmācības bezdarba riskam pakļautām personām

Pasākumi paredzēti nodarbinātajiem vai dīkstāvē esošajiem nodarbinātajiem.

2.2.2.1. ESF projekts Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām

ESF projekta *Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām* pasākums. Projekts īstenots no 01.09.2009. līdz 31.12.2010. (16 mēnešus) visā Latvijas teritorijā.

Mērķgrupa: komersantu un pašnodarbināto nodarbinātas personas (bezdarba riskam pakļautas personas), izņemot valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbiniekus, kuriem

- noteikts nepilns darba laiks, darba laiks samazināts vismaz 1 mēnesi pirms iesaistes pasākumā,
- pašreizējā darba vietā nodarbināts ilgāk par 6 mēnešiem,
- darba devējs rakstiski apliecinājis par darbinieka darba laika samazinājumu un apmācību nepieciešamību.

Piedāvājums: bezdarba riskam pakļautām personām piedāvā iespēju paaugstināt konkurētspēju: iegūt profesionālo kvalifikāciju, pilnveidot profesionālās prasmes un iemaņas, lai saglabātu darba vietu.

Bezdarba riskam pakļautos darbiniekus iesaista profesionālās tālākizglītības vai profesionālās pilnveides programmu apguvē ar darba devēja profesionālo darbību saistītā jomā.

Darbinieks izvēlas ar darba devēja profesionālo darbības jomu saistītu profesionālās pilnveides vai profesionālās tālākizglītības programmu un saņem NVA kuponu 300 līdz 500 LVL atkarībā no izvēlētajā apmācības programmas. Darbinieks var izvēlēties jebkuru izglītības iestādi un profesionālās pilnveides un profesionālās tālākizglītības programmu, ne tikai to, kura sākotnēji piedalījies NVA apmācību programmu iepirkumā.

Apmācības maksimālais ilgums – 6 mēneši, stipendija apmācības laikā - 70 LVL mēnesī.

Ziņas par kuponu izglītības kursiem var atrast NVA datu bāzē vai *Nacionālajā izglītības iespēju datu bāzē* ar atzīmi: „Tikai NVA kuponu apmācības programmas”.

Vērtējums (pēc NVA ziņojuma 2011. gada 19. janvārī)

Liela atsaucība – bija plānots 2009. gadā un 2010. gadā kopumā iesaistīt 5500 bezdarba riskam pakļautos darbiniekus, faktiski 2009. gadā iesaistīti 3253, 2010. gadā iesaistītas 5798 bezdarba riskam pakļautas personas.

Galvenokārt iesaistītas personas vecumā no 25-54 gadiem un ar vidusskolas izglītību.

Visvairāk apmācības uzsākuši vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu un motociklu remonta, kā arī apstrādes rūpniecības nozarēs strādājošie.

Pasākuma ietvaros visvairāk izvēlētie kursi ir saistīti ar svešvalodu apguvi, datormācību, projektu vadību, grāmatvedību, informācijas ievadīšanu, mazumtirdzniecības veikala pārdevēja prasmju pilnveidi.

Tikai 470 cilvēku (7,98%) pasākuma laikā vai pēc pasākuma kļuvuši par bezdarbniekiem – visvairāk mazumtirdzniecības veikala pārdevēji, pavāri, šuvēji un grāmatveži (nozarēs, kuras visvairāk skāra ekonomiskā krīze) – tas no vienas puses liecina par augstu pakalpojuma efektivitāti (maz darbu zaudējušo), bet no otras – par apmācības neatbilstību, jo darbu zaudējušie ir piedalījušies visvairāk apmeklētajās programmās.

13. tabula. ESF projektā *Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām* iesaistīto personu sadalījums apmācības programmās 31.12.2010.

	Programmā iesaistītu personu skaits
Visbiežāk izvēlētās profesionālās tālākizglītības programmas	
Informācijas ievadīšanas operators	268
Grāmatvedis	235
Grāmatvedis, e-apmācība	120
Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	115
Florists	106
Pavārs	104
Loka metinātājs – metināšana ar mehānisko iekārtu inertas gāzes vidē (MIG)	79
Visbiežāk izvēlētās profesionālās pilnveides programmas	
Angļu valoda (ar un bez priekšzināšanām), kā arī dažādām nozarēm	886
Datormācība, dažādos līmeņos un nozares prasībām	480
Darba aizsardzības speciālistu un uzticības personu sagatavošana.	385
Grāmatvedība, kvalifikācijas paaugstināšana (dažādi līmeņi)	264
Komerczinības, to pamati, mazā biznesa organizēšana (dažādi līmeņi)	256
Projektu vadība, dažādos līmeņos	221

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī.

NVA no 2010. gada 1.marta pārtrauca jaunu pieteikumu pieņemšanu dalībai pasākumā.

2.2.2.2. Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām

No 2010. gada 6. septembra uzsākta personu apmācība profesionālās pilnveides programmās, no 26. oktobra - neformālās izglītības programmās.

Mērķgrupa: nodarbināta vai pašnodarbināta persona (izņemot valsts civildienestā nodarbinātu), kura atbilst šādiem nosacījumiem:

- ir vecumā no 25 gadiem;
- atrodas darba tiesiskajās attiecībās (iesniedz personas apliecinājumu) vai ir pašnodarbināta persona (uzrāda statusu apliecinājošu dokumentu);
- pēdējā formālā vai neformālā izglītība ir iegūta vismaz pirms gada vai agrāk;
- pēc reģistrācijas NVA filiālē ir saņemts karjeras konsultanta atzinums par nepieciešamību iesaistīties konkrētās izglītības programmas apgūvē.

Piedāvājums: iespēja papildināt un pilnveidot darbam nepieciešamās zināšanas un prasmes, apgūstot **ar darba dzīvi saistītas:**

- *profesionālās pilnveides programmas* (no 160 stundām), izņemot tās profesionālās pilnveides izglītības programmas, kuru pabeigšana paredz iespēju

- iegūt tiesības vadīt A, A1, B, B1, C, C1, M kategorijas transportlīdzekļus vai kuras saistītas ar minēto transportlīdzekļu vadīšanas apmācību,
- *neformālās izglītības programmas* (no 24 līdz 159 stundām), lai apgūtu vai pilnveidotu saziņu valsts valodā, saziņu svešvalodās, matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās, digitālās prasmes, mācīšanās prasmes, sociālās un pilsoniskās prasmes, pašiniciatīvas un uzņēmējdarbības, kultūras izpratnes un izpausmes prasmes. Projekta ietvaros netiek atbalstīta neformālās izglītības programmu apguve, kuru pabeigšana paredz iespēju iegūt tiesības vadīt A, A1, B, B1, C, C1, M kategorijas transportlīdzekļus vai kuras saistītas ar minēto transportlīdzekļu vadīšanas apmācību.

Profesionālās pilnveides programmas ir tiesības sniegt izglītības iestāžu reģistrā reģistrētām izglītības iestādēm, kas akreditētas konkrētas profesionālās pilnveides izglītības programmas īstenošanai.

Neformālās izglītības programmas ir tiesīgas sniegt izglītības iestāžu reģistrā reģistrētas izglītības iestādes saskaņā ar izglītības iestādē apstiprinātu programmu.

NVA sedz mācību maksu:

- par profesionālās pilnveides izglītības programmas apguvi **līdz** 250 LVL;
- par neformālās izglītības programmas apguvi; **līdz** 3 LVL par stundu, bet kopā ne vairāk kā 250 LVL.

Ja izvēlētās izglītības programmas izmaksas pārsniedz noteikto atbalsta apmēru, izmaksu starpību sedz nodarbinātā persona.

NVA izsniedz mūžizglītības kuponu *pilnā apmērā* līdz 250 LVL, ja persona atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- ir noteikta invaliditāte (iesniedz invaliditātes apliecības kopiju, uzrādot oriģinālu);
- ir atzīta par trūcīgu (iesniedz pašvaldības izziņas kopiju par trūcīgas personas statusu, uzrādot oriģinālu);
- līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai atlikuši ne vairāk kā pieci gadi (izņemot gadījumu, ja persona vecuma pensiju saņem priekšlaicīgi);
- ir divi vai vairāk bērni vecumā līdz 18 gadiem (iesniedz bērnu dzimšanas apliecību kopijas, uzrādot oriģinālu).

Personas, kuras neatbilst minētajiem kritērijiem, nodrošina līdzmaksājumu 10% apmērā no mācību maksas līdz 250 LVL (kuponu maksimālā vērtība nepārsniedz 225 LVL).

2010. gada 6. decembrī NVA uz laiku pārtrauca jaunu pretendentu reģistrāciju dalībai projektā *Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām*, ņemot vērā ierobežoto finansējumu nodarbināto personu atbalstam. Informācija par jaunu dalībnieku reģistrēšanās iespējām tiks atklāta 2011. gada aprīlī.

Vērtējums

Pieprasījums pēc pakalpojuma pārsniedz piedāvājumu – ik gadu vēlmi iesaistīties pasākumā izsaka vairāk kā 10 tūkstoši personu, apmācības uzsāk vairāk kā 5 tūkstoši personu.

14. tabula ESF projekta *Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām apmācību programmas (TOP 15)*

Profesionālās pilnveides un neformālās izglītības apmācību programmas	2010. gadā apmācību uzsākušas nodarbinātas personas (skaits)
Vispārējā angļu valoda publiskā telpā strādājošiem (zemam, vidējam līmenim)	253
Angļu valoda (ar priekšzināšanām)	209
Angļu valoda apkalpojošās nozares darbiniekiem (bez priekšzināšanām)	203
Angļu valoda dažādu profesiju pārstāvjiem (A līmenis – pamatzināšanas)	155
Saziņa angļu valodā (bez priekšzināšanām)	146
Pamatlīmeņa zināšanu programma darba aizsardzībā – darba aizsardzības speciālistu un uzticības personu sagatavošana	141
Angļu valoda bez priekšzināšanām	138
Angļu valoda iesācējiem	131
Apsardzes darbs	116
Angļu valoda (bez priekšzināšanām)	105
Angļu valoda (bez priekšzināšanām)	102
Datormācība	102
Angļu valoda komercpakalpojumu jomā strādājošiem	96
Darba aizsardzība un drošība	90
Saziņa angļu valodā (ar priekšzināšanām)	89

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī.

Pieprasījumā pārsvarā ir valodas apguves programmas, bet ir arī specifisku zināšanu apguve (piemēram *Pamatlīmeņa zināšanu programma darba aizsardzībā – darba aizsardzības speciālistu un uzticības personu sagatavošana*) – jāpārlicinas, vai šādu speciālistu sagatavošana atbilst bezdarbnieku re-integrācijas mērķim (vai dod apmaksāta darba iespējas).

NVA ziņo, ka līdz 2010.gada beigām izsniegti 9853 kuponi, tai skaitā kuponi 90% apmērā – 6873 personām (70%) un 100% apmērā – 2980 personām, taču ziņojumos minēti atšķirīgi skaitļi (piemēram, 10. tabulā 9564).

2.2.3. Nodarbinātības pasākumi

Personas, kas piedalās kompleksajos atbalsta pasākumos un aktīvajā nodarbinātības projektā *Pasākums noteiktām personu grupām*, kā arī programmā *Darba praktizēšana pašvaldībās ar 100 LVL stipendiju* CSP darba statistikā tiek uzskatītas par nodarbinātiem.

2.2.3.1. Pasākums noteiktām personu grupām

Aktīvais nodarbinātības pasākums *Pasākums noteiktām personu grupām* izstrādāts pēc NVA iepriekšējos gados organizēto subsidētās nodarbinātības pasākumu piemēra.

Mērķgrupa: atsevišķu mērķgrupu bezdarbnieki:

1) nelabvēlīgākā situācijā esoši darba ņēmēji, kas ieguvuši bezdarbnieka statusu, kuriem:

- iepriekšējos sešos mēnešos nav bijis regulāri apmaksāta darba;
- nav ieguvuši vispārējo vidējo izglītību vai profesionālo kvalifikāciju;
- ir vecāki par 50 gadiem;
- kā vientuļajiem pieaugušajiem ir viens vai vairāki apgādājāmie;
- pieder etniskām minoritātēm un ir jānostiprina valodas zināšanas, profesionālās zināšanas vai profesionālā pieredze, lai palielinātu iespējas iegūt pastāvīgu darbu;
- 24 mēnešus vai ilgāk nav bijis darba;

2) bezdarbnieki ar invaliditāti,

3) citām politikas plānošanas dokumentos noteiktajām mērķa grupām, ja izdots NVA rīkojums.

Piedāvājums: bezdarbniekus nodarbina valsts līdzfinansētajās darbavietās, lai palīdzētu izprast darba tirgus prasības, veicinātu iekļaušanos sabiedrībā un iekārtošanos pastāvīgā darbā.

Pasākuma norise: atbilstoši darba devēja noteiktajām izglītības un darba pieredzes prasībām, subsidētajās darba vietās iesaista darbības vecuma mērķa grupu bezdarbniekus, kas vēlas strādāt profesijā, kurā ir iegūta izglītība vai darba pieredze, vai arī profesijā, kurā nav iegūta ne izglītība, ne darba pieredze.

Nelabvēlīgākā situācijā esošs darbinieks pasākumā var būt iesaistīts (ieskaitot ikgadējos apmaksātos atvaļinājumus) 12 mēnešus, bezdarbnieks ar invaliditāti - 12 - 36 mēnešus.

Bezdarbnieks ar invaliditāti var nodarbināt viņa norādītajā dzīvesvietā. Bezdarbnieki ar invaliditāti nepieciešamības gadījumā pasākuma laikā var saņemt ergoterapeitu, surdotulku, asistentu pakalpojumus.

Vērtējums

Pakalpojums ir pieprasīts - 2010. gadā dalību aktīvajā nodarbinātības pasākumā, kā arī projektā *Pasākums noteiktām personu grupām* uzsāka 2497 bezdarbnieki, no 2009. gada dalību turpināja 848 personas.

Pakalpojums ir rezultatīvs - ESF PNPG ietvaros izveidotas 1562 jaunas darba vietas un projektā iesaistīti 1749 cilvēki, speciālā budžeta finansētajā pasākumā izveidotas 361 jauna darba vieta bezdarbniekiem ar invaliditāti un pasākumā iesaistīti 383 bezdarbnieki.

2010. gadā darbā iekārtojušies 809 2010.gadā pasākumu pabeiguši bezdarbnieki.

Pasākums ir piemērots jauniešiem pēc skolas beigšanas.

2.2.3.2. Kompleksi atbalsta pasākumi (ESF projekts)

Komplekso atbalsta pasākumu organizāciju regulē NVA iekšējais normatīvais akts Nr 35, kas pieņemts 2009. gada 1. jūlijā. Pasākumu organizē NVA Karjeras pakalpojumu departamenta Atbalsta pasākumu nodaļas ESF projekts *Kompleksi atbalsta pasākumi*.

Mērķgrupa: bezdarbnieki, kuriem konstatēti īpaši sociālās atstumtības riski (piemēram, invaliditāte, zems izglītības līmenis (pamatizglītība vai zemāka par pamatzglītību), kaitīgi ieradumi vai atkarības, personības problēmas), kas pieder pie šādām mērķa grupām (2010):

- personas no 15-24 gadu vecumam;
- personas, kurām ir noteikta invaliditāte;
- personas sešus mēnešu laikā pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma beigām;
- personas, kurām līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai atlikuši ne vairāk kā pieci gadi;
- ilgstošie bezdarbnieki;
- personas pēc soda izciešanas brīvības atņemšanas iestādēs;
- personas, kuras nemeklē darbu, bet atbilst citiem *Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā* noteiktajiem bezdarbnieku statusa iegūšanas nosacījumiem (ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji);
- personas, kuras atgriežas Latvijā pēc ilgstošas (ilgākas par vienu gadu) uzturēšanās ārzemēs.

Pasākuma mērķis: uzlabot bezdarbnieku situāciju un konkurētspēju darba tirgū visā Latvijas teritorijā (līguma formulējums: iesaistīšanās mērķis ir veicināt bezdarbnieka sociālo mobilitāti un atgriešanos darba tirgū), nodrošinot kompleksus atbalsta pasākumus.

Piedāvājums: psiholoģiskie, konsultatīvie un nodarbinātības atbalsta pasākumi.

Pasākumu norise

Projektā ielānotajiem pasākumiem jāveicina bezdarbnieku integrēšanos darba tirgū un iekļaušanos sabiedrībā, jāpaaugstina motivāciju un konkurētspēju darba tirgū, palīdzot apgūt (atjaunot) darba prasmes, risināt finanšu, sociālās, veselības problēmas, jāveicina darba vietu pielāgošanu bezdarbniekiem ar invaliditāti. Projekta pasākumus īsteno visā Latvijas teritorijā, ko organizē 28 NVA filiāles.

Komplekso atbalsta pasākumu ietvaros tiek piedāvātas vairākās **secīgas, savstarpēji saistītas** darbības:

- individuālās konsultācijas: pašapziņas paaugstināšana; motivēšana, integrējoties darba tirgū; ārstnieciskas konsultācijas personības problēmu risināšanai; karjeras plānošana; psihologs, ergoterapeita konsultācijas bezdarbniekam - invalīdam;
- grupu nodarbības: pašapziņas paaugstināšana; motivēšana, integrējoties darba tirgū; karjeras plānošana,
- sadzīves organizēšana un ierastās vides maiņa,
- higiēnas prasību nodrošināšanas praktisko pasākumu kopums,

- pasākumi atkarības problēmas risināšanai, to skaitā nodarbības līdzatkarības mazināšanai,
- pasākumi darba prasmju attīstībai darba vadītāja uzraudzībā: darba terapija (1-2 stundu darbs darbdiēnā), īslaicīgs algots darbs (2-4 darbdiēnas nedēļā, pārējā laikā citas nodarbības), praktiska apmācība darba vietā (40 stundas nedēļā),
- finanšu atbalsts ģeogrāfiskās mobilitātes veicināšanai,
- pavadona, asistenta nodrošināšana,
- bērnu pieskatīšana grupās vai individuāli laikā, kad vecāki atrodas NVA pasākumos.

Viena bezdarbnieka kopējais iesaistīšanās ilgums pasākumā nevar pārsniegt divus gadus.

Bezdarbniekam ir jāreģistrējas tuvākajā NVA filiālē. Reģistrētie bezdarbnieki ar NVA filiāles projekta karjeras konsultantu izvērtē un savstarpēji vienojas par nepieciešamo atbalsta veidu. Pirms dalības pasākumā, bezdarbnieks slēdz ar NVA filiāli līgumu par dalību pasākumā. Līgumā NVA nodrošina bezdarbniekam iespēju pasākuma ietvaros saņemt nepieciešamos īpašos pakalpojumus saskaņā ar individuālo darba meklēšanas plānu (IDMP), kas ir līguma neatņemama sastāvdaļa. Bezdarbnieks apņemas rīkoties atbilstoši IDMP un noslēgtajam līgumam ar NVA.

Dažām darbībām tiek sniegts finanšu atbalsts (piemēram, ģeogrāfiskās mobilitātes veicināšanai). Ja bezdarbnieks nepilda IDMP un nepiedalās līgumā paredzētajos pasākumos, NVA ir tiesības piedzīt no bezdarbnieka saņemto finanšu atbalstu.

Kompleksos atbalsta pasākumus **finansē no ESF un valsts budžeta līdzekļiem.**

NVA ziņo, ka ESF projekta *Kompleksie atbalsta pasākumi* 22189 pasākumos 2010. gadā piedalījušies 14482 bezdarbnieki. Tas varētu nozīmēt, ka viens bezdarbnieks ir varējis piedalīties vairākos pasākumos.

2.2.3.2.1. Kompleksais atbalsta pasākums *Jauniešu darba prakse*

NVA ziņoja, ka pasākuma *Jauniešu darba prakse* vietā 2011. gadā tiks īstenots jauns pasākums *Darba vieta jauniešiem*, taču 2011. gada plānā ir atrodami abi pasākumi. Pasākumu *Jauniešu darba prakse* īsteno no 2010. gada 3. ceturkšņa.

Mērķgrupa: jaunieši - bezdarbnieki vecumā no 18 līdz 24 gadiem (turpmāk – jaunieši), kuri:

- ir reģistrējušies NVA kā bezdarbnieki;
- ieguvuši pamata, vidējo vai augstāko izglītību;
- pēc izglītības iegūšanas nav nodibinājuši darba tiesiskās attiecības;
- darba tiesiskās attiecības līdz dalībai pasākumā ir nodibinājuši līdz sešiem mēnešiem;
- pēdējā bezdarba periodā nav iesaistījušies kādā no NVA īstenotajiem aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem: *Apmācība darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai, ja darba devējs ir pašvaldība; Pasākums noteiktām personu grupām; Apmācība pie darba devēja tam vajadzīgā speciālista sagatavošanai; Darba izmēģinājumi.*

Projekta mērķis: nodrošināt praktisku apmācību jauniešiem, iesaistot viņus darba praktizēšanas pasākumā.

Apmācības ilgums - 6 - 12 mēneši.

Praktikants saņem stipendiju 120 LVL mēnesī. Darba prakses vadītājs (strādā ar darba praksē esošajiem jauniešiem) saņem atlīdzību - 18 LVL par vienu apmācāmo jauniešu (viens darba vadītājs var vadīt praksi pieciem jauniešiem).

Prakses vietas nodrošināšanai piešķir dotācijas:

- teorētisko apmācību izdevumiem, tai skaitā darba devēja piesaistīto ekspertu un mācītbspēku izmaksām - ne vairāk kā 300 LVL par vienu prakses vietu;
- prakses vietas pielāgojumu veikšanai bezdarbniekiem, kuriem noteikta invaliditāte, atbilstoši ergoterapeita atzinumam - ne vairāk kā 500 LVL par vienu prakses vietu;
- izdevumu segšanai par surdotulku, asistentu, ergoterapeitu un citu speciālistu pakalpojumiem pasākumā iesaistītajiem bezdarbniekiem, kuriem noteikta invaliditāte;
- izdevumu segšanai par veselības pārbaudi veikšanu pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem, kuras paredzētas normatīvajos aktos par obligātajām veselības pārbaudēm;
- ar iespējamo nelaimes gadījumu apdrošināšanu saistīto izdevumu segšanai.

2010. gada laikā pasākuma finansējumu palielināja, pārdalot līdzekļus no kompleksā atbalsta pasākuma *Bērnu pieskatīšanas pakalpojums*.

Vērtējums

Pasākums pieprasīts – jau sākumā dalību tajā uzsāka 2235 jaunieši-bezdarbnieki – vairāk nekā sākotnēji plānots.

Pasākuma īstenošanas gaitu ietekmēja izmaiņas MK noteikumos Nr.166 un 1066, kā arī projekta grozījumi, jo mainījās projekta pasākumi un mērķa grupas, kā arī īstenošanas laika grafiks.

2.2.3.2.2. Praktiskā apmācība (pie darba devēja)

Mērķgrupa: bezdarbnieki.

Piedāvājums: bezdarbnieka praktiska apmācība pie darba devēja, lai sagatavotu darba devējam nepieciešamo speciālistu, ja darbībai noteiktajā profesijā nav nepieciešams valsts atzīts izglītības dokuments vai ja bezdarbnieks ir ieguvis profesionālo kvalifikāciju, bet ir zaudējis darba iemaņas un profesionālās prasmes.

Praktiskā apmācība darba iemaņas un profesionālās prasmes atjaunošanai ilgst ne vairāk kā trīs mēnešus, jaunas profesijas ieguvei ne vairāk kā sešus mēnešus.

Praktisko apmācību organizē, ja darba devējs uzņemas saistības pēc apmācības beigšanas pieņemt bezdarbnieku darbā un nodarbināt attiecīgajā profesijā ne mazāk kā 6 mēnešus.

Darba devējs nodrošina:

- darba profesionālo prasmju un iemaņu atjaunošanu vai jaunas profesijas apguvi, organizējot nepieciešamo teorētisko un praktisko apmācību un sniedzot pamatzināšanas par profesionālajiem pienākumiem;
- kvalificētu darba vadītāju, kas palīdz nostiprināt darba profesionālās prasmes, iemaņas un zināšanas. Par kvalificētu darba vadītāju uzskata personu, kas ir ieguvusi izglītību vai ne mazāk kā divus gadus ilgu darba pieredzi profesijā, kurā veic bezdarbnieku praktisko apmācību;
- spēju patstāvīgi veikt attiecīgos profesionālos pienākumus un pamatuzdevumus un pēc praktiskās apmācības pabeigšanas izsniedz rakstisku apliecinājumu ar apgūto darba profesionālo prasmju, iemaņu un apgūto zināšanu novērtējumu apraksta veidā.

NVA aģentūra finansē:

- ikmēneša stipendiju **70 LVL**,
- normatīvajos aktos paredzētās obligātās veselības pārbaudes,
- apmācības īstenošanas vietas aprīkošanu ar tehniskajiem palīg līdzekļiem (aprīkojumu, tehniskajām sistēmām) bezdarbniekiem, kuriem noteikta invaliditāte, atbilstoši ergoterapeita atzinumam, bet ne vairāk kā 500 LVL par vienu mācību vai prakses vietu.

Bezdarbniekam jāreģistrējas tuvākajā NVA filiālē. Filiāle apkopo bezdarbnieku izteiktās vēlmes mācīties, ievada NVA vienotajā datu bāzē, sadarbībā ar izvēlētajiem darba devējiem atlasa praktiskajā apmācībā iesaistāmos bezdarbniekus atbilstoši darba devēja izvirzītajām kvalifikācijas prasībām. Pēc atlases filiāle slēdz līgumus: ar bezdarbnieku par piedalīšanos praktiskajā apmācībā un ar darba devēju par praktiskās apmācības īstenošanu.

2.2.3.3. Jauni pasākumi 2011

2.2.3.3.1. Darbnīcas jauniešiem

Mērķgrupa: jaunieši – bezdarbnieki vecumā no 15 līdz 24 gadiem, kuri nav ieguvuši profesionālo izglītību vai nav bijuši iepriekš nodarbināti.

Mērķis: veicināt integrāciju darba tirgū, mazinot bezdarbu jauniešu vidū.

Piedāvājums: jauniešiem – bezdarbniekam izglītības iestādē dota iespēja izmēģināt trīs profesionālās jomas, katrā no jomām darboties trīs nedēļas, lai iepazītos ar to specifiku un gūtu pirmo pieredzi, kas jauniešiem – bezdarbniekam ļautu izdarīt pamatotu izglītības un profesionālās darbības jomas izvēli.

Dalībnieks saņem ikmēneša stipendiju 40 LVL apmērā (jauniešis – bezdarbnieks ar invaliditāti – 60 LVL).

2.2.3.3.2. Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam

Mērķgrupa: jaunieši - bezdarbnieki, vecumā no 18 līdz 24 gadiem.

Mērķis: veicināt sabiedrisko labumu, popularizējot brīvprātīgā darba iespējas Latvijā un veicinot tā attīstību.

Piedāvājums: jauniešiem – bezdarbniekiem biedrībās un nodibinājumos to statūtos noteikto funkciju ietvaros dod iespēju darboties sabiedrības labā (pasākums ilgst līdz 6 mēnešiem).

Dalībnieks saņem ikmēneša stipendiju 40 LVL apmērā (jauniešiem – bezdarbniekiem ar invaliditāti 60 LVL).

2.2.3.3.3. Darba vieta jauniešiem

Mērķgrupa: nelabvēlīgākā situācijā esošie jaunieši-bezdarbnieki (NVA reģistrēti jau sešus mēnešus), jaunieši-bezdarbnieki pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma un jaunieši-bezdarbnieki ar invaliditāti, visi vecumā no 18 līdz 24 gadiem.

Mērķis - veicināt jauniešu integrāciju darba tirgū, nodrošinot iespēju mērķgrupai atbilstošajiem bezdarbniekiem iegūt darba pieredzi laika periodā līdz 9 mēnešiem.

Pasākuma ietvaros **darba devējs un jauniešiem-bezdarbniekiem noslēdz darba līgumu.**

Darba devējs var saņemt dotāciju par jaunieša- bezdarbnieka nodarbināšanu:

- pirmo sešu mēnešu laikā 100 LVL (jaunieša-bezdarbnieka ar invaliditāti gadījumā – 150 LVL),
- atlikušo trīs mēnešu laikā 50 LVL (jaunieša-bezdarbnieka ar invaliditāti gadījumā – 100 LVL).

Darba vadītājs pasākuma ietvaros saņem dotāciju:

- nodarbinot piecus jauniešus - bezdarbniekus, 50% no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas,
- par viena jaunieša-bezdarbnieka darba prakses vadīšanu - vienu piekto daļu no 50% no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas.

2.2.3.3.4. Pabalsts asistenta izmantošanai

Asistentu piešķir personām ar I grupas redzes invaliditāti, kuras nesaņem valsts pabalstu invalīdam, kuram nepieciešama kopšana, izņemot personas, kuras atrodas ilgstošas sociālās aprūpes institūcijā, stacionārā ārstniecības iestādē vai ieslodzījuma vietā. NVA maksā pabalstu par asistenta izmantošanu (desmit stundas nedēļā/12 LVL nedēļā, 1,20 LVL par stundu).

2.2.3.4. ESF projekts Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai

Projekts sākts 2009. gada septembrī un turpināsies līdz 2011. gada 31. decembrim

Mērķgrupa: NVA reģistrēti bezdarbnieki, kuri nesaņem bezdarba pabalstu (2011. gada februārī – 75% reģistrēto bezdarbnieku).

Mērķis: fiziska darba iemaņu iegūšana un uzturēšana, veicot mazkvalificētus darbus pašvaldību izveidotajās darba praktizēšanas vietās¹¹, ja dalība noteiktajā darba praktizēšanā rada sociālo labumu sabiedrībai.

Piedāvājums: iespēja strādāt pašvaldību organizētajos sabiedriskajos darbos darba iemaņu saglabāšanai un uzturēšanai, saņemot 100 LVL stipendiju.

No 2009. gada septembra līdz 2011. gada 31. decembrim **sabiedrībai derīgos, mazkvalificētos darbos** plānots iesaistīt vismaz 87 500 bezdarbnieku.

Pasākuma pamatprincipi:

- darba praktizēšanā iesaista NVA filiālēs reģistrētus bezdarbniekus, kuri **nesaņem** (vai beiguši saņemt) bezdarbnieka pabalstu saskaņā ar likumu *Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam* vai vecuma pensiju priekšlaicīgi un kuri pēdējo 12 mēnešu laikā pirms iesaistes pasākumā nav bijuši nodarbināti institūcijā, kurā tiek organizēta darba praktizēšana,
- bezdarbnieku nodarbina 40 stundas nedēļā (ja bezdarbnieks ir jaunāks par 18 gadiem, tad 35 stundas nedēļā), ne mazāk par divām nedēļām un ne vairāk kā sešus mēnešus viena gada laikā, arī atkārtoti gada laikā, bet pie nosacījuma, ka gada laikā dalības ilgums nepārsniedz 6 mēnešus,
- bezdarbnieks darba praktizēšanas laikā tiek apdrošināts pret nelaimes gadījumiem darba praktizēšanas vietā,
- bezdarbnieks saņem ar nodokli neapliekamu stipendiju 100 LVL mēnesī.

Bezdarbnieks izsaka vēlmi iesaistīties darba praktizēšanā pašvaldībā savā NVA filiālē un saņem NVA norīkojumu. Bezdarbnieks un pašvaldība slēdz līgumu par dalību darba praktizēšanā. Darba praktizēšanas vietas pašvaldībā tiek izveidotas uz 6 mēnešiem.

Darba praktizēšanas vietām **jābūt no jauna izveidotām** un tām jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- tiek ierīkotas pašvaldībā (bezdarbniekiem darba praktizēšanas vietas var tikt piedāvātas arī pašvaldību aģentūrās, bet **nevar tikt piedāvātas pašvaldību uzņēmumos**),
- darba praktizēšanas vietas tiek ierīkotas **nekomerciāliem mērķiem**,
- **darba praktizēšanas vietas nav iekārtotas pirms pasākuma uzsākšanas pastāvējušās darba vietās** (ja tiek iekārtotas iepriekš pastāvējušās darba vietās, tad darba attiecības ar darbiniekiem, kas iepriekš tika nodarbināti minētajās darba vietās, pārtrauktas vismaz četrus mēnešus pirms līguma ar NVA parakstīšanas),
- pilna laika darba praktizēšanas vietas (40 stundas nedēļā),

¹¹ Viena darba praktizēšanas vieta ir sešu mēnešu periods viena vai secīgi vairāku bezdarbnieku iesaistei noteiktu darbu veikšanai.

- darba praktizēšanas vietas **dod labumu sabiedrībai**.

No 2009. gada oktobra vidus paplašināts objektu loks, kuros pašvaldības var veidot praktizēšanas vietas. Darba praktizēšanas vietas nekomerciāliem mērķiem pašvaldības var izveidot savā administratīvajā teritorijā esošajos:

- pašvaldības struktūrvienībās, iestādēs un aģentūrās, izņemot pašvaldību komercsabiedrībās;
- valsts sociālās aprūpes centros;
- valsts robezsardzes objektos iekšējās Eiropas Savienības robežu joslas labiekārtošanai;
- Dabas aizsardzības pārvaldes teritoriālo struktūrvienību atbildībā esošajos objektos;
- Latvijas Nacionālo bruņoto spēku objektos.

Veicamo darbu veidi – mazkvalificēti darbi: labiekārtošanas darbi, darbi sociālajā aprūpē, sabiedrisko ēku remontdarbi, meža atjaunošanas un sakopšanas darbi, ceļu apkopšanas darbi un citi.

NVA slēdz ar pašvaldību līgumu par darba praktizēšanu un nodrošina pašvaldībai finansējumu no ES struktūrfondu un valsts budžeta finanšu līdzekļiem:

- bezdarbnieku ikmēneša stipendiju 100 LVL par darba praktizēšanas mēnesi,
- inventāra iegādei un nomai līdz 80 LVL par vienu darba praktizēšanas vietu (t.sk. inventāra noma nepārsniedz 10 LVL uz vienu darba praktizēšanas vietu, palīgmateriālu iegādes summa nepārsniedz 40 LVL uz vienu darba praktizēšanas vietu),
- transporta izdevumiem (degviela, transporta vai sabiedriskā transporta biļetes) bezdarbnieku nokļūšanai uz darba praktizēšanas vietu un atpakaļ ne vairāk kā 72 LVL uz vienu darba praktizēšanas vietu,
- darba praktizēšanā iesaistīto bezdarbnieku veselības pārbaudei līdz 20 LVL vienam bezdarbniekam,
- atlīdzībai darba praktizēšanas vadītājam valstī noteiktās minimālās darba algas apmērā par kalendāra mēnesi un darba devēja obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas, ja darba praktizēšanas vadītājs pārrauga **ne mazāk** kā 30 bezdarbniekus (ja pārraugāmo bezdarbnieku skaits ir mazāks par 30 bezdarbniekiem, tad proporcionāli bezdarbnieku skaitam),
- dotācijai darba praktizēšanas organizētāja darba samaksai 90 LVL par kalendāra mēnesi (pašvaldībā paredzēts viens darba praktizēšanas vietu organizētājs),
- dotācijai darba praktizēšanas grāmatveža darba samaksai 90 LVL apmērā par kalendāra mēnesi (pašvaldībā paredzēts viens darba praktizēšanas vietu grāmatvedis).

Vērtējums:

Pieprasījums pēc pasākuma ir nemainīgi augsts - uz 03.01.2011. iesniegti 50406 vēlmju pieteikumi, vidējais gaidīšanas ilgums – 3,8 mēneši (Avots: NVA ziņojums 2011. gada 16. janvārī).

Rezultatīvā rādītāja izpildi 12 mēnešos NVA vērtē kā sekmīgu – kopā 2010. gada 12 mēnešos iesaistīti 52941 bezdarbnieki (dalība pasākumā). NVA ziņo par lielu bezdarbnieku mainību pasākumā.

Kopš projekta uzsākšanas līdz 2011. gada februārim pasākumā bija piedalījušies 79053 cilvēki, kas kopā izmaksājis gandrīz 8 miljonus latu. Pašvaldībās izveidotas 55893 darba praktizēšanas vietas.

Pašvaldībās veic vienkāršus darbus, tāpēc uzdevums - darba iemaņu saglabāšanai un uzturēšanai ir grūti izpildāms (skolotājs negribēs slaucīt ielu pats savā pašvaldībā).

Efektīvāku nodarbinātību kavē nosacījums, ka darba vietām jābūt **ierīkotām no jauna** (papildus izmaksas) un tām jābūt ierīkotām pašvaldībā (bezdarbniekiem darba praktizēšanas vietas var tikt piedāvātas arī pašvaldību aģentūrās, bet **nevar tikt piedāvātas pašvaldību uzņēmumos**) – nepamatoti palielina nodarbinātību valsts pārvaldes sektorā.

No 2009. gada oktobra vidus paplašināts objektu loks, kuros pašvaldības var veidot praktizēšanas vietas NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem, taču veicamo darbu veidi joprojām ir mazkvalificēti darbi: labiekārtošanas darbi, darbi sociālajā aprūpē, sabiedrisko ēku remontdarbi, meža atjaunošanas un sakopšanas darbi, ceļu apkopšanas darbi un citi.

Noteikts, ka viena darba praktizēšanas vieta ir sešu mēnešu periods viena vai secīgi vairāku bezdarbnieku iesaistei noteiktu darbu veikšanai – formulējums pieļauj nepārtrauktu izdevumu plūsmu arvien jaunu darba vietu radīšanai.

2.2.4. Bezdarba samazināšanas pasākums *Karjeras konsultācijas*

Mērķgrupa: bezdarbnieki, darba meklētāji un citas bezdarba riskam pakļautas personas saskaņā ar *Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumu*.

Mērķis: nodrošināt atbalstu profesionālās piemērotības, pārkvalifikācijas un karjeras plānošanas jautājumu risināšanā.

Piedāvājums: trīs veidu individuālas vai grupu karjeras konsultācijas:

- karjeras konsultācija,
- diagnosticējoša karjeras konsultācija,
- pašnoteikšanās karjeras konsultācija.

Karjeras konsultāciju laikā nosaka profesionālo piemērotību, izvērtē apmācības spējas pirms iesaistīšanāsursos un pārkvalifikācijas pasākumos. Karjeras konsultanta uzdevums ir arī sniegt psiholoģisko atbalstu un izglītēt klientu karjera izvēles un plānošanas jautājumos.

Karjeras konsultantu pakalpojumu iepērk - ārpalpojuma priekšmets ir karjeras

konsultācija un finansējums plānots uz vienu karjeras konsultāciju stundu.

2011. gada plānā paredzēts izstrādāt NVA karjeras konsultāciju atbalsta metodikas *Interēšu izpētes metodika, Metodika riska grupu noteikšanai, Motivācijas izpētes metodika*.

NVA izprot un Eiropas Komisija pieprasa virzību uz uzņēmējdarbības iemaņu uzlabošanu arī karjeras konsultācijās.

Vērtējums

Pieprasīts pakalpojums, kaut gan informēšanas resursos, tai skaitā NVA mājas lapā, ir maz informācijas par pakalpojuma būtību, lai iegūtu informāciju nepieciešams apmeklēt tuvāko NVA nodaļu.

NVA ziņo, ka 60% bezdarbnieku un darba meklētāju pēc karjeras ir konsultācijas iekārtojušies darbā vai uzsākuši dalību kādā no aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem.

Resursu izmantošana – no NVA mājas lapā publicētās informācijas var saprast, ka papildus īpašajam pasākumam pakalpojumu sniedz arī projektu karjeras konsultanti konkrētajos projektos.

3. Bezdarbnieku re-integrācijas sistēmas saistība ar norisēm tautsaimniecībā

3.1. Vispārējs vērtējums

Bezdarbnieku re-integrācijas sistēmas atbilstība norisēm tautsaimniecībā sistematizēta Pielikuma 1. tabulā.

Kopumā NVA piedāvājums atbilst norisēm tautsaimniecībā. Piemēram, laikā, kad sāka pieaugt nepilnu laiku strādājošo skaits un īpatsvars strādājošo skaitā (no 6% 2008. gada 1. ceturksnī, 11% maksimumu sasniedzot 2010. gada 1. ceturksnī, līdz 9,3% 2010. gada 2. ceturksnī), NVA atvēra ESF projektu *Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām*. NVA pastāvīgi dažādo apmācības programmu saturu, palapojumu raksturu un mērķgrupu orientāciju.

Lai kāda būtu bezdarbnieku re-integrācijas pasākumu formālā atdeve, izmantotā nauda tiek tērēta cilvēkresursu attīstībai un tādejādi rada pozitīvu ietekmi tautsaimniecībā. Bez tam, iztērētie līdzekļi tādā vai citādā veidā, agrāk vai vēlāk nonāk tautsaimniecībā un sekmē patēriņu. Šajā aspektā svarīgi, ka bezdarbnieki re-integrācijas pasākumu finansēšanai tērē ne tikai Latvijas valsts budžeta, bet arī ārējā tirgū piesaistītus resursus (ES Struktūrfondu līdzekļi).

Neskatoties uz vispārīgi pozitīvo ietekmi, ir jānodrošina iespējami augstu pasākumu efektivitāti un atbilstību tautsaimniecības vajadzībām konkrētajā laikposmā. Bezdarba rādītāji liecina, ka nodarbinātības un bezdarba ierobežošanas politika Latvijā nav bijusi sekmīga, jo strauju bezdarba palielināšanu nav izdevies ierobežot.

Vācijas pieredze liecina, ka labus panākumus ir devušas programmas, kurās bezdarba ierobežošanas pasākumos iesaista strādājošos, kam draud bezdarba risks. Latvijā šādi pasākumi ir paredzēti, bet to mērogs un ietekme ir pārāk maza un tie ir pārtraukti.

Tautsaimniecībā labumu dod arī nodarbinātības programmas. Tās ir devīgas, orientētas uz mērķgrupām un daļa no tām dod konkrētu labumu uzņēmējdarbībā.

Mērķniecības un efektivitātes aspektos nesaprotama ir ESF finansētais projekts *Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai* jēga.

Pirmkārt, projekta formulēto mērķi nav iespējams sasniegt ar piedāvātajiem līdzekļiem – vienkāršu darbu.

Otrkārt, projekta nosacījumos ir ielikts neefektīvas līdzekļu izmantošanas nosacījums, jo darba vietām jābūt **ierīkotām no jauna** (papildus izmaksas) un tām jābūt ierīkotām pašvaldībā, kas nepamatoti palielina nodarbinātību valsts pārvaldes sektorā. No 2009. gada oktobra vidus paplašināts objektu loks, kuros pašvaldības var veidot praktizēšanas vietas NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem, taču veicamo darbu veidi joprojām ir mazkvalificēti darbi.

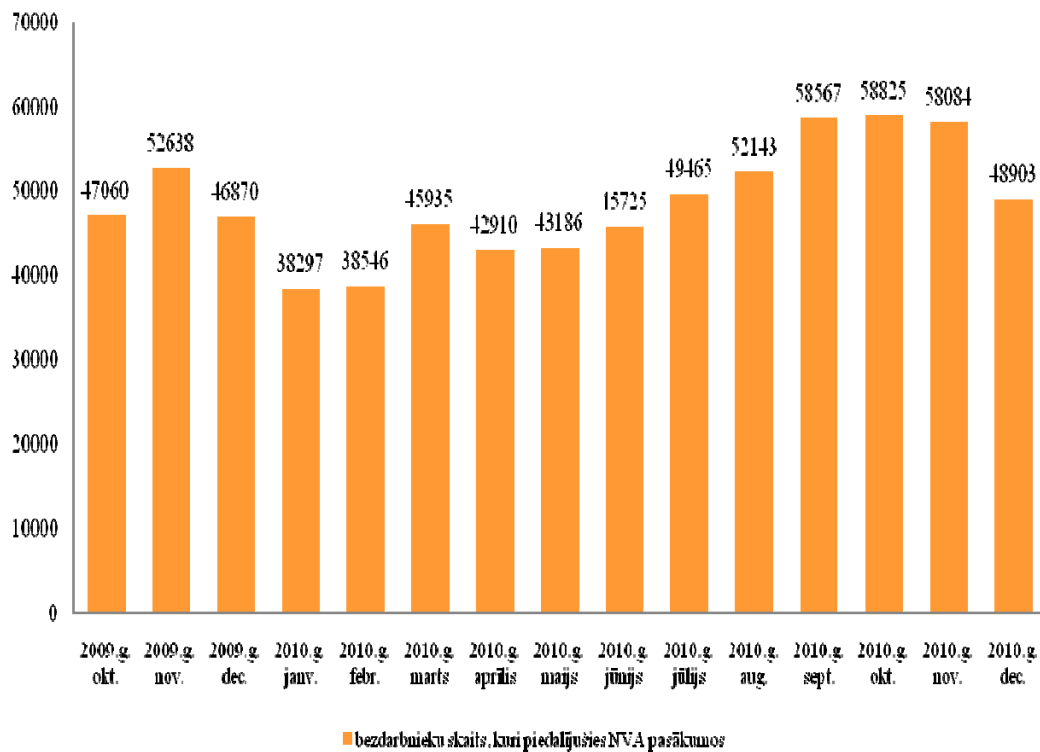
Nav atļauts izveidot darba vietas komerciāliem mērķiem, kaut gan krīzes apstākļos būtu vēlams nodarbināt lētu darbaspēku pašvaldības uzņēmumu izveidošanai, piemēram, radošajās nozarēs, kas turpmāk varētu veidot reģionālās attīstības centrus.

Nodarbinātības un uzņēmējdarbības veicināšanas pasākumu lielākais risks ir negodīgas

konkurences apstākļu radīšana. Arī apmācību programmu attiecība pret pārējo sabiedrību ir pārāk devīga. Negodīgas konkurenci un netaisnu devīgumu var novērst, nosakot stingrus rezultātīvos rādītājus.

3.2. Pakalpojumu pietiekamība

Izņemot dažus pakalpojumu veidus, NVA spēj izpildīt pārvaldes uzdevumā noteikto darba apjomu un to pat pārsniegt. NVA ik mēnesi sniedz pakalpojumus 40 – 59 tūkstošiem bezdarbnieku (14. attēls).

14. attēls NVA atbalstu saņēmušo personu skaits 2009. - 2010.g.

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī

Pakalpojuma apjoma pietiekamību novērtēt ir sarežģīti, jo pakalpojumi ir dažāda ilguma un bezdarbnieki var izmantot vairākus pakalpojumus. Ir zināms, ka NVA bija dota iespēja palielināt pakalpojuma apjomu atbilstoši bezdarba kāpumam 2009. gadā un 2010. gadā.

3.3. Progresīvu procesu virzība

NVA ir darba tirgus nesaderību seku likvidētāja. Tāpēc apmācība tiek galvenokārt organizēta darba tirgū pieprasītās profesijās, lai nodrošinātu ātru atgriešanos darba tirgū.

NVA piedāvājumā vērojama virzība uz progresīvu tautsaimniecības procesu sekmēšanu – apmācības programmas dod iespēju kvalifikācijas dažādošanai un padziļināšanai. Tomēr jūtama jūtama orientācija uz pasīvo pasākumu un mazkvalitatīvas nodarbinātības veicināšanu, sevišķi ES struktūrfondu finansētajās programmās (raksturīgākais piemērs – *Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai*).

Var atrast re-integrācijas pasākumu pēctecību: profesionālā apmācība - prakse – tālākizglītība – komercdarbības atbalsts, atbilstoši tautsaimniecības attīstībai.

Tomēr faktiskais bezdarbnieku un darba tirgus pieprasījums koncentrējas vienkāršo profesiju zonā. Tas būtu saprotams, ņemot vērā bezdarbnieku izglītības struktūru.

Zīmīgi, ka cilvēki cenšas iegūt augstāku kvalifikāciju. Šī pētījuma laikā nav iegūtas ziņas, kāda ir re-integrētās nodarbošanās atbilstība NVA apmācību laikā iegūtajai kvalifikācijai, tomēr darba devēju pieprasījuma, brīvo darba vietu izvietojuma un tautsaimniecības struktūras raksturs liek domāt, ka iegūto zināšanu izmantošana, iekārtojoties darbā, ir apgrūtināta.

3.4. Emigrācija

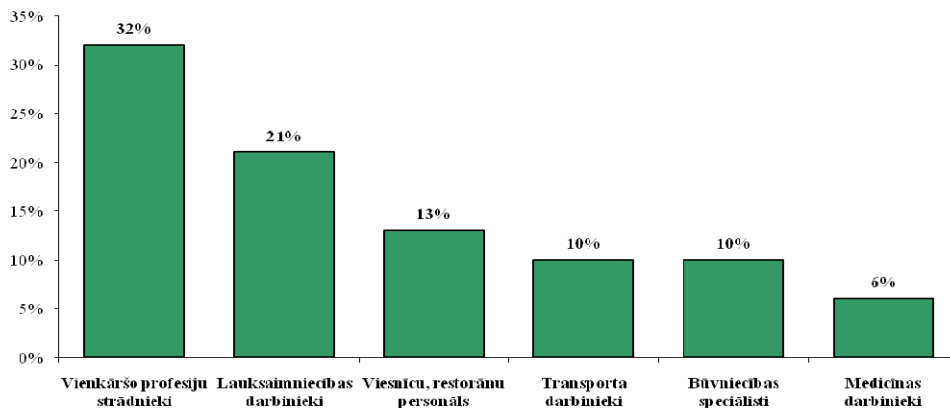
Pasaulē ir valstis, kur nodarbinātība ārvalstīs ir valsts nodarbinātības politikas sastāvdaļa (Tadžikija, Filipīnas, Portugāle, El-Salvadora). Šajās valstīs nodarbinātības dienesti apzināti gatavo speciālistus darbam ārvalstīs. Dažās valstīs, piemēram, Tadžikijā, valdība slēdz starpvalstu līgumus vai nodarbinātības dienesti slēdz līgumus ar uzņēmējiem Krievijā, kuros apņemas sagatavot speciālistus ārvalstu uzņēmējiem nepieciešamajā kvalifikācijā. Līdzīgi kā emigrantus no Latvijas, pēc pasūtījuma sagatavotos speciālistus emigrācijas valstīs parasti nodarbina zemākas kvalifikācijas darbos – parasti vienkāršos darbos, kur speciāla sagatavošana nav vajadzīga.

Ārvalstu piemēri liecina, ka sekmēta darba spēka emigrācijas politika, lai mazinātu bezdarbu iekšzemē ir neattaisnoti dārga īstermiņā (jo darba spēks nav nodarbināts atbilstoši kvalifikācijai) un bīstama ilgtermiņā, jo sekmē reproduktīvā vecuma iedzīvotāju aizplūšanu un ietekmē demogrāfisko situāciju ilgtermiņā.

No otras puses, kādai valsts organizācijai ir jāuzrauga darba spēka emigrācija, lai novērstu krāpšanu un negodīgu rīcību.

Šajā aspektā ir pieņemami, ka NVA uzrauga darbaspēka emigrācijas infrastruktūru (darbā iekārtošanās firmu licencēšana un darbības uzraudzība), tomēr vēlams, lai apmācības programmas netiktu izmantotas darbaspēka sagatavošanai emigrācijai. Kritiskākie lauki ir valodas apmācības programmas un informācijas tehnoloģiju iemaņu iegūšanas programmas. Valodas zināšanas ir nepieciešamas gan iekšzemē, gan ārzemēs, tomēr zemais darbā iekārtošanās procents un konjunktūras ietekme liecina, ka bezdarbnieki izmanto šīs programmas, lai sagatavotos emigrācijai. No otras puses, ārzemēs valodas zināšanas tiek lietotas tikai sadzīvei, jo emigrantus nodarbina specialitātēs, kurās valodas zināšanas nav būtiskas. Līdzīga situācija ir IT iemaņu apguves programmās. Tas nozīmē nelietderīgu apmācības līdzekļu izlietojumu ne tikai no Latvijas valsts viedokļa, bet absolūtā nozīmē – apmācībai līdzekļi ir iztērēti, bet rezultāta nav.

NVA klientus interesējošās profesijas ārzemēs 2010. gadā (TOP 6) uzrādītas 15. attēlā.

15. attēls. NVA klientus interesējošās profesijas ārzemēs 2010. gadā.

Avots: NVA ziņojums 2011. gada 19. janvārī.

Valstis, uz kurām vēlas braukt: Lielbritānija (35%), Norvēģija (18%), Somija (15%), Vācija (11%), Zviedrija (10%), Nīderlande (9%), Dānija (9%).

3.5. Tirgus kropļojums/ pabalstatkarības veicināšana

Bezdarbnieku re-integrācijas politika Latvijā ir dāsna pret bezdarbniekiem (16. tabula), un tas rada bažas par pabalstatkarības veicināšanas un tirgus kropļojuma iespējām. Abas parādības ir vienlīdz kaitīgas un to cēlonis ir pārmērīga paļaušanās uz bezdarbniekam sniegtās palīdzības iespējām. Ir zināms, ka iegūt bezdarbnieka statusu strādājošam nav grūti arī tad, ja persona vēlas atstāt darbu pēc paša uzteikuma. Tas neapšaubāmi rada apstākļus, kad NVA piedāvājums var tikt izmantots nepamatoti.

Piemēram, komercdarbības uzsākšanas programmā paredzētas bezmaksas konsultācijas un komercdarbības dotācijas biznesa plāna īstenošanai – vismaz 2000 LVL atbilstoši apstiprinātajai biznesa plāna tāmei, protams, ir konkurences priekšrocība, jo personai, kas nav bezdarbnieks/ce par konsultācijām ir jāmaksā un finanšu palīdzība ir pieejama tikai aizņēmuma veidā.

Līdzīgi, profesionālās apmācības programmās studiju laikā bezdarbniekam ik mēnesi maksā stipendiju 70 LVL apmērā, kamēr citi studējošie stipendiju saņem konkursa ceļā un atkarībā no sekmēm.

Problēmu varētu risināt, nosakot stingrākas prasības par pasākuma īstenošanas rezultātu. Piemēram, nosakot, ka uzņēmumu jānotur dzīvotspējīgu ne tikai divus gadus, kā noteikts pašlaik, bet vismaz piecus gadus. Ja šī norma nav izpildīta, jānosaka sankcijas.

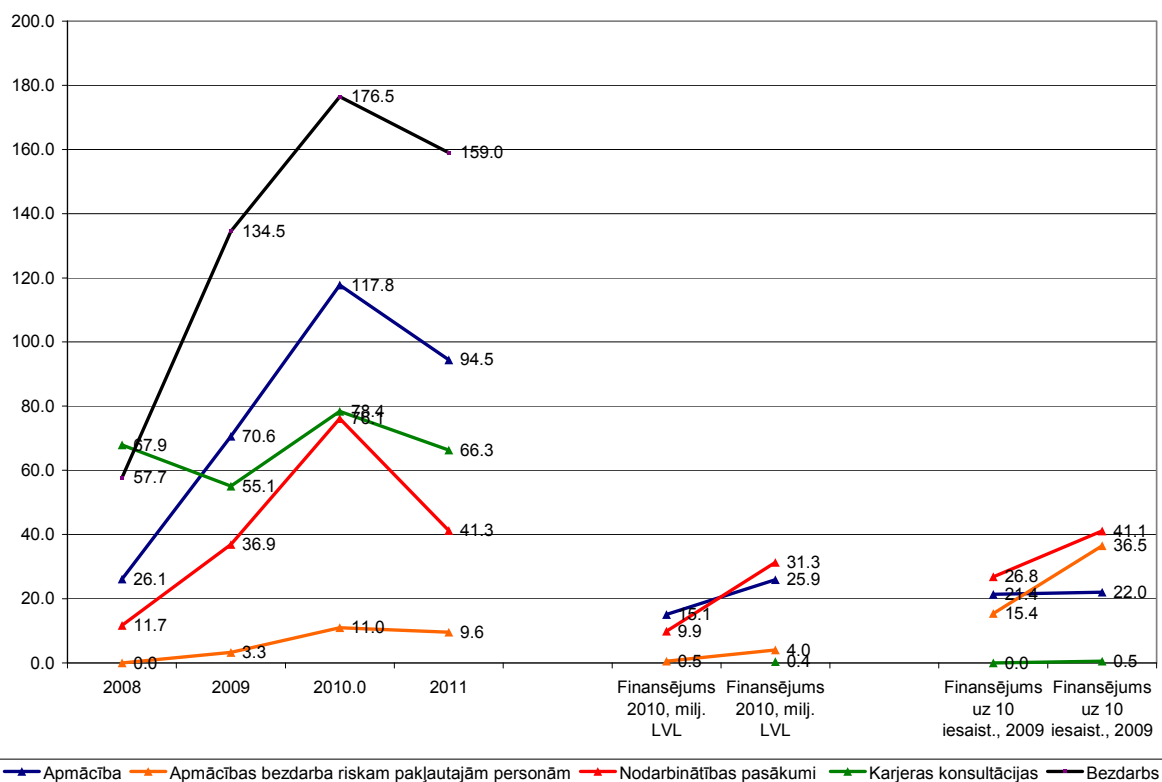
No otras puses ir redzams, ka līdz šim pieprasījums pēc NVA palīdzības komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai ir mazāks kā sākotnēji paredzēts. Iespējams, tas ir pietiekošs iemesls atteikties no šī pasākuma, lai NVA nedublētu funkcijas ar citām

uzņēmējdarbības veicināšanas organizācijām, un pievēršties citiem aktīviem nodarbinātības pasākumiem, smeļoties idejas ārvalstu pieredzē.

4. Esošās sistēmas rezultātu atbilstība mērķim un iespējamās nepilnības

Esošās sistēmas atbilstība mērķim detāli analizēta Pielikuma 2. tabulā.

Kopumā bezdarbnieku re-integrācijas pakalpojumi sekmē cilvēkresursu attīstību un tādejādi atbilst mērķim, tomēr vairāku pakalpojumu izpildījumā ir iespējami uzlabojumi. 16. attēlā redzams finansējuma un atdeves salīdzinājums NVA pasākumos (izmantoti pieejamie dati, kas var būt nepilnīgi).

16. attēls. NVA programmu iesaiste, finansējums un finansējums uz vienu iesaistīto.

Avots: NVA publicētās ziņas.

Pakalpojumu klāstā finansējuma aspektā 2009. gadā lielāko daļu aizņēma apmācības pasākumi, bet 2010. gadā – nodarbinātības pasākumi, iesaistes aspektā – apmācības pasākumi. Vislielākais finansējums uz vienu iesaistīto ir nodarbinātības pasākumos. Uz vienu iesaistīto visvairāk līdzekļi tiek tērēti nodarbinātības pasākumiem. Viena iesaistītā apmācībai izmantoto līdzekļu apjoms 2009. gadā un 2010. gadā bija gandrīz vienāds, turpretī vienas bezdarba riskam pakļautas personas apmācībai pieauga vairāk kā divas reizes un pārsniedza parasto apmācības pasākumu izdevumus uz vienu apmācāmo par 66% (16. attēls). Tā kā tieši šo pasākumu tautsaimnieciskā nozīme ir vislielākā, ir vērts noskaidrot finansējuma kāpuma iemeslus un ne tikai turpināt pakalpojumus, bet arī uzlabot to kvalitāti.

5. Esošās sistēmas vērtējums un iespējamie uzlabojumi (secinājumi)

Bezdarbnieku re-integrācija darba tirgū ir Valsts Nodarbinātības aģentūras (VNA) atbildība. Taču VNA darbojas seku likvidēšanas jomā. Statistika liecina, ka neatkarīgi no NVA piedāvājuma un darbības intensitātes, bezdarbs pirmkārt un galvenokārt ir atkarīgs no tautsaimniecības stāvokļa, un atbilstoši tam, darba tirgus stāvokļa. Citiem vārdiem, bezdarba ierobežošanu un ātru bezdarbnieku integrācija darba tirgū galvenokārt nodrošina izglītības sistēma un ekonomiskās attīstības politika, sevišķi krīžu pārvarēšanas politika.

NVA izveidotā un uzturētā bezdarbnieku re-integrācijas sistēma ietver plašu un daudzpusīgu piedāvājumu dažādās bezdarba stadijās.

NVA piedāvājums atspoguļots NVA mājas lapā, bet detalizētas ziņas jāmeklē bezdarbniekam tuvākajās filiālēs.

NVA piedāvājums dažkārt ir neskaidri izklāstīts (piemēram, mērķgrupas formulējumos dažkārt ir „bezdarbnieki un darba meklētāji”, bet pasākuma aprakstā, tai skaitā finanšu nosacījumu izklāstā lietots jēdziens „bezdarbnieks”, nenorādot, vai nosacījums attiecas tikai uz NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem).

NVA piedāvājums ir sadrumstalots, apmācības programmas ir daudz un to tematika atkārtojas un nav zināms, vai apmācība tiek organizēta progresējoši (viena sistēma papildina otru) vai tā notiek haotiski.

Vislielākā bezdarbnieku iesaiste ir *Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai* (39% no vidējā bezdarbnieku skaita), konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos (34%) un neformālās apmācības programmās (25%). Profesionālās apmācības programmā iesaistījušies 8% no bezdarbnieku kopskaita, bet pārējās programmās iesaistījušos proporcija ir nenozīmīga.

2011. gada plānā paredzēts iesaistīt pasākumos vairāk jauniešu, izveidotai jauni pasākumi. Mērķorientētajās jauniešu programmās paredzēts iesaistīt 5% no bezdarbnieku skaita. Jauniešu daļa bezdarbnieku vidū ir 14%, tomēr nevar uzskatīt, ka NVA piedāvājums ir nepietiekams, jo jaunieši var iesaistīties arī citās programmās.

Pakalpojumu klāstā finansējuma aspektā 2009. gadā lielāko daļu aizņēma apmācības pasākumi, bet 2010. gadā – nodarbinātības pasākumi, iesaistes aspektā – apmācības pasākumi. Vislielākais finansējums uz vienu iesaistīto ir nodarbinātības pasākumiem. Uz vienu iesaistīto visvairāk līdzekļi tiek tērēti nodarbinātības pasākumiem. Viena iesaistītā apmācībai izmantoto līdzekļu apjoms 2009. gadā un 2010. gadā bija gandrīz vienāds, turpretī vienas bezdarba riskam pakļautas personas apmācībai pieauga vairāk kā divas reizes un pārsniedza parasto apmācības programmu izdevumus uz vienu apmācāmo par 66%.

Kopumā bezdarbnieku re-integrācijas pasākumi atbilst tautsaimniecības vajadzībām, taču jūtama orientācija uz pasīvo pasākumu un mazkvalitatīvas nodarbinātības veicināšanu, sevišķi ES struktūrfondu finansētajās programmās (raksturīgākais piemērs – *Darba*

praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai).

ES Struktūrfondu projektos nav atļauts izmantot bezdarbnieku re-integrācijas pasākumus komerciāliem mērķiem, tai skaitā, valsts vai pašvaldību uzņēmumu veidošanai radošajās nozarēs, kas turpmāk varētu kalpot par reģionālās attīstības centriem.

Sistēma ir devīga (bezdarbnieka pabalsts, 70 LVL darba vai mācību stipendija papildus bezdarbnieka pabalstam, 100 LVL stipendija tiem kas nesaņem bezdarbnieka pabalstu) – jāraugās, lai tā nesekmētu pabalstakarību un nekonkurētu ar ieņēmumiem no darba, tādejādi sekmējot tieksmi pēc bezdarbnieka statusa (izdevīgi augstas nelegālas nodarbinātības apstākļos).

Programmu atdeve tiek vērtēta kā laba, tomēr dažos programmu pasākumos tā ir ļoti zema un NVA veic drīzāk sociālas vai izglītojošas, nevis nodarbinātību veicinošas funkcijas.

Piedāvājuma atbilstība bezdarbnieku profilam nav pierādīta (daudz specializētas datorprogrammas, Eiropas lietu apguve, salīdzinot ar to, ka bezdarbnieku struktūrā ir zemas izglītības vienkāršu profesiju pārstāvju pārsvars).

NVA nereti pilda vispārējās izglītības funkcijas (latviešu valodas apmācības, ģimenes budžeta plānošana), gatavo strādājošos darbam ārvalstīs (valodu apmācība), veic sociālās funkcijas vai darbus, ko varētu veikt citas iesaistītās organizācijas. Piemēram, daļu no komplekso atbalsta pasākumu klāsta, konkrēti, pasākumā darba prasmju attīstībai darba vadītāja uzraudzībā (iekļauj: darba terapija (1-2 stundu darbs darbdienā), īslaicīgs algots darbs (2-4 darbdienas nedēļā), praktiska apmācība darba vietā (40 stundas nedēļā), personīgās higiēnas pamatu apguve) varētu uzsākt cietumos, ieslodzījuma vietās utt.

NVA 2011. gada plānā ir paredzēts atbalsts bezdarbnieku aktivizēšanai, lai sagatavotu bezdarbniekus jaunām darba tirgus iespējām.

2011. gadā NVA plāno izstrādāt jaunu darba metodi bezdarbnieku "klasifikācijai", nosakot klientiem piemērotākos aktīvo nodarbinātību veicinošos un/vai preventīvos bezdarba samazināšanas pasākumus.

Turpmāk paredzēts vēl vairāk bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībā ieviest kuponu sistēmu - princips "nauda seko klientam".

Iespējamie uzlabojumi:

- bezdarbnieku re-integrācijas programmu obligāti jāsaista ar ekonomiskās politikas pasākumiem darba vietu veidošanā,
- samazināt NVA vispārējās izglītības un sociālās palīdzības funkcijas, pastiprināt sadarbību ar izglītības iestādēm, identificējot un novēršot izglītības vājās vietas speciālistu sagatavošanā,
- paaugstināt apmācību mērķorientāciju – samazināt programmu dažādību un pilnīgot esošās, apvienot programmas, nevis papildināt, bet specializēt. NVA 2011. gadā ir plānojusi stiprināt īpašu atbalstu prioritārajām mērķgrupām, ir izveidoti jauni pasākumi jauniešiem un jaunajiem vecākiem, taču ir nepieciešams panākt, lai šie pasākumi tiktu izmantoti,

- ar apmācības piedāvājumu paaugstināt strādājošo konkurētspēju ne tikai darba tirgū, bet kopumā ekonomikā, tai skaitā paaugstinot viņu uzņēmējspēju (paredzēts 2011. gadā, taču, tāpat kā iepriekšējā pakalpojumā, ir nepieciešams panākt, lai šie pasākumi tiktu izmantoti iecerētajā veidā),
- vēl vairāk pastiprināt re-integrācijas pasākumu pēctecību: profesionālā apmācība - prakse – tālākizglītība – komercdarbības atbalsts, atbilstoši tautsaimniecības attīstībai,
- komplekso atbalsta pasākumu programma ir dārga un iespējams, veicamās darbības var sadalīt starp iesaistītajām organizācijām – cietumiem, narkoloģiskajiem centriem, pāraudzināšanas vietām,
- vēlams konsolidēt resursu izmantošanu, rūpēties, lai vairāk pasākumiem piešķirto līdzekļu nonāktu indivīdu vai ražojošas ekonomikas rokās, nevis nogultu konsultantu kontos,
- tā kā vislabākais darbā iekārtošanās rezultāts ir speciālistu sagatavošanā pēc darba devēju pasūtījuma, vēlams koncentrēties šajā darba virzienā – NVA ir plānojuši 2011. gadā stiprināt sadarbību ar darba devējiem,
- palielināt sankcijas par gaidāmo pasākumu rezultātu neiegūšanu, lai novērstu nepamatotu NVA pakalpojumu izmantošanu,
- panākt iespēju strādāt pašvaldību organizētajos sabiedriskajos darbos darba iemaņu saglabāšanai un uzturēšanai, saņemot 100 LVL stipendiju, nevis **mazkvalificētos darbos**, bet lietderīgāk orientējoties uz pievienotās vērtības radīšanu – piemēram, pašvaldības teritorijas sagatavošanai radošo industriju vai inovatīvo centru izvietojšanai, valsts vai pašvaldību uzņēmumu veidošanai radošajās nozarēs, kas turpmāk varētu kalpot par reģionālās attīstības centriem,
- iespējams ir vērts ņemt vērā, piemēram, Vācijas pieredzi, kad nodarbinātības pasākumus piedāvā darbā esošai personai, nevis bezdarbniekam, tādējādi palīdzot uzņēmējam saglabāt uzņēmējdarbību un darbiniekam darba vietu.

Pielikums

1. tabula. Bezdarbnieku re-integrācijas pasākumu atbilstība tautsaimniecībai

Problēma	Problēmas mērogs 31.12.2010	Risinājums	Re-integrācijas pasākums	Atbilstība
Nodarbinātību kavē finansējuma trūkums valsts, pašvaldību un privātajās sfērās	Vispārējs	Papildus finanšu resursu piesaiste darba tirgū, ārējo resursu piesaiste.	Subsidēti darbi, subsidēta piekļuve darbam, mācību un darba uzsākšanas stipendijas, izmantojot ES Struktūrfondu finansējumu.	Pārdomāt mācībām paredzēto stipendiju un primitīvas bezdarbnieku nodarbinātības pasākumu lietderību, vairāk līdzekļu veltīt darba vietu saglabāšanas finansēšanai.
Bezdarbu ietekmē ne tikai iekšējie, bet galvenokārt ārējie apstākļi, jo tautsaimniecība ir atkarīga no ārējiem apstākļiem	162,5 tūkst.	Strādājošo patstāvības palielināšana, darba devēju iemaņu attīstība (galvenokārt valsts izglītības sistēmā).	Uzņēmējdarbības iemaņu apguvei veltītas apmācības programmas, kursi, semināri vairākos pasākumos. Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai.	Daļēja, jo, izvēloties izglītības programmas, NVA vadās no darba devēju pieprasījuma. Vēlams paplašināt NVA sadarbību ar izglītības iestādēm.
Bezdarbs kļūst ilgāks – ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars palielinās	61,3 tūkst.	Bezdarbnieku iesaiste lietderīgās nodarbēs, lai nezaudētu iemaņas bezdarba laikā. Uzņēmējdarbības iemaņu attīstība, lai sekmētu iziešanu no darba ņēmēju grupas. Palīdzēt saglabāt darba vietas, samazināt darba izmaksas un ātrāk atgūties no krīzes.	Neierobežotas iespējas piedalīties pasākumos. Uzņēmējdarbības iemaņu apgušana apmācības programmās. Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai.	Daļēja, jo darba vietu saglabāšanas programmas slēgtas, paplašinās finansētas bezdarbnieku nodarbinātības programmas pēc tam, kad darba tirgus jau zudis.
Darbā iekārtojušos bezdarbnieku vidējais bezdarba ilgums pieaug	6-10 tūkst.	Kvalifikācijas saglabāšana vai pārkvalifikācija, lai atgriešanos darbā nekavētu nepietiekošas darba iemaņas.	Apmācības programmas	Atbilst.
69.6% bezdarbnieku ir	113,1 tūkst.	Aizkavēt darba vietu	Apmācības programmas, mūžizglītības	Daļēja, jo darba vietu saglabāšanas

personas aktīvajā darba vecumā un ar darba pieredzi – 25-34 gadi – 20.7% no bezdarbnieku kopskaita, 35 – 44 gadi (27%), 45 – 54 gadi (27%)		zaudēšanu. Saglabāt nodarbinātību bezdarba laikā.	programmas, darba prakse, pašvaldību darba prakse.	programmas slēgtas, apmācību programmas nedod efektu, ja nav darba vietas, paplašinās finansētas bezdarbnieku nodarbinātības programmas pēc tam, kad darba tirgus jau zudis, bet tās paredzētas galvenokārt mazkvalificētam darbam.
Krīzes apstākļos vīriešu vidū ir vairāk darba meklētāju nekā sievietes, parastos apstākļos atšķirības nelielas	Vispārējs	Speciāli pasākumi nav nepieciešami, jāpiemēro apmācības programmas.	Apmācības programmās ir apmācība profesijās un nozarēs, kur dominē vīrieši (piemēram, šoferi), nodarbinātības programmas.	Atbilst.
Jauniešu bezdarbs ir nozīmīgs (14,3% no kopējā bezdarbnieku skaita)	23.2 tūkst.	Darba un saziņas iemaņu uzlabošana, karjeras konsultācijas, speciāli pasākumi jauniešu iekārtošanai darbā.	Jauniešiem paredzēti pasākumi	Atbilst.
Pirmspensijas vecuma bezdarbnieki (10.6% no kopējā skaita)	17.1 tūkst.	Speciāli pasākumi pirmspensijas vecuma personu iekārtošanai darbā.	Speciāli pasākumi nav paredzēti, izņemot iesaistīšanu vienkāršos un mazkvalificētos darbos.	Atbilst.
Visvairāk bezdarbnieku savā grupā ir pamatizglītības (27,8%), vispārējās vidējās izglītības (15,5%) vai arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības (14,4%) grupās	Nav zināms	Izglītības mērķorientācijas pastiprināšana, profesionālās izglītības uzlabošana.	Apmācības programmas. Konkurētspēju paaugstināšanas pasākumi.	Atbilstība pastāv, tomēr vēlams panākt, lai bezdarbnieks paaugstina kvalifikāciju, citiem vārdiem, ar apmācības un nodarbinātības pasākumu palīdzību īstenot mērķorientētu kvalifikācijas paaugstināšanu vienkāršo profesiju strādājošiem ar zemu pamatizglītību.
Piektā daļa nonāk bezdarbā no darba vienkāršās profesijās	34 tūkst.	Darba devēji pieprasa vienkāršās profesijas.	Apmācību jomas un profesijas, kurās atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un tautsaimniecības nozaru attīstības prognozēm nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, nosaka Labklājības ministrijas izveidota komisija	Daļēji atbilst.
51,9 tūkst. cilvēku (8,4%)		Depresijas mazināšana.	Neierobežota pieeja re-integrācijas	Atbilst.

no ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita) bija zaudējuši cerības atrast darbu (par 13,1 tūkst. cilvēkiem vairāk kā 2009. gadā).			pasākumiem, stabils sociālās palīdzības funkciju nodrošinājums, neskatoties uz krīzi.	
Darba tirgus tendences				
Samazinās darba vietas sabiedriskajā sektorā	Vispārējs	Mazāk iespēju izmantot sabiedrisko sektoru darba tirgus nesaderību regulēšanai.	Apmācību programmas ir paredzētas darbinieku sagatavošanai darbam sabiedriskajā sektorā.	Jāpalielina sabiedriskā sektora loma pelnošajās - ar komercdarbību saistītās jomās (piemēram, radošās nozarēs), tādējādi paplašinot darba tirgu.
Lēni pieaug darba vietas privātajā sektorā	Vispārējs	Paplašināt bezdarbnieku re-integrācijas pasākumu ietekmi darba vietu saglabāšanā (lai aizkavētu nonākšanu bezdarbā) tādējādi palīdzot arī uzņēmējiem saglabāt darba vietas pēckrīzes laikam.	Personām, kas riskē zaudēt darbu, paredzētie pakalpojumi un mūžizglītības pasākumi uz laiku pārtraukti.	Neatbilst.
Brīvo darba vietu skaits ir nenozīmīgs pret bezdarbnieku skaitu	Vispārējs	Jāpalielina uzņēmējdarbības uzsākšanas un pašnodarbinātības iemaņas.	Paplašinātas uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības iemaņu apgūšanas iespējas, bet pašnodarbinātība neuzlabojas	Risks – tirgus konkurences kropļojums.
Darba samaksa zema, nerodina vēlmi strādāt	Vispārējs	Bezdarbnieku atbalsta programmas nevar būt devīgākas par iespējām nopelnīt darba tirgū, lai neradītu tieksmi pēc bezdarbnieka statusa un iespējām.	Bezdarbnieku re-integrācijas programmas ir devīgas	Atbilstība jākontrolē.
Nodokļu paaugstināšanas ietekmē darba izmaksas pieaug, kavē jaunu darba vietu rašanos.	Vispārējs	Daļēji subsidētas darba vietas, lai pārvarētu krīzi	Nodarbinātības pasākumi orientēti uz zemas kvalifikācijas nodarbinātību. Atbalsts strādājošiem pārtraukts.	Neatbilst.

2. tabula. NVA piedāvāto pasākumu atbilstība mērķim.

Pasākums	Mērķgrupa	Mērķis	Rezultāts	Atbilstība mērķim
Apmācību pasākumi				
Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem ar kuponu metodi	Bezdarbnieki un darba meklētāji, kuriem: - nav iepriekš iegūta profesionālā kvalifikācija, - iepriekš iegūtā profesionālā kvalifikācija vai profesionālā pieredze nav pieprasīta darba tirgū, - iepriekš iegūtā profesionālā kvalifikācija neatbilst attiecīgajai profesijai noteiktajām prasībām, - zaudējis profesionālās prasmes, jo nav strādājis iegūtajā profesijā vismaz trīs gadus vai veselības stāvokļa dēļ nevar turpināt būt nodarbināts iegūtajā profesijā.	Nodrošināt bezdarbniekiem un darba meklētājiem iespēju paaugstināt konkurētspēju; spēju pielāgoties mainīgajam darba tirgus pieprasījumam; palielināt iespēju integrēties darba tirgū.	Profesionālās tālākizglītības programmu apguve, kas dod iespēju iegūt profesionālo kvalifikāciju - profesionālās kvalifikācijas apliecība Profesionālās pilnveides izglītības programmu apguve - profesionālās pilnveides izglītības apliecība.	Atbilst.
Profesionālā apmācība elektroniskās apmācības formā, nodrošinot profesionālo rehabilitāciju	NVA reģistrēti bezdarbnieki, jo īpaši personas, kurām noteikta invaliditāte.	Dot iespēju apgūt profesionālās apmācības vai pārkvalifikācijas programmu e – apmācības formā un iegūt profesionālo kvalifikāciju, mazinot personu sociālās atstumtības risku un izlīdzinot iespējas iekļauties darba tirgū.	Apgūt neklātienē profesionālo kvalifikāciju e-apmācības (tālmācības) programmā <i>Informācijas ievadīšanas operatora kvalifikācijas ieguve</i> (480 stundas) personām ar iepriekš iegūtu pamatzglītību un datorprasmēm lietotāja līmenī	Atbilst.
Profesionālās augstākās izglītības ieguve bezdarbniekiem ar kuponu sistēmu	Bezdarbnieki un darba meklētāji, kuriem: - <i>pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas apgūvē</i> - programmas apguve iepriekš bija sekmīgi uzsākta, bet vismaz vienu gadu pirms iesaistes nodarbinātības pasākumā pārtraukta (students eksmatrikulēts) un līdz izglītību apliecinoša dokumenta saņemšanai palikuši ne vairāk kā 18 kalendārie mēneši, - <i>otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas apgūvē</i> - a) ja izglītības programmas apguve <i>nav iepriekš uzsākta</i> - ir iegūta otrā līmeņa	Dot iespēju bezdarbniekam paaugstināt izglītības līmeni un pārkvalificēties augstākās izglītības programmās.	Samaksāta apmācība, iesaiste bezdarba laikā. 2010. gadā augstākās izglītības apgūvē iesaistīti 690 bezdarbnieki (2% no visu augstskolās uzņemto skaita, 2% no studējošo skaita, kas mācījās par valsts budžeta līdzekļiem)	Atbilst, bet ir pretrunā brīvai konkurencei izglītības tirgū, nosacīta efektivitāte (vāji studiju rezultāta finanšu stimuli). 2011.gadā pieteikšanās nav izsludināta.

	<p>profesionālās augstākās izglītības programmas apguvei nepieciešamā izglītība un izglītības programmas apguves laiks nav ilgāks par 18 mēnešiem,</p> <p>b) ja izglītības programmas apguve <i>iepriekš ir sekmīgi uzsākta</i>, bet vismaz vienu gadu pirms iesaistes nodarbinātības pasākumā pārtraukta (students izslēgts no studējošo saraksta (eksmatrikulēts)) un līdz izglītību apliecinoša dokumenta saņemšanai palikuši ne vairāk kā 18 kalendārie mēneši.</p> <p>Bezdarbniekam pieteikšanās laikā jāatbilst <i>vismaz vienam</i> no šādiem kritērijiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vismaz trīs gadus pēc izglītības iegūšanas nav uzsācis darba tiesiskās attiecības jomā, kurā iegūta izglītība, vai ir uzsāktas darba tiesiskās attiecības jomā, kurā iegūta izglītība, taču darba tiesiskās attiecības ir izbeigtas, - ir reģistrēts NVA kā bezdarbnieks ilgāk nekā vienu gadu. 			
Neformālā apmācība (tai skaitā valsts valodas apguve)	Bezdarbnieki un darba meklētāji, ja prasmes neatbilst vai nav pietiekamas mainīgajām darba tirgus prasmēm, un šī iemesla dēļ ir grūti atrast darbu.	Uzlabot prasmes, lai atvieglotu iesaistīšanos darbā	Neformālās izglītības programmas, kas ietver mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošu sistematizētu sociālo un profesionālo pamata prasmju kopumu (NVA formulējums).	Daļēji – zems reintegrācijas līmenis.
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	Bezdarbnieki, darba meklētāji un bezdarba riskam pakļautās personas	Paaugstināt konkurētspēju	Individuālas konsultācijas un grupu nodarbības (kursi, semināri, lekcijas): darba meklēšanas metožu apguvei, psiholoģiskam atbalstam, darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu apguvei. 2011. gadā paredzēts papildināt ar iespēju apgūt uzņēmējspējas kompetences: uzņēmējdarbības	Daļēji: liels pieprasījums, bet neskaidra atdeve, kursu un semināru tematika pārklājas ar citām apmācības programmām.

			un pašnodarbinātības uzsākšanai; mikrouzņēmējdarbības uzsākšanai.	
Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	NVA reģistrētie bezdarbnieki <i>ar iepriekšēju sagatavotību un ievirzi komercdarbības veikšanā</i> , kuri: - ir ieguvuši profesionālo vai augstāko izglītību uzņēmējdarbības, biznesa vadības vai citā šīm nozarēm pielīdzināmā jomā, - bezdarbnieku profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu ietvaros apguvuši profesionālās izglītības programmas, kas nodrošina nepieciešamās zināšanas uzņēmējdarbības vadības jomā, - ir ieguvuši profesionālo vai augstāko izglītību un konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu ietvaros apguvuši neformālās izglītības programmas ar uzņēmējdarbības vadību saistītā jomā.	Sniegt konsultatīvus un finanšu atbalsta pasākumus, kas palīdz uzsākt komercdarbību vai pašnodarbinātību un veiksmīgi darboties izvēlētajā jomā <i>ne mazāk kā divus gadus</i> .	Konsultācijas un neatlīdzināma finanšu palīdzība uzņēmējdarbības uzsākšanai	Daļēji: pasākums labi sagatavots, bet dārgs un atsaucība nav liela, dublē ar citām uzņēmējdarbības veicināšanas organizācijām, kropļo tirgus konkurenci (valsts atbalsta programmās finanšu palīdzība parasti ir kredīts).
NVA inspektoru asistentu apmācība un prakse	Jaunieši bezdarbnieki.	Cilvēkresursu attīstība, paaugstinot bezdarbnieku konkurētspēju, spēju pielāgoties mainīgajam darba tirgus pieprasījumam un palielinot iespēju integrēties darba tirgū.	Speciālistu sagatavošana un darba prakses NVA.	Atbilst.
Apmācības bezdarba riskam pakļautām personām (strādājošiem)				
ESF projekts <i>Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām</i>	Komersantu un pašnodarbināto nodarbinātas personas (bezdarba riskam pakļautas personas), izņemot valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību darbiniekus, kuriem: - noteikts nepilns darba laiks, darba laiks samazināts vismaz 1 mēnesi pirms iesaistes pasākumā, - pašreizējā darba vietā nodarbināts ilgāk par 6 mēnešiem,	Pasargāt no darba zaudējuma	Bezdarba riskam pakļautos darbiniekus iesaista profesionālās tālākizglītības vai profesionālās pilnveides programmu apgūvē, ar darba devēja profesionālo darbību saistītā jomā. Tikai 7% no programmā iesaistītiem zaudējuši darbu.	Atbilst, palīdz saglabāt darba vietas. No 2010. gada 1.marta jaunu pieteikumu pieņemšana pārtraukta.

	- darba devējs rakstiski apliecinājis par darbinieka darba laika samazinājumu un apmācību nepieciešamību.			
Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām	Nodarbināta vai pašnodarbināta persona (izņemot valsts civildienestā nodarbinātu), kura atbilst šādiem nosacījumiem: - ir vecumā no 25 gadiem; - atrodas darba tiesiskajās attiecībās vai ir pašnodarbināta persona; - pēdējā formālā vai neformālā izglītība ir iegūta vismaz pirms gada vai agrāk; - pēc reģistrācijas NVA filiālē ir saņemts karjeras konsultanta atzinums par nepieciešamību iesaistīties konkrētās izglītības programmas apgūvē.	Iespēja papildināt un pilnveidot darbam nepieciešamās zināšanas un prasmes, apgūstot ar darba dzīvi saistītas profesionālās pilnveides vai neformālās izglītības programmas.	Ar darba dzīvi saistītas: <i>profesionālās pilnveides programmas</i> (no 160 stundām), <i>neformālās izglītības programmas</i> (no 24 līdz 159 stundām).	Atbilst, palīdz saglabāt darba vietas. 2010. gada 6. decembrī jaunu pretendentu reģistrācija uz laiku pārtraukta.
Nodarbinātības pasākumi				
Pasākums noteiktām personu grupām	Atsevišķu mērķgrupu bezdarbnieki: 1) nelabvēlīgākā situācijā esoši darba ņēmēji, kas ieguvuši bezdarbnieka statusu, kuriem: - iepriekšējos sešos mēnešos nav bijis regulāri apmaksāta darba; - nav ieguvuši vispārējo vidējo izglītību vai profesionālo kvalifikāciju; - ir vecāki par 50 gadiem; - kā vientuļajiem pieaugušajiem ir viens vai vairāki apgādājāmie; - pieder etniskām minoritātēm un ir jānostiprina valodas zināšanas, profesionālās zināšanas vai profesionālā pieredze, lai palielinātu iespējas iegūt pastāvīgu darbu; - 24 mēnešus vai ilgāk nav bijis darba; 2) bezdarbnieki ar invaliditāti, 3) citām politikas plānošanas dokumentos noteiktajām mērķa grupām, ja izdots NVA rīkojums.	Palīdzēt nelabvēlīgā situācijā esošām iedzīvotāju grupām izprast darba tirgus prasības, veicināt iekļaušanos sabiedrībā un iekārtošanos pastāvīgā darbā.	Bezdarbniekus nodarbina valsts līdzfinansētajās darbavietās. 2010. gadā ESF finansējuma ietvaros izveidotas 1562 jaunas darba vietas, speciālā budžeta finansējuma ietvaros 361 jauna darba vieta, darbā iekārtojušies 809 bezdarbnieki	Atbilst.
Kompleksi	Bezdarbnieki, kuriem ir īpaši sociālās	Uzlabot īpašu bezdarbnieku grupu	Pasākumi iekļauj vienkāršu darba	Daļēji atbilst,

<p>atbalsta pasākumi <i>Darba izmēģinājumi</i></p>	<p>atstumtības riski, kas pieder šādām mērķa grupām (2010):</p> <ul style="list-style-type: none"> - personas no 15-24 gadu vecumam; - personas, kurām ir noteikta invaliditāte; - personas sešus mēnešu laikā pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma beigām; - personas, kurām līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai atlikuši ne vairāk kā pieci gadi; - ilgstošie bezdarbnieki; - personas pēc soda izciešanas brīvības atņemšanas iestādēs; - personas, kuras nemeklē darbu, bet atbilst citiem Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā noteiktajiem bezdarbnieku statusa iegūšanas nosacījumiem (ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji); - personas, kuras atgriežas Latvijā pēc ilgstošas (ilgākas par vienu gadu) uzturēšanās ārzemēs. 	<p>situāciju un konkurētspēju darba tirgū visā Latvijas teritorijā, veicināt bezdarbnieku integrēšanos darba tirgū un iekļaušanos sabiedrībā, paaugstināt motivāciju un konkurētspēju darba tirgū, palīdzot apgūt (atjaunot) darba prasmes, risināt finanšu, sociālās, veselības problēmas, veicināt darba vietu pielāgošanu bezdarbniekiem ar invaliditāti.</p>	<p>vietu, sadzīves un elementāru prasmju nodrošināšanu, tai skaitā personām, kuras atradušās piespiedu ieslodzījuma vietās (cietumos, audzināšanas vietās).</p>	<p>palīdz atjaunot tikai vienkāršas darba prasmes, vēlams samazināt sociālo funkciju (dzīves pamatiemaņu) iemācīšanu klientiem) – vēlams stimulēt kvalitatīvāku darbaspēka izmantošanu.</p>
<p>Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Jauniešu darba prakse</i></p>	<p>Jaunieši – bezdarbnieki, 18 līdz 24 gadus veci, kuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ir reģistrējušies NVA kā bezdarbnieki; - ieguvuši pamata, vidējo vai augstāko izglītību; - pēc izglītības iegūšanas nav nodibinājuši darba tiesiskās attiecības; - darba tiesiskās attiecības līdz dalībai Pasākumā ir nodibinājuši līdz sešiem mēnešiem; - pēdējā bezdarba periodā nav iesaistījušies kādā no NVA īstenotajiem aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem: <i>Apmācība darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai, ja darba devējs ir pašvaldība; Pasākums noteiktām personu grupām; Apmācība pie darba devēja</i> 	<p>Nodrošināt praktisku apmācību jauniešiem, iesaistot viņus darba praktizēšanas pasākumā</p>	<p>Sniedz teorētisko apmācību, pielāgo prakses vietu, sniedz nepieciešamo palīdzību jauniešiem – invalīdam, samaksā veselības pārbaudes un apdrošināšanu.</p>	<p>Atbilst.</p>

	<i>tam vajadzīgā speciālista sagatavošanai; Darba izmēģinājumi.</i>			
Praktiskā apmācība (pie darba devēja)	Bezdarbnieki.	Nav formulēts.	Bezdarbnieka praktiska apmācība pie darba devēja, lai sagatavotu darba devējam nepieciešamo speciālistu, ja darbībai noteiktajā profesijā nav nepieciešams valsts atzīts izglītības dokuments vai ja bezdarbnieks ir ieguvis profesionālo kvalifikāciju, bet ir zaudējis darba iemaņas un profesionālās prasmes.	Atbilst.
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Darbniecas jauniešiem</i>	Jaunieši – bezdarbnieki vecumā no 15 līdz 24 gadiem, kuri nav ieguvuši profesionālo izglītību vai nav bijuši iepriekš nodarbināti.	Veicināt integrāciju darba tirgū, mazinot bezdarbu jauniešu vidū.	Bezdarbniekam izglītības iestādē dota iespēja izmēģināt trīs profesionālās jomas, katrā no jomām darboties trīs nedēļas, lai iepazītos ar to specifiku un gūtu pirmo pieredzi, kas jauniešiem – bezdarbniekiem ļautu izdarīt pamatotu izglītības un profesionālās darbības jomas izvēli.	Jauns pasākums.
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam</i>	Jaunieši – bezdarbnieki, 18 līdz 24 gadus veci.	Veicināt sabiedrisko labumu, popularizējot brīvprātīgā darba iespējas Latvijā un veicinot tā attīstību.	Jauniešiem – bezdarbniekiem biedrībās un nodibinājumos to statūtos noteikto funkciju ietvaros dod iespēja darboties sabiedrības labā (pasākums ilgst līdz 6 mēnešiem).	Jauns pasākums.
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Jauniešu pirmā darba vieta</i>	Nelabvēlīgākā situācijā esošie jaunieši-bezdarbnieki (NVA reģistrēti jau sešus mēnešus), jaunieši-bezdarbnieki pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma un jaunieši-bezdarbnieki ar invaliditāti, visi vecumā no 18 līdz 24 gadiem,	Veicināt nelabvēlīgākā situācijā esošu jauniešu integrāciju darba tirgū.	Nodrošināta iespēja mērķgrupai atbilstošajiem bezdarbniekiem iegūt darba pieredzi laika periodā līdz 9 mēnešiem (<i>ar darba līgumu</i>)	Jauns pasākums.

Asistents	Bezdarbnieki.	Nav formulēts.	Palīdz personām ar I grupas redzes invaliditāti, kuras nesaņem valsts pabalstu invalīdam, kuram nepieciešama kopšana, izņemot personas, kuras atrodas ilgstošas sociālās aprūpes institūcijā, stacionārā ārstniecības iestādē vai ieslodzījuma vietā	Jauns pasākums.
ESF projekts <i>Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai</i>	NVA reģistrēti bezdarbnieki, kuri nesaņem bezdarba pabalstu (2011. gada februārī – 75% reģistrēto bezdarbnieku).	<i>Fiziska darba iemaņu iegūšana un uzturēšana, veicot mazkvalificētus darbus, pašvaldību izveidotajās darba praktizēšanas vietās, ja dalība noteiktajā darba praktizēšanā rada sociālo labumu sabiedrībai.</i>	iespēja strādāt pašvaldību organizētajos sabiedriskajos darbos darba iemaņu saglabāšanai un uzturēšanai, saņemot 100 LVL stipendiju, parasti sabiedrībai derīgos, mazkvalificētos darbos – iemaņu saglabāšana nosacīta.	Daļēji, vēlams iesaistīt nozīmīgākos pakalpojumu, labāk izplānot un organizēt nodarbinātību Nosacījumi, ka var nodarbināt no jauna izveidotās darba vietās, var pašvaldību aģentūrās, nevar uzņēmumos, nevar organizācijās ar komerciāliem mērķiem, nepamatoti palielina valsts pārvaldes sektoru.
Karjeras konsultācijas				
Bezdarba samazināšanas pasākums <i>Karjeras konsultācijas</i>	Bezdarbnieki, darba meklētāji un citas bezdarba riskam pakļautas personas saskaņā ar <i>Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumu</i> .	Nodrošināt atbalstu profesionālās piemērotības, pārkvalifikācijas un karjeras plānošanas jautājumu risināšanā.	Pieprasīts pakalpojums, augsta atdeve, plašs pielietojums, sekmē cilvēkresursu attīstību. Resursu konsolidācija – karjeras konsultācijas pasākumi un projekta karjeras konsultanti ietilpst arī katrā ESF projektā	Atbilst.

3. tabula. NVA piedāvāto pasākumu finanšu atbalsta nosacījumi.

Pasākums	Maksājums	Bezdarbnieka pabalsts kā ierobežojums	Atkārtota piedalīšanās	Rezultāta noformējums	Pasākuma ilgums
Apmācību pasākumi					
Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem ar kuponu metodi	Stipendija 70 LVL mēnesī.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Profesionālās kvalifikācijas apliecība, profesionālās pilnveides izglītības apliecību.	Līdz 6 mēnešiem.
Profesionālā apmācība elektroniskās apmācības formā, nodrošinot profesionālo rehabilitāciju	Stipendija 70 LVL mēnesī Bezdarbnieka dzīves vietā nodrošina datortehniku, interneta pieslēgumu) un profesionālajā rehabilitācijā ergoterapeita noteiktos mācību vai prakses vietas pielāgojumus, ja tādi nepieciešami.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Profesionālo kvalifikāciju apliecinošs dokuments.	Normāls profesionālās izglītības programmas ilgums, individuāls apguves temps plus profesionālā rehabilitācija - 2 nedēļas.
Profesionālās augstākās izglītības ieguve bezdarbniekiem ar kuponu sistēmu	Līdz 1000 LVL studiju programmas apmaksai. Stipendija 70 LVL mēnesī.	Nav noteikts	Nav noteikts.	Nav noteikts.	2011. gadā pieteikšanās nav izsludināta.
Neformālās izglītības ieguve (tai skaitā valsts valodas apguve)	Stipendija 70 LVL mēnesī.	Nav noteikts.	Katras neformālās izglītības programmas apgūvē tikai vienu reizi. Viena gada laikā ne vairāk kā divas neformālās izglītības programmas.	Programmā noteikta apliecība.	1 līdz 2 mēnešus.
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	Bezmaksas apmācība.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.

Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	20 + 20 bezmaksas konsultācijas, dotāciju biznesa plāna īstenošanai – ne vairāk kā 2000 LVL, mēneša dotācija pasākuma īstenošanas sākumposmā (pirmajos 6 mēnešos) - valstī noteiktās minimālās darba algas apmērā.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Veiksmīgi darboties izvēlētajā jomā ne mazāk kā divus gadus.	
NVA inspektoru asistentu apmācība un prakse	Stipendija 150 LVL mēnesī prakses laikā	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	40 akadēmisko stundu apmācība, ko īsteno 5 darba dienu laikā; 11 mēnešu prakse NVA.
Apmācības bezdarba riskam pakļautām personām (strādājošiem)					
ESF projekts <i>Profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām</i>	Mācību maksa 300 līdz 500 LVL atkarībā no izvēlētas apmācības programmas. Stipendija apmācības laikā - 70 LVL mēnesī	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Pieteikumu pieņemšana pārtraukta.	Apmācības ilgums 6 mēneši.
Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām.	Mācību maksa par profesionālās pilnveides izglītības programmas apguvi līdz 250 latiem, par neformālās izglītības programmas apguvi līdz 3 latiem par stundu, bet kopā ne vairāk kā 250 latus.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Pieteikšanās uz laiku pārtraukta.	
Nodarbinātības pasākumi					
Pasākums noteiktām personu grupām		Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nelabvēlīgā situācijā esošs 12 mēnešus, bezdarbnieks ar invaliditāti - 12 - 36 mēnešus.
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Darba izmēģinājumi</i>	Fnanšu atbalsts dažiem pasākumiem (piemēram, ģeogrāfiskās mobilitātes veicināšanai)	Nav noteikts.	Var piedalīties vairākos pasākumos.	Nav noteikts.	Nevar pārsniegt divus gadus.
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Jauniešu darba prakse</i>	Praktikantam stipendija 120 LVL mēnesī. Darba prakses vadītājam atlīdzība - 18 LVL par vienu apmācāmo jauniešu (var vadīt praksi pieciem jauniešiem) Prakses vietas nodrošināšanai dotācijas: - teorētisko apmācību izdevumiem, tai	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	6 - 12 mēneši.

	<p>skaitā darba devēja piesaistīto ekspertu un mācībspēku izmaksām - ne vairāk kā 300 LVL par vienu prakses vietu;</p> <p>- prakses vietas pielāgojumu veikšanai bezdarbniekiem, kuriem noteikta invaliditāte, atbilstoši ergoterapeita atzinumam - ne vairāk kā 500 LVL par vienu prakses vietu;</p> <p>- izdevumu segšanai par surdotulku, asistentu, ergoterapeitu un citu speciālistu pakalpojumiem pasākumā iesaistītajiem bezdarbniekiem, kuriem noteikta invaliditāte;</p> <p>- izdevumu segšanai par veselības pārbaudi veikšanu pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem, kuras paredzētas normatīvajos aktos par obligātajām veselības pārbaudēm;</p> <p>- ar iespējamo nelaimes gadījumu apdrošināšanu saistīto izdevumu segšanai.</p>				
Praktiskā apmācība (pie darba devēja)	<p>Ikmēneša stipendiju 70 LVL apmērā. Samaksā par normatīvajos aktos paredzētajām obligātajām veselības pārbaudēm, apmācības vietas aprīkošanu ar tehniskajiem palīgīdzekļiem (aprīkojumu, tehniskajām sistēmām) bezdarbniekiem, kuriem noteikta invaliditāte, atbilstoši ergoterapeita atzinumam, bet ne vairāk kā 500 latu apmērā par vienu mācību vai prakses vietu.</p>	Nav noteikts.	<p>Darba devējs uzņemas saistības pēc apmācības beigšanas pieņemt bezdarbnieku darbā un nodarbināt attiecīgajā profesijā ne mazāk kā 6 mēnešus.</p>	<p>Darba devējs izsniedz rakstisku apliecinājumu ar apgūto darba profesionālo prasmju, iemaņu un apgūto zināšanu novērtējumu apraksta veidā.</p>	<p>Darba iemaņas un profesionālās prasmes atjaunošanai - ne vairāk kā trīs mēnešus, jaunas profesijas ieguvei - ne vairāk kā sešus mēnešus.</p>
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Darbniecas jauniešiem</i>	<p>Dalībnieks saņem ikmēneša stipendiju 40 LVL apmērā (jaunietim – bezdarbniekam ar invaliditāti – 60 LVL).</p>	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	<p>Trīs izmēģinājuma jomas, katrā trīs nedēļas</p>
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Atbalsts</i>	<p>Dalībnieks saņem ikmēneša stipendiju 40 LVL apmērā (jaunietim –</p>	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	<p>Līdz 6 mēnešiem.</p>

<i>jauniešu brīvprātīgajam darbam</i>	bezdarbniekam ar invaliditāti 60 LVL).				
Kompleksi atbalsta pasākumi <i>Jauniešu pirmā darba vieta</i>	Darba devējs var saņemt dotāciju par jaunieša- bezdarbnieka nodarbināšanu: 100 LVL pirmo sešu mēnešu laikā (jaunieša- bezdarbnieka ar invaliditāti gadījumā – 150 LVL) 50 LVL atlikušo trīs mēnešu laikā (jaunieša-bezdarbnieka ar invaliditāti gadījumā – 100 LVL). Darba vadītājs saņems: nodarbinot piecus jauniešus - bezdarbniekus, 50% valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas apmērā; par viena jaunieša-bezdarbnieka darba prakses vadīšanu vienu piekto daļu no 50% valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Līdz 9 mēnešiem.
Asistenta izmantošana	Pabalsts par asistenta izmantošanu (desmit stundas nedēļā/12 lati nedēļā, 1,20 LVL par stundu).	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.
ESF projekts <i>Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai</i>	Stipendija 100 LVL (neapliek ar nodokļiem). Bezdarbnieku apdrošina pret nelaimes gadījumiem darba praktizēšanas vietā Ikmēneša stipendiju 100 LVL mēnesī. Inventāra iegādei un nomai līdz 80 LVL par vienu darba praktizēšanas vietu (t.sk. inventāra noma nepārsniedz 10 Ls uz vienu darba praktizēšanas vietu, palīgmateriālu iegādes summa nepārsniedz 40 Ls uz vienu darba praktizēšanas vietu). Transporta izdevumiem (degviela, transporta vai sabiedriskā transporta biļetes) bezdarbnieku nokļūšanai uz darba praktizēšanas vietu un atpakaļ ne vairāk kā 72 LVL uz vienu darba	Nav atļauts	Var atkārtoti gada laikā, bet pie nosacījuma, ka gada laikā dalības ilgums nepārsniedz 6 mēnešus	Nav noteikts.	40 stundas nedēļā (ja bezdarbnieks ir jaunāks par 18 gadiem, tad 35 stundas nedēļā), ne mazāk par divām nedēļām un ne vairāk kā sešus mēnešus viena gada laikā.

	<p>praktizēšanas vietu*; Darba praktizēšanā iesaistīto bezdarbnieku veselības pārbaudei līdz 20 LVL vienam bezdarbniekam; Atlīdzībai darba praktizēšanas vadītājam valstī noteiktās minimālās darba algas apmērā par kalendāra mēnesi (plus darba devēja obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas), ja darba praktizēšanas vadītājs pārrauga ne mazāk kā 30 bezdarbniekus. Jā pārraugāmo bezdarbnieku skaits ir mazāks par 30 bezdarbniekiem, tad proporcionāli bezdarbnieku skaitam; Dotācija darba praktizēšanas organizētāja darba samaksai 90 LVL mēnesī (pašvaldībā paredzēts viens darba praktizēšanas vietu organizētājs). Dotācija darba praktizēšanas grāmatveža darba samaksai 90 LVL apmērā par kalendāra mēnesi (pašvaldībā paredzēts viens darba praktizēšanas vietu grāmatvedis).</p>				
Karjeras konsultācijas					
Bezdarba samazināšanas pasākums „Karjeras konsultācijas”	Bezmaksas konsultācijas	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.	Nav noteikts.